

138e jaargang - juni 1969 - nr 6

de militaire spectator

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de
Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

KON. MIL. ACADEMIE
BIBLIOTHEEK
Kasteelplein 10
BREDA

de militaire spectator

6

JAARGANG 138

JUNI 1969

maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht

Uitgave van

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Directie, Redactie, Administratie en Advertenties:
Zwarteweg 1 - Den Haag - tel. (070) 18 23 55 - giro 4 47 15

Hoofdredacteur:

F. Touber
Kolonel der Infanterie (gsb)

Adjunct-hoofdredacteur:

S. van der Pol
Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:

L. P. van Oppen
Luitenant-Kolonel der Infanterie (gsb)

J. C. M. Smits
Kolonel der Infanterie (gsb)

M. W. A. Weers
Luitenant-Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

ir. T. A. van Zanten
Kolonel van de Technische Staf

Abonnementsprijs: f 24,96 per jaar (incl. BTW)
buitenland: f 30,00 per jaar
losse nummers: f 2,34 (incl. BTW)

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADRUK VERBODEN

DE MILITAIRE SPECTATOR 138(1969)(6)251 ... 299

INHOUD

Officiële mededelingen

252 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Inspecteur der
Opleidingen

Redactioneel gedeelte

253 Baudissin, von Clausewitz en de Ham-
burgse studenten

254 Nieuwe uitgaven

255 Het ontwapeningsoverleg - Voorstellen
en totstandgekomen overeenkomsten,
door S. H. Hoogterp, Kolonel van de
Koninklijke Luchtmacht

261 De Franse divisie type 1967, door A. C.
de Jonge, Majoor der Infanterie

265 De krijgsmacht is een bedrijf, door drs.
J. Th. W. Hendriks, Docent KMA

268 De herstructurering van de Koninklijke
Landmacht - 3. Taak en werkwijze
van de topleiding, door M. H. von
Meyenfeldt en H. Volten, Majoor der
Infanterie (gsb) en Majoor van de Mili-
taire Administratie (register-accountant)

276 De klassieke strijd van pantser versus
projectiel (IV)

280 Gevechtsverkenning en beveiliging op
bataljonsniveau, door D. B. W. van
Ardenne, Kolonel der Grenadiers

285 De Public Relations Officer in de Ko-
ninklijke Luchtmacht, door L. J. Meire-
sonne, Kapitein van de Koninklijke
Luchtmacht

289 De geallieerde mobiele strijdmacht,
door C. H. Gelok, Majoor der Infanterie

291 Meninge van anderen

292 Antwoord op mening van anderen

293 Uit de vakpers

Bij de omslagfoto:

Hedendaagse AMX30-tanks (zie het artikel op blz. 276)

251

Officiële mededelingen

Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

LaO 62013. Afwezig blijven van onderdeel door bijzondere oorzaken (herdruk).

LaO 65028. Militaire opleiding Technische Specialisten (herdruk i.v.m. wijzigingen).

LaO 65030. Vervoer ter zake van gezinsbezoek (herdruk).

LaO 67001. Beheer militaire tamboerkorpsen (herdruk i.v.m. diverse wijzigingen).

LaO 68025. Regeling dagelijks reizen tussen de woning en de plaats van tewerkstelling (herdruk).

LaO 69001. Naamgeving gebouwen (Naam legerplaats Oirschot is gewijzigd in Generaal-Majoor de Ruyter van Steveninckkazerne).

LaO 69002. Wijziging RMAKL/KLu.

LaO 69003. Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

LaO 67035. Regeling militair-wachtgeldvervangende uitkering 1962 (herdruk i.v.m. wijziging artt. 1 en 2).

LaO 69004. Groot verlof en klein verlof in afwachting van groot verlof voor dienstplichtigen der Koninklijke Landmacht.

LaO 69005. Wijziging RMAKL/KLu.

LaO 69006. Intrekking regeling tandheelkundige voorsanering dienstplichtigen.

Lamed 008-63. Brevetten voor militaire parachutisten (herdruk).

Lamed 001-69. Overplaatsing van eerste luitenants naar het wapen der Koninklijke Marechaussee.

Lamed 002-69. Benoeming tot beroepsofficier bij één van de dienstvakken van de officieren voor speciale diensten.

Lamed 003-69. Wijziging Regeling inkomsten buitenland 1962.

Lamed 004-69. Idem.

Lamed 005-69. Opleiding voor sergeant-majoor-administrateur.

Lamed 006-69. Opleiding voor sergeant-majoor-materieelbeheerder bij het dienstvak der Intendance.

Lamed 007-69. Wijziging Regeling inkomsten buitenland 1962.

Lamed 008-69. Organisatie hoofdafdeling comptabiliteit MvD.

Lamed 009-69. Ruitersportdagen op 6 en 7 juni 1969.

Lamed 010-69. 21e Tweedaagse militaire prestatietocht op 7 en 8 mei 1969.

Lamed 011-69. Opleiding tot beroepsofficier.

Lamed 012-69. Intrekking van vrij-vervoerbewijzen voor tram- en busondernemingen en veerbedrijven.

Lamed 044-61. Filmvoorstellingen ten behoeve van militairen (herdruk).

Lamed 084-63. Nasanering (herdruk).

Lamed 013-69. Richtlijn met betrekking tot de bevolkingsboekhouding.

Lamed 015-69. Verpleegklasse bij ziekenhuisopneming buiten Nederland.

Lamed 016-69. Schadevergoeding voor PSU-goederen, die verloren gaan tijdens binnenlands vervoer op krediet per N.V. Nederlandse Spoorwegen.

Lamed 020-69. Studie rechtsgeleerdheid beroepsofficieren.

Lamed 021-69. Hogere technische vorming van officieren der Koninklijke Landmacht, cursus 1970.

Mededelingen van de Inspecteur der Opleidingen

Opgave van nieuwe voorschriften en wijzigingen*

GI 2-1250-E. Beoordelingsformulier onderlinge instructie vaardigheidslessen. Met behulp van dit formulier kan de instructeur, ook die met weinig of geen didactische kennis, een waardering vaststellen omtrent het gehalte van de gegeven les en de aspirant-instructeur wijzen op de goede en minder goede punten van zijn les.

2e Opgave van wijzigingen op VS 2-1362. (Grondslagen voor de algemene opleiding en vorming van dienstplichtigen voor alle wapens en dienstvakken). Het gestelde inzake ontheffing van een opleiding is aangevuld. Voorts is de te volgen gedragslijn vastgelegd t.a.v. dienstplichtigen die bijzonder geschikt worden geacht voor een opleiding tot onderofficier c.q. reserve-officier.

4e Opgave van wijzigingen op VS 55-10, 1e en 2e druk. (Militair vervoer). Met deze wijzigingen is het voorschrift in overeenstemming gebracht met de thans geldende bepalingen inzake het vervoer per spoor van militairen en van goederen, zowel in het binnenland als in het buitenland.

IK 2-4100/1. Aanwijzingen voor gebruik van codecijfers vastgesteld voor de materieelmutaties bij de gebruikende eenheid. M.u.v. de mutaties betreffende levensmiddelen en munitie is in deze instructiekaart de codering voor de onderscheiden materieelmutaties vermeld.

* Technische handleidingen en zuiver administratieve aangelegenheid niet opgenomen.

Baudissin, von Clausewitz en de Hamburgse studenten

* * De Hamburgse Universiteit nodigde de * gepensioneerde Westduitse Luitenant-Generaal Wolf Graf Baudissin uit tijdens het wintersemester 1968-'69 de beginselen van de moderne strategie te doceren. Zij inleidende toespraak werd echter onmogelijk gemaakt door het optreden van zijn toehoorders, grotendeels leden van de socialistische en liberale studentenorganisaties. Het maandblad *Survival* 11(1969)(3) 95, uitgave van The Institute For Strategic Studies te Londen, meldt wat Baudissin had willen zeggen, alsook de bezwaren van de studenten.

Het is interessant hiervan kennis te nemen, waarbij geheel moge worden voorbijgegaan aan de wijze waarop de controverse zich manifesteerde.

Baudissin start bij von Clausewitz hetgeen, gezien zijn eigen voorgeschiedenis, te verwachten was, beschrijft diens klassieke strategie en deelt mee dat deze de invloed van de politiek op de oorlog reeds erkende. Later werd, via de bewering dat oorlog de politiek buitenspel zou zetten, von Clausewitz' idee op zijn kop gezet door Ludendorffs stelling: de politiek maakt deel uit van de oorlog.

De crisis in de klassieke strategie tekende zich reeds af in de 19e eeuw toen niet alleen de strijdkrachten doch gehele naties nauw bij de oorlog werden betrokken. De Eerste Wereldoorlog toonde duidelijk de grote invloed van niet-militaire factoren op de strategie. De Tweede Wereldoorlog bevestigde dat de wil om een militaire overwinning te bevechten te weinig rekening hield met politieke vredesconcepties. Na de aanvallen op Hiroshima en Nagasaki, uitgevoerd op basis van uitsluitend klassiek strategische overwegingen, hebben wij kennis kunnen nemen van de mislukte pogingen om de nucleaire wapens te neutraliseren en werd overgegaan tot de grote interdisciplinaire inspanning, die resulteerde in de moderne strategie. Deze verschilt in drie opzichten van de klassieke strategie:

— de essentie van moderne strategie is het streven naar vrijheid van politiek handelen (Beaufre);
— de politieke directie heeft het primaat en de strijdkrachten zij niet meer het exclusieve middel, spelen zelfs niet altijd een belangrijke rol;

— het is de doelstelling van de aan de politieke strategie ondergeschikte militaire strategie oorlog te voorkomen.

Baudissin eindigt zijn mislukte inauguratie zoals hij begon, nl. met von Clausewitz, volgens wie de vrede het doel van de strategie zou zijn. Hij wil de studie van strategische vraagstukken zien als een bescheiden aanvulling op de peace research.

Wat zijn nu de bezwaren van de studenten? Zij stellen een aantal vragen, waarvan één naar de bekende weg (wie is verantwoordelijk voor zijn aanstelling?) en een tweede die van groot wantrouwen blijk geeft (wat zijn de verborgen motieven die tot zijn aanstelling hebben geleid?). Afgezien van het feit dat deze vóór aanvang van de cursus in discussie hadden behoren te worden gebracht, hetgeen de studenten zelf beweren, doch kennelijk niet hebben gedaan, snijden enkele overblijvende vragen hout.

— Welke functie kan een cursus strategie hebben als deel van de studie van de politieke wetenschappen en welke functie behoort deze te hebben?

— Welke kwalificatie moet Baudissin worden toegekend?

— Welke mogelijkheden hebben de studenten om de structuur van de cursus te beïnvloeden?

Het pleit voor de studenten dat zij althans een poging doen zelf de door hen gestelde vragen aan een beschouwing te onderwerpen en voor Baudissin dat zij hun tegen hem ingebrachte bezwaren slechts kunnen baseren op één enkele — naoorlogse — publikatie van strikt militair karakter van zijn hand, die hij schreef als actief dienend militair in een militair vaktijdschrift (*Das Kriksbild. Wehrwissensch. Rundschau* 12 (1962)(7)363). Geenszins nieuw is de opmerking van de studenten dat wetenschappelijk beoefende strategie zich niet tot doel moet stellen oorlogen voor te bereiden om oorlogen te voorkomen, doch dat de oorzaken van militaire conflicten moeten worden opgespoord uit socio-economische tegenstellingen en de socio-psychologische gevolgen daarvan (i.c. de ideologieën). Dat naast de wetenschappelijk beoefende (de theoretische) strategie de praktisch beoefende

strategie andere eisen stelt, niet alleen moet opsporen doch ook moet vooruitzien en anticiperen, is niet te ontkennen en ware niet te vergeten. Mogelijk had Luitenant-Generaal b.d. Graf Baudissin voor dit laatste aandacht kunnen vragen. Tenslotte zouden de studenten nóg een vraag

kunnen stellen: hoe komt men aan strategie-docenten die alom acceptabel zullen zijn? De academische wereld levert ze niet op en Baudissin is toch niet zo maar de eerste de beste. Het is nl. belangrijk dat zij er komen. Niet alleen in West-Duitsland.

Nieuwe uitgave

Gouverneurs der residentie, door J. W. G. Cornet, Lt.-Kol. b.d., en dr. D. Langedijk, 629 blz., geïll. Uitg.: Inrichting tot het Uitgeven van Boekwerken (Min. van Defensie), Den Haag, 1969 (voorshands niet in de handel).

In dit boekwerk, uitgegeven onder auspiciën van de Sectie Krijgsgeschiedenis van de Koninklijke Landmacht, wordt op een levendige en charmante wijze de uitgebreide levensbeschrijving weergegeven van de Gouverneurs van onze Haagse Residentie die deze militaire, vooral in het verleden niet onbelangrijke, functie in de periode 1813-1963 hebben vervuld.

De wijze waarop levensopvatting, milieu en de drijfveren van deze 40 persoonlijkheden zijn beschreven, doet beslist verkwikkend aan, vergeleken bij enkele historische beschouwingen van dit ogenblik. Voorts geeft het boek een aardige en juiste indruk van de romantiek, de ethiek, de mogelijkheden van het officier-zijn in de afgelopen 150 jaar en vormt als tegenhanger van de huidige kil-analytische benadering van het nog steeds zo betekenis- en sfeervolle officiersberoep een ongetwijfeld waardevol bezit.

V.V.

strategie andere eisen stelt, niet alleen moet opsporen doch ook moet vooruitzien en anticiperen, is niet te ontkennen en ware niet te vergeten. Mogelijk had Luitenant-Generaal b.d. Graf Baudissin voor dit laatste aandacht kunnen vragen. Tenslotte zouden de studenten nóg een vraag

kunnen stellen: hoe komt men aan strategie-docenten die alom acceptabel zullen zijn? De academische wereld levert ze niet op en Baudissin is toch niet zo maar de eerste de beste. Het is nl. belangrijk dat zij er komen. Niet alleen in West-Duitsland.

Nieuwe uitgave

Gouverneurs der residentie, door J. W. G. Cornet, Lt.-Kol. b.d., en dr. D. Langedijk, 629 blz., geïll. Uitg.: Inrichting tot het Uitgeven van Boekwerken (Min. van Defensie), Den Haag, 1969 (voorshands niet in de handel).

In dit boekwerk, uitgegeven onder auspiciën van de Sectie Krijgsgeschiedenis van de Koninklijke Landmacht, wordt op een levendige en charmante wijze de uitgebreide levensbeschrijving weergegeven van de Gouverneurs van onze Haagse Residentie die deze militaire, vooral in het verleden niet onbelangrijke, functie in de periode 1813-1963 hebben vervuld.

De wijze waarop levensopvatting, milieu en de drijfveren van deze 40 persoonlijkheden zijn beschreven, doet beslist verkwikkend aan, vergeleken bij enkele historische beschouwingen van dit ogenblik. Voorts geeft het boek een aardige en juiste indruk van de romantiek, de ethiek, de mogelijkheden van het officier-zijn in de afgelopen 150 jaar en vormt als tegenhanger van de huidige kil-analytische benadering van het nog steeds zo betekenis- en sfeervolle officiersberoep een ongetwijfeld waardevol bezit.

V.V.

Het ontwapeningsoverleg

Voorstellen en totstandgekomen overeenkomsten

S. H. Hoogterp

Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

In pleidooien voor ontwapening worden in de regel diverse, sterk van elkaar verschillende, motieven naar voren gebracht. In de eerste plaats moet het veiligheidsmotief worden genoemd: ontwapeningsmaatregelen zouden ons een veiliger wereld brengen. Daarnaast staat het economisch motief: het geld voor wapens zou beter kunnen worden besteed voor nuttiger doeleinden. Het derde motief is dat van de moraliteit: oorlog en de voorbereiding daartoe zouden — vooral gezien in het licht van de massavernietigingswapens — op ethische en religieuze gronden niet meer aanvaardbaar zijn.

Bij discussies op nationaal niveau spelen deze drie motieven meestal door elkaar heen, maar bij het internationaal overleg treedt vooral het veiligheidsmotief op de voorgrond. Dit wil niet zeggen dat ook de andere motieven daarbij geen invloed zouden doen gelden; men denke bv. alleen reeds aan het door de ontwikkelingslanden geuite verlangen dat de grote mogendheden hun nucleaire bewapeningswedloop beëindigen. De aldus vrijkomende gelden zouden in belangrijke mate kunnen bijdragen aan de ontwikkelingshulp.

Het veiligheidsaspect staat bij de onderhandelingen tussen staten en statengroepen echter centraal. De grondbeginselen die bij maatregelen van ontwapening zullen moeten worden gevolgd, werden duidelijk neergelegd in de McCloy-Zorinovereenkomst van 1961. Hierin werd tussen de VS en de SU overeengekomen dat alle maatregelen van ontwapening in elke fase van hun uitvoering steeds zodanig met elkaar in evenwicht moeten zijn, dat geen der staten of statengroepen tegenover de ander in het voordeel zal komen te verkeren en de veiligheid van allen in gelijke mate verzekerd zal blijven. Volgens dit beginsel zullen de ontwapeningsmaatregelen dus trapsgewijze moeten verlopen onder een voortdurend behoud van de wederzijdse machtsverhoudingen.

Helaas is men bij de pogingen van West en Oost om op grond van deze overeenkomst inderdaad tot maatregelen van wapenvermindering te komen, reeds onmiddellijk gestuit op de moeilijk-

heid dat de beide groeperingen van staten ieder voor zich een eigen interpretatie gaven aan de voor- en nadelen die voor hun veiligheid uit de voorgestelde maatregelen zouden voortvloeien. Uit de voor elk der fasen van het ontwapeningsproces voorgestelde maatregelen bleek duidelijk dat men vooral aan Sovjetzijde de eigen machtsposities en het streven deze te verbeteren, liet prevaleren boven het verlangen om in het kader van de huidige verhoudingen tot vérgaande maatregelen van wederzijdse wapenvermindering te komen. Hoofdelement vormt hierbij ongetwijfeld het standpunt dat de Sovjet-Unie haar positie en macht in de wereld vooral zal kunnen verbeteren, niet door een vermindering maar door een — zij het dan liefst relatieve — verbetering van haar militaire positie.

Als gevolg van deze houding bleken vérgaande en allesomvattende plannen ter vermindering van de bewapening niet vatbaar voor verwezenlijking. Wél leek het mogelijk te komen tot minder verstrekkende maatregelen met het doel de bewapeningswedloop op zijn minst enigermate af te remmen, de kans op militaire confrontatie in bepaalde geografische gebieden te verminderen en gezamenlijk te onderzoeken in hoeverre in het kader van de onderlinge verhoudingen mogelijkheden aanwezig zijn om het oorlogsgevaar te beperken. Uitgangspunt vormt daarbij de overweging dat geen van de grote mogendheden — de VS en de SU — streeft naar een algemeen nucleair conflict dat beide gelijkelijk naar de ondergang zou voeren.

Het begrip ontwapening in de letterlijke zin van het woord is daarmee in feite tot een onderwerp geworden dat bij het internationaal overleg wel meetelt in de sfeer van obligate uitspraken en doelbewuste propaganda doch niet in die van de werkelijke onderhandelingen.

In die gevallen waarin het woord ontwapening nog wel regelmatig en dan als reëel begrip wordt gebezigd, wordt het gebruikt ter aanduiding van maatregelen die niet primair zijn gericht op het verkrijgen van een ontwapende wereld doch veel eerder van een wereld waarin het oorlogsgevaar wordt teruggedrongen door maatregelen van wa-

penbeheersing en wapenbeperking. In de VS en Engeland gebruikt men hiervoor de term „arms control”.

Stelt men daarbij als hoofddoel het verhogen van de internationale veiligheid en het inperken van militaire conflicten, dan kan men de desbetreffende maatregelen gemakshalve het best onderscheiden in 4 groepen, nl. die op resp. nucleair gebied en non-nucleair gebied en die welke zijn gericht op resp. ontspanning en crisisbeheersing. Op het gebied van elk dezer groepen zijn bij het internationaal overleg in de laatste jaren diverse voorstellen gedaan. Soms hebben deze na langdurige onderhandelingen tot bepaalde internationale overeenkomsten geleid.

Wat betreft de maatregelen op nucleair gebied kunnen de overeenkomsten en voorstellen worden genoemd ten aanzien van:

1. de non-proliferatie van kernwapens;
2. het beëindigen van de kernproeven;
3. het beperken van de strategische nucleaire wapens;
4. het stopzetten van de produktie en het reduceren van de voorraden splijtbaar materiaal;
5. het denucleariseren van bepaalde sferen;
6. regionale denuclearisatie.

Wat betreft het eerste punt, de non-proliferatie van kernwapens, kwam kort geleden het non-proliferatieverdrag tot stand. Hierbij verbinden de kernmogendheden zich geen kernwapens of de beschikkingsmacht over dergelijke wapens aan niet-kernwapenlanden te zullen afstaan en ook geen hulp bij het maken van dergelijke wapens te zullen verlenen. Dit is de clause van de zg. non-transfer. Parallel daaraan verbinden de landen die nog geen kernwapens bezitten, zich ertoe deze niet te zullen gaan fabriceren en ook niet te zullen trachten de beschikkingsmacht over dergelijke wapens te verkrijgen. Dit is de clause van de zg. non-acquisitie. Het non-proliferatieverdrag werd op 1 juli 1968 voor ondertekening opengesteld in Washington, Moskou en Londen. Tot nu toe hebben wel ongeveer 80 landen het verdrag getekend, waaronder de VS, de SU en het VK, maar de belangrijkste landen uit een oogpunt van non-acquisitie, zoals de Bondsrepubliek, Italië, India en Japan, hebben zich tot nu toe daarvan nog onthouden. Bovendien heeft nog slechts één land het verdrag geratificeerd. Nederland heeft wel getekend, maar een voorbehoud gemaakt t.a.v. de ratificatie. De onderhandelingen over dit verdrag hebben niet minder dan 7 jaar geduurd en ook thans nog is

het in verschillende landen onderwerp van discussie en twijfel. De oorzaak daarvan is hierin gelegen dat de nucleaire landen met het tekenen van het verdrag voor zichzelf geen offer behoeven te brengen. De niet-nucleaire landen moeten zich echter verbinden af te zien van wapens die de supermogendheden en enkele middelgrote landen, zoals Engeland en Frankrijk wél bezitten.

In verband hiermee vragen verschillende van de niet-nucleaire landen bepaalde tegenprestaties, zoals een verklaring van „non-use of nuclear weapons” af te leggen door de nucleaire jegens de non-nucleaire. Velen vragen daarbij tevens een d.m.v. de VN te verstrekken zg. „nuclear guarantee” om de niet-nucleaire landen te beschermen tegen nucleaire bedreiging en chantage. Ook willen velen dat de bestaande kernmachten zullen overgaan tot nucleaire wapenbeperking en wapenreductie. Aan dit laatste verlangen is in zoverre tegemoetgekomen dat de kernwapenlanden in de preambule van het verdrag verklaren dat zij zo spoedig mogelijk een einde zullen maken aan de kernwapenwedloop en dat zij streven naar nucleaire wapenreductie. Voor de kwestie van de nucleaire garantie is getracht een oplossing te vinden door een resolutie van de veiligheidsraad. Daarin werd vastgelegd dat de veiligheidsraad en de nucleaire leden daarvan onmiddellijk in actie zullen komen als een niet-nucleair land met kernwapens wordt bedreigd. Niet alle non-nucleaire landen zijn erg gelukkig met deze garantie. Als het puntje bij het paaltje komt, kan een van de kernwapenlanden — de VS, het VK, Frankrijk of de SU — immers altijd gebruik maken van zijn recht van veto en een onder de auspiciën van de veiligheidsraad te ondernemen nucleaire tegenactie blokkeren, bv. onder het motief daarmee een wereldramp te willen voorkomen.

Tenslotte wil ik nog even de moeilijkheden vermelden die zich voordoen t.a.v. de verificatie, d.w.z. het internationaal toezicht op de naleving van het verdrag. Zal de internationale verificatie de Sovjets niet in staat stellen ongehinderd in Westerse atoomfabrieken te spioneren? Zullen zij niet het vrije gebruik van kernenergie voor vreedzame doeleinden kunnen belemmeren door bezwaren te maken tegen een bepaald vredesgebruik omdat dit — volgens hen — zou kunnen dienen als dekmantel voor een mogelijke voorbereiding voor oorlogsgebruik?

In het verdrag is getracht in een aantal artikelen het ongestoorde vredesgebruik te garanderen. Of

alle landen echter genoeg zullen nemen met die garanties, moet nog worden afgewacht. Het staat vast dat in elk geval één moeilijkheid op dit gebied nog niet is opgelost. Deze betreft Euratom. Dit is de monopolistische supranationale atoomonderneming voor vreedzame doeleinden van de EEG. Euratom kent geen nationale grenzen en heeft een supranationaal beheer, toezicht, administratie, in- en verkoop. De SU erkent deze supranationaliteit echter niet en verlangt verificatie in elk land afzonderlijk. Hoe hier een oplossing kan worden gevonden, moet de toekomst nog leren. Nederland heeft — zoals ik reeds opmerkte — wél het non-proliferatieverdrag getekend, maar verklaard dat het eerst tot ratificatie zal overgaan, wanneer voor de moeilijkheden van Euratom een regeling zal zijn gevonden die alle partijen bevredigt.

Na de kwestie van de non-proliferatie volgt direct het vraagstuk van het beëindigen van de kernproeven. Zoals bekend, kwam in 1963 het Verdrag van Moskou tot stand. Amerika, Engeland en Rusland beëindigden daarmee hun kernproeven in de ruimte, in de lucht en onder water. De ondergrondse proeven bleven toegestaan. De niet-nucleaire landen dringen erop aan dat ook deze laatste proeven zullen worden stopgezet. Daarmee zou de beperkte kernstop overgaan in een volledige kernstop. De VS zeggen dat ze daartoe wel bereid zijn, maar dat er een betrouwbare verificatie moet zijn op de naleving van een dergelijk akkoord. De verificatie zou moeten inhouden dat er internationale inspectie komt, óók op Russische grondgebied. Dit weigert de SU. Daarmee is elke vooruitgang op dit gebied geblokkeerd.

Een uiterst belangrijk punt vormt natuurlijk de kwestie van de offensieve en defensieve strategische kernwapens. Dit vraagstuk is vooral actueel geworden door de ABM. Een krachtige Russische ABM-verdediging zal de Amerikanen dwingen tot vergroting van hun offensieve kracht door het invoeren van MIRV's (Multiple Independently Targetable Re-entry Vehicles) en het bouwen van nog meer en beter beschermde ICBM's. Een vergroting van de offensieve kracht van de VS zal de tegenstander echter op zijn beurt tot zulke maatregelen brengen. Deze ontwikkeling lijkt fataal omdat ze niet alleen een nog veel heftiger wedloop op het gebied van de strategische kernwapens tot gevolg zou hebben, maar óók in ander opzicht het oorlogsgevaar aanzienlijk zou vergroten. Er bestaat nl. een reële kans dat ABM's de Sovjets een vals gevoel

van betrekkelijke veiligheid zou kunnen geven en hen zouden kunnen verleiden tot doldrieste acties. Het verdere verloop van de nucleaire wapenwedloop biedt dan ook zulke gevaarlijke perspectieven dat de Amerikaanse regering reeds sedert enkele jaren aandringt op een gesprek met de SU om deze heilloze ontwikkeling op tijd een halt toe te roepen. Tot nu toe hebben de Sovjets wel verklaard dat ze tot een dergelijk gesprek bereid zijn, maar hierbij is het voorlopig gebleven. Het eerste overleg moet nog steeds beginnen.

Ook op het gebied van een produktievermindering van splijtstof en een reductie van de voorraden daarvan werd in feite nog niets bereikt. Wel legde men enkele fabrieken stil, doch vermoedelijk geschiedde dit alleen vanwege een verminderde behoefte. Een voorstel van de VS om van Amerikaanse zijde 60.000 kg verrijkt uranium en van Russische zijde 40.000 kg beschikbaar te stellen voor vreedzaam gebruik, werd door de SU afgewezen omdat de VS dan meer zouden overhouden dan de SU.

Wel werd een succes bereikt wat betreft de denuclearisatie van bepaalde sferen. In 1966 kwam het Ruimteverdrag tot stand waarbij werd overeengekomen geen kernwapens in de ruimte te stationeren.

Een nieuw project betreft het vreedzaam gebruik van de oceaانبodem. Wil men voorkomen dat de zee- en oceaانبodem door nieuwe technische mogelijkheden in de toekomst zal worden gebruikt voor de opstelling van allerlei wapens, dan moet men reeds thans tot een conventie komen die deze ontwikkeling tegengaat.

Tenslotte werd ook op het gebied van de regionale denuclearisatie een succes geboekt. In 1967 kwam nl. het Verdrag van Tlatelolco tot stand ter denuclearisatie van Latijns-Amerika. Voorts werden — vooral van Sovjet-zijde — in de loop der jaren verschillende voorstellen gedaan tot regionale denuclearisatie elders in de wereld. Hierbij staat het Rapacki-plan voor denuclearisatie van Centraal-Europa voorop. Dit werd door de NAVO-landen afgewezen omdat het de Sovjets een strategisch overwicht in Europa zou bezorgen door hun overmacht aan conventioneel potentieel.

Thans wil ik een ogenblik aandacht vragen voor de maatregelen van wapenbeperking en wapenreductie op conventioneel gebied. Deze betreffen:

1. een vermindering van de sterkte der strijdkrachten in bepaalde gebieden;

2. het demilitariseren van bepaalde zones en het internationaliseren van gebieden;
3. het afzien van het gebruik van b- en c-wapens;
4. het beperken van de handel in of de overdracht van conventionele wapens.

Wat betreft het eerste punt, de vermindering van de sterkte der conventionele strijdkrachten, zijn door de SU in de loop der jaren diverse voorstellen gedaan. Deze waren echter steeds voor de NAVO-landen onaanvaardbaar. De Sovjets zijn er meesters in om bepaalde voorstellen te doen die op het eerste oog voor de buitenstaander niet onaantrekkelijk lijken. Maar zij koppelen dergelijke voorstellen bijna steeds aan maatregelen op ander gebied die de positie van het Warschau-Pact zouden versterken en die van de NAVO zouden verzwakken. Bepaalde wederzijdse troepenreducties koppelen zij bv. aan het denucleariseren van zekere gebieden of aan een algehele terugtrekking van alle buitenlandse troepen naar hun landen van herkomst. Daardoor is het tot nu toe niet mogelijk gebleken met de SU tot een werkelijk gesprek te komen over troepenreducties in bv. Europa. Niettemin achtte men het aan NAVO-zijde tot voor kort wenselijk alle nodige voorbereidingen te treffen voor discussies met de Sovjet-Unie en andere Oost-Europese landen over dit onderwerp. In de zg. verklaring van Reykjavik van 25 juni 1968 werd door de NAVO-partners op bovengenoemde landen een beroep gedaan hunnerzijds eveneens dergelijke stappen te ondernemen en te zoeken naar mogelijkheden om de vrede te bevorderen. De voorbereidingen voor de discussies vonden aan NAVO-zijde plaats in aansluiting op de Harmel-studies. Bij het desbetreffende onderzoek gaat het erom na te gaan welke technische mogelijkheden op het gebied van wederzijdse reducties eventueel zouden kunnen worden overwogen. Omdat de veiligheid van de NAVO-landen en de vooruitzichten voor wederzijdse reducties zouden worden verzwakt indien de NAVO eenzijdig tot reducties zou overgaan, werd nadrukkelijk gestipuleerd dat elke vermindering aan NAVO-zijde slechts zou kunnen plaatsvinden volgens een patroon van *wederzijdse* en, in draagwijdte zowel als fasering, gebalanceerde reducties.

Wat betreft het instellen van gedemilitariseerde zones en de internationalisering van bepaalde gebieden werd tot nu toe alleen iets bereikt in de gebieden van de Zuidpool. In 1959 kwam nl. het

Verdrag van Washington inzake Antarctica tot stand, waarbij dit gebied werd gedemilitariseerd en geïnternationaliseerd. Ook Nederland is tot dit verdrag toegetreden ter ondersteuning van de erin neergelegde beginselen en mede gezien onze deelneming aan Zuidpoolexpedities.

Een onderwerp dat vooral de laatste tijd weer actueel is geworden is de kwestie van de b- en c-wapens. Ik rangschik deze onder de conventionele wapens omdat ze in feite al zeer oud zijn. Alleen de mogelijkheden zijn voor deze strijdmiddelen in de moderne tijd sterk toegenomen. Dat geldt echter óók voor de andere conventionele wapens. Zoals men weet is het gebruik van de b- en c-wapens verboden bij de conventie van Genève van 1925. Maar op de bepalingen daarvan valt veel aan te merken. Dit geldt vooral voor het feit dat alleen „the first use” van deze wapens is verboden en dat er geen internationaal orgaan is om te kunnen vaststellen of een bepaalde partij zich inderdaad aan een „first use” heeft schuldig gemaakt. Spoorwerk, ontwikkeling, produktie en gebruik als represaille tegen „first use” zijn zonder meer toegestaan. Met het oog op deze situatie is thans besloten internationaal overleg te plegen over een uitbreiding van de protocollen van Genève. Interessant is hierbij een Engels initiatief waarbij men primair denkt aan een volledig buiten de wet stellen van elke vorm van biologische oorlogvoering met inbegrip van elk soort van voorbereiding daartoe. Ook het beperken van de handel in en de overdracht van conventionele wapens en munitie vormt thans een onderwerp van internationaal overleg. Dit punt is vooral van belang met het oog op de ontwikkelingslanden. Het is niet waarschijnlijk dat men erin zal slagen op dit gebied tot belangrijke overeenkomsten te geraken. Voor de leverancierslanden vormt het leveren van wapens immers meestal een belangrijk element van hun buitenlandse en economische politiek, dat nauw is verbonden aan hun streven naar uitbreiding of behoud van macht, invloed en aanzien. Voor de ontvangende landen betekenen wapens behoud of versterking van eigen veiligheid, macht en aanzien. Het ziet ernaar uit dat — indien internationale overeenkomsten t.a.v. de wapenhandel mogelijk zouden blijken — deze alleen van geval tot geval tot stand zullen kunnen komen. Ook al zijn de verwachtingen op dit gebied niet hoog gespannen, toch mag niets achterwege worden gelaten om in die gedeelten van de wereld waar een overeenkomst niet geheel onmogelijk lijkt, te trachten tot de een of andere

regeling te komen. Op deze wijze kan in een dergelijk gebied niet alleen een lokale wapenwedloop worden bedwongen en het oorlogsgevaar worden verminderd, maar er zullen tevens betere mogelijkheden worden geopend voor de ontwikkeling van de desbetreffende landen. Het probleem van het beperken van de wapenhandel hangt in dit opzicht nauw samen met dat van de ontwikkelingshulp en de ontwikkelingsprogramma's.

Twee groepen van maatregelen die geheel apart de aandacht vragen en meer zijn gericht op wapenbeheersing dan op wapenbeperking, zijn vermeld onder de maatregelen van ontspanning en crisisbeheersing. De eerste groep daarvan betreft de maatregelen die zijn gericht op het bewerkstelligen van een zekere ontspanning. Hieronder vallen:

1. bepaalde maatregelen — nucleair of non-nucleair — die eenzijdig worden genomen in het kader van het zg. wederzijdse voorbeeld;
2. het oprichten van waarnemingsposten op het wederzijdse grondgebied;
3. verklaringen van „no first use” van bepaalde wapens; een dergelijke verklaring zal meestal primair betrekking hebben op nucleaire wapens, maar zou zich ook kunnen uitstrekken tot bepaalde non-nucleaire wapens;
4. het sluiten van non-agressieverdragen;
5. overeenkomsten waarbij wordt afgezien van het maken van subversieve en oorlogspropaganda.

Verscheidene van bovengenoemde maatregelen lopen parallel met die van wapenbeperking en wapenreductie of zijn daarvan een onderdeel. Zij ontlenen hun betekenis echter primair aan het ontspanningseffect.

Als bij de onderhandelingen blijkt dat een van de partijen niet wil overgaan tot het sluiten van een formele overeenkomst maar wel interesse en een bereidheid toont tot op zekere hoogte met bepaalde voorstellen mee te gaan, kan de andere partij trachten een stilzwijgend akkoord uit te lokken. In dat geval moet uiteraard één de eerste stap doen en met deze stap een voorbeeld stellen in de hoop dat de ander hierop met een overeenkomstige stap zal reageren. In dit geval spreekt men van wederzijds voorbeeld. De eerste stap behoeft hierbij niet van grote draagwijdte te zijn. De sfeer en het doel zijn belangrijker dan de grootte van de stap. Het gaat primair om de ontspanning omdat deze eventueel nieuwe perspectieven kan openen.

Iets dergelijks geldt ook voor de specifieke maatregel van het instellen van waarnemingsposten op het wederzijds grondgebied. Het toestaan van dergelijke posten kan een symptoom zijn van ontspanning en tevens een bron van verdere ontspanning doordat het wederzijdse wantrouwen erdoor kan worden verminderd. Bovendien kunnen waarnemingsposten en liaisonmissies een beter inzicht geven in elkaars werkelijke gedragingen, de kans op foutieve informatie en foutieve reacties verminderen en aldus het gevaar van onbedoelde conflicten reduceren.

Ook kunnen waarnemingsposten een belangrijke bijdrage leveren aan de verificatie van bepaalde overeenkomsten. Om na te gaan welke eisen moeten worden gesteld aan waarnemingsposten die tot taak hebben de reductie van troepensterkten in bepaalde gebieden te controleren, zijn in de afgelopen zomer in Engeland uitgebreide oefeningen gehouden onder de naam „First look”.

Tot nu toe zijn de Sovjets nauwelijks ingegaan op de Westerse voorstellen tot vestiging van waarnemingsposten en liaisonmissies op het wederzijds grondgebied. Voorlopig zal deze maatregel dus wel in portefeuille moeten blijven.

Andere maatregelen die het brengen van ontspanning beogen, zijn het afleggen van verklaringen van „no first use of nuclear weapons”, verklaringen of overeenkomsten van non-agressie en verbod van subversieve en oorlogspropaganda. Aan eerstgenoemde maatregelen wordt door het Westen geen bijzonder grote waarde toegekend. De Sovjets zijn kwistig met het aanbieden van verklaringen van „no first use” en van „non-agressie”. Het Westen staat daar sceptisch tegenover: er bestaat geen enkele garantie dat de tegenstander zich aan zijn verklaring zal houden. (Hitler legde op 9 mei 1940 nog een verklaring af van non-agressie jegens Nederland.) Bovendien koppelen de Sovjets aan hun voorstellen voor „no first use” en non-agressie jegens niet-nucleaire landen voorwaarden die nadelig zijn voor het Westen: bv. denuclearisatie, terugtrekking van vreemde troepen en opheffing van vreemde bases.

Geheel anders is het met een verbod van subversieve en oorlogspropaganda. Hiervan kan in volstrekt directe zin een ontspannende werking uitgaan. Door de VS zijn verschillende voorstellen in deze richting gedaan. De Sovjets hebben deze echter steeds verworpen omdat ze naar hun mening slechts één oogmerk hebben nl. de on-

derdrukking en de fascistische dictatuur in diverse landen te kunnen handhaven en opstanden tegen te gaan.

Ik kom thans tot de laatste groep van maatregelen, nl. die van crisisbeheersing. Hadden de voorgaande maatregelen tot doel de kans op conflicten te beperken en bij het uitbreken daarvan het gebruik van bepaalde wapens te voorkomen, bij de maatregelen van crisisbeheersing gaat het om de wapenbeheersing kort voor en tijdens het uitbreken van een militair conflict.

Gaat men ervan uit dat geen der betrokken partijen aanstuurt op een algemeen nucleair treffen, dan is een diplomatie gewenst die in elke fase van deze periode zo nauwkeurig mogelijk de vijandelijke reacties op het eigen optreden weet te calculeren en in het dodelijke schaakspel de eigen bedoelingen en voornemens zo duidelijk mogelijk aan de tegenstander voor ogen weet te stellen. Hiertoe zijn een goede denkexercitie, een goede contingency-planning en een goede organisatie en communicatie nodig. Specifieke maatregelen van wapenbeheersing zijn in dit opzicht het reeds tevoren instellen van noodverbanden, zoals de „hot line” en het stationeren van liaisonmissies en eventueel waarnemingsposten. Niet alleen de diplomatie maar ook de strategie moet op wapenbeheersing worden gericht. Was de strategie in vroeger tijden erop gericht — wanneer de vijandelijkheden eenmaal zouden zijn uitgebroken — de militaire kracht van de tegenstander zo snel mogelijk te breken, de tegenwoordige strategie is — althans aan NAVO-zijde — in eerste instantie erop gericht het conflict beperkt te houden en te voorkomen dat de oorlogshandelingen zich uitbreiden tot een algemeen conflict, hoewel dit laatste in het kader van de afschrikingsstrategie wel degelijk tot de mogelijkheden blijft behoren. Het belangrijkste element vormt hierbij de wapenbeheersing door een selectief gebruik van militaire middelen. Tot deze opmerking moge ik mij beperken, anders dwaal ik af naar een terrein dat ik hier verder onbesproken wil laten omdat het uiteraard veel meer omvat dan de vraagstukken die hier aan de orde zijn.

In het voorgaande heb ik getracht een indruk te geven van de talrijke vraagstukken op ontwapeningsgebied waarover thans regelmatig internationaal overleg plaatsvindt. Natuurlijk kan de vraag worden gesteld of er — gezien de interna-

tionale toestand — ook voor de naaste toekomst nog vooruitgang op dit gebied mag worden verwacht. Is de situatie — vooral na Tsjechoslowakije — niet zodanig geworden dat aan alle hoop daaromtrent voorlopig de bodem is ingeslagen?

Voor het beantwoorden van deze vraag wil ik wijzen op enkele punten die naar mijn mening onder alle omstandigheden steeds van kracht zullen blijven en die ook nu nog hun invloed onverminderd doen gelden.

Het eerste daarvan is het gemeenschappelijk belang. Zolang er een situatie blijft bestaan waarbij geen van de grote nucleaire mogendheden in staat is de ander nucleair te vernietigen zonder daarbij zelf in tenminste gelijke mate te worden getroffen, is het in beider belang een groot nucleair conflict te voorkomen en in te stemmen met maatregelen die de kans op het uitbreken van een dergelijk conflict kunnen verminderen. Als beide partijen het als een nadeel beschouwen dat bv. andere landen dan de tegenwoordige kernmogendheden zich nucleaire wapens weten te verschaffen, zullen ze samen kunnen gaan om dit laatste te voorkomen. Hiervan is het non-proliferatieverdrag een duidelijk voorbeeld.

Een ander belangrijk punt vormt de interdependentie. In een wereld die snel kleiner wordt, wordt het dikwijls niet alleen meer een gemeenschappelijk belang maar zelfs een absolute noodzaak om t.a.v. bepaalde zaken tot overeenkomsten te geraken.

Naast de onderlinge competitie en het — vooral aan Sovjet-zijde bestaande — streven tot uitbreiding van eigen macht en aanzien in de wereld, staat de noodzaak een zekere vorm van coëxistentie te vinden die ons in staat stelt naast elkaar te leven en daarvoor de nodige voorwaarden te scheppen. Hiertoe is het plegen van overleg en het sluiten van akkoorden onontbeerlijk. Een tijdelijke terugslag kan daaraan niets veranderen en, integendeel, nieuwe impulsen vormen voor onderhandelingen in de toekomst. De belangrijkste akkoorden tussen de VS en de SU kwamen niet tot stand vóór, doch ná de Cuba-crisis. In analogie daarmee moet worden gehoopt dat de spanningen die thans in Centraal-Europa optreden, uiteindelijk zullen leiden tot een nieuwe bezinning en een nieuw gesprek over nog nader te vinden vormen van samenwerking in de toekomst.

De Franse divisie type 1967

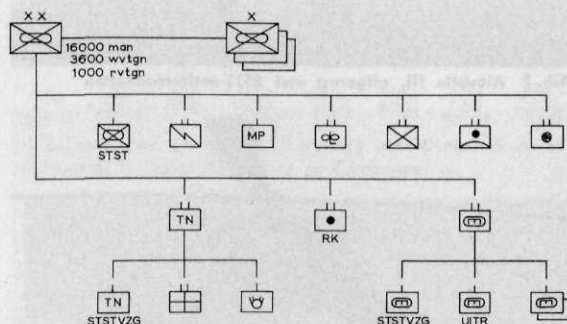
A. C. de Jonge

Majoor der Infanterie (gsb)

De Franse landstrijdkrachten kunnen in drie groepen worden verdeeld: de landstrijdkrachten van de Forces de Manoeuvre, van de Forces d'Intervention en van de Défense Opérationel du Territoire. In dit artikel zal de nieuwe organisatie van de divisies van de Forces de Manoeuvre worden behandeld. Door de classificatie en het ontbreken van bepaalde gegevens kan dit artikel niet op volledigheid bogen.

Na de Tweede Wereldoorlog beschikten de Franse strijdkrachten over divisies van het type 1945. Daar deze divisies geheel op conventionele oorlogvoering waren afgestemd, werden deze divisies later vervangen door divisies van het type 1959. Jarenlange beproevingen toonden aan dat de divisie type 1959 niet geheel geschikt was voor het moderne gevecht, o.a. door haar grote sterkte (ongeveer 20.000 man) waardoor de commandovoering zeer moeilijk was, door de aanwezigheid van talrijke gemotoriseerde gevechtseenheden en door het verouderde materieel. Van grote invloed op de totstandkoming van de nieuwe divisieorganisatie was de beslissing van de regering de strijdkrachten een vastberaden offensieve houding voor te schrijven tegenover iedere agressie van het nationale grondgebied en hiertoe o.m. de landstrijdkrachten uit te rusten met Franse tactische kernwapens. Ook de verkorting van de diensttijd en de beperkte financiële middelen hebben hun invloed doen gelden op de nieuwe organisatie, waardoor niet aan alle wensen kon worden voldaan. De aldus tot stand gekomen nieuwe divisieorganisatie heeft als basis gediend voor het legerplan op lange termijn (Plan à Long Terme); deze divisie wordt hierdoor ook wel eens aangeduid als de divisie PLT, de officiële benaming is echter „divisie type 1967”. Genoemd legerplan voorziet in de vorming van de Forces de Manoeuvre van vijf divisies type 1967, (grotendeels) gerealiseerd in 1972.

Het Eerste Franse Legerkorps, gelegerd in Oost-Frankrijk, krijgt drie en het Tweede Franse Legerkorps, gelegerd in West-Duitsland, krijgt twee van deze divisies onder zijn bevelen.

Afb. 1 Organisatie van de Franse divisie type 1967

De divisie type 1967 is ontworpen om onder nucleaire omstandigheden tegen gepantserde en gemechaniseerde vijandelijke strijdkrachten snelle, offensieve acties uit te voeren, waarbij het gevecht kan plaatsvinden zonder, dan wel met, gebruik van kernwapens.

De divisie is het laagste echelon waarop in voorkomend geval de inzet van tactische kernwapens plaatsvindt; genoemde inzet kan echter ook zijn voorbehouden aan het hogere echelon. Voor het uitvoeren van een opdracht zal het veelal nodig zijn de divisie te versterken met elementen van het legerkorps. De divisie verzorgt de logistieke steun van de divisietroepen en coördineert en versterkt die van de brigades. In de divisie type 1967 (zie afb. 1) zijn drie gemechaniseerde brigades opgenomen. Er wordt uitdrukkelijk geen onderscheid gemaakt tussen pantser- en pantserinfanteriebrigades. Zoals bij behandeling van de brigade zal blijken, vormen de pantser- en pantserinfanterie-elementen te zamen één onverbreekelijk geheel en een menging van deze elementen vindt reeds plaats op bataljonsniveau. Deze brigade heet dan ook officieel de „gemechaniseerde brigade type 1967”. Op legerkorpsniveau bevinden zich nog enkele infanteriebataljons; deze dienen o.a. om op te treden in terrein dat ontoegankelijk is voor gemechaniseerde eenheden, bv. zwaar bebost of sterk geaccidenteerd terrein. Ook kunnen de infanteriebataljons van het legerkorps snel op bepaalde punten worden ingezet door middel van de eigen helikoptereenheden („héliportage”). De staf en stafcompagnie en het verbindings-

Afb. 2 Alouette III, uitgerust met SS11-antitankraketten

Afb. 3 SA330, bestemd voor transportdoeleinden

Afb. 4 Dubbelloops 30 mm luchtdoelartillerie

Afb. 5 Brugleggende tank op AMX30-chassis

bataljon van de divisie beschikken over personeel en materieel om twee voorwaartse commandoposten en één (logistieke) achterwaartse commandopost in te richten.

De groep helikopters bestaat uit 20 helikopters type Alouette II, bestemd voor verkenningen en liaisondoeleinden, 10 helikopters type Alouette III, uitgerust met SS11-antitankraketten (afb. 2) en 10 zwaardere helikopters type SA330 (afb. 3), bestemd voor transportdoeleinden.

Het infanteriebataljon van de divisie (de Franse benaming is „bataillon de protection”) dient hoofdzakelijk voor de beveiliging van de commandoposten, de raketlanceerinrichtingen en de bevoorrading met raketten; ook de afdeling gemechaniseerde lichte luchtdoelartillerie kan deze taken hebben, alsmede het beschermen van vitale punten als bruggen, defilés e.d. Deze afdeling beschikt daartoe over 9 dubbelloops 30 mm kanonnen (afb. 4) en 12 grond-luchtraketten, beide op AMX-chassis.

In het transportbataljon en het treinenbataljon van de divisie zijn de nodige middelen opgenomen om de brigades transport-, geneeskundige en technische-dienststeun te verlenen. Het transportbataljon heeft een transportcapaciteit van 960 t.

In de raketafdeling zullen vier Plutons opgenomen worden; dit zijn lanceerinrichtingen op AMX-chassis.

Het pantsergeniebataljon beschikt over veel materieel op AMX-chassis, o.a. 2 tankdozers, 4 brugleggende tanks en 6 Gillois amfibische voertuigen (zie afb. 5 en 7).

Het tankbataljon van de gemechaniseerde brigade type 1967 (zie afb. 6 en 8) wordt gewoonlijk in zijn geheel ingezet en moet de brigade de beslissing brengen.

Opvallend bij dit bataljon is de organieke indeling van een pantserinfanterie-element en de vier-indeling; 4 eskadrons, elk van 4 pelotons. Aldus ontstaan meer mogelijkheden dan bij de drie-indeling, waardoor bv. een fijnere dosering van de aanvalskracht in front mogelijk is. De formatie bij het aanvallend gevecht bestaat meestal uit 2 à 3 eskadrons in het 1e echelon en 1 à 2 eskadrons in het 2e echelon. Het tankpeloton bestaat uit 3 tanks; hierdoor is dit peloton eenvoudig te leiden en snel in te zetten; het kent slechts 2 formaties nl. linie en colonne. De pantserinfanteriecompagnie van het tankbataljon kan óf in zijn geheel worden ingezet óf geheel of gedeeltelijk worden opgesplitst

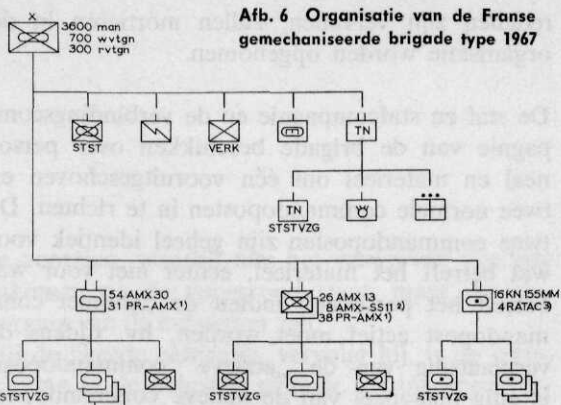
over de tankeskadrons, een en ander uiteraard afhankelijk van de factoren, terrein, vijand enz. De mogelijkheid bestaat om enkele onderdelen van het bataljon, bv. een tankeskadron en de pantserinfanteriecompagnie voor een bepaalde opdracht te formeren tot een „sous-groupement” onder commando van een hoofdofficier van de bataljonsstaf; deze staf is namelijk met de nodige middelen hiervoor uitgerust.

Eén van de voornaamste taken van de gemechaniseerde bataljons is het mogelijk maken van de inzet van het tankbataljon. De beide tankeskadrons van het gemechaniseerde bataljon bestaan ook hier uit 4 pelotons van 3 tanks. Bovendien is er nog een vijfde peloton in deze eskadrons opgenomen: een peloton AMX-SS11 (zie afb. 9). Dit peloton dient voor de tankbestrijding op grotere afstand (tot 3000 m).

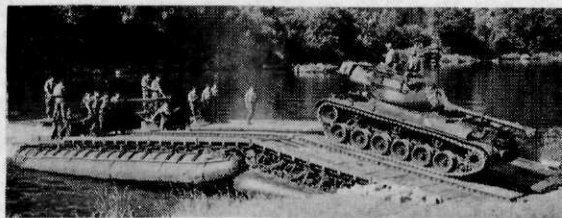
Behalve het handhaven van de organieke verbanden worden de volgende onderbevelstellingen aanbevolen: 1. een eskadron en een compagnie wisselen een peloton uit, 2. een compagnie wordt versterkt met een tankpeloton, 3. een eskadron wordt versterkt met een pantserinfanteriepeloton en een compagnie wordt versterkt met twee tankpelotons. Ook hier bestaat de mogelijkheid, zoals bij het tankbataljon, tot het formeren van een „sous-groupement”, zij het dat de middelen hiertoe beperkter zijn. Officieren en onderofficieren van de gemechaniseerde bataljons ontvangen hun opleiding zowel op de Infanterieschool als op de Cavalerieschool.

Nieuw in de afdeling gemechaniseerde artillerie is de indeling van 5 stukken geschut per vuurmond batterij en één verwisselstuk in de staf, staf- en verzorgingsbatterij. De bediening van het stuk bevindt zich tijdens het vuren in de open lucht (zie afb. 10).

De afdeling beschikt totaal over 12 waarnemings- en liaisonploegen, alsmede over 4 RATIC-ploegen (Radar d'Artillerie de Campagne). De RATIC bevindt zich op en in een proco-AMX, elke RATIC-ploeg wordt gecommandeerd door een officier. De afdeling gemechaniseerde artillerie heeft een zware taak, vooral als men bedenkt dat er zich in de gehele brigade geen mortieren bevinden. Behalve om budgettaire redenen voor het ontbreken van mortieren in de brigade acht men momenteel geen geschikte mortieren met bijbehorend rupsvoertuig voor het moderne gevecht aanwezig. Indeling van mortieren wordt wel wenselijk geacht en zodra vorengenoemde

1) in hoofdzaak pri en pro, 2) AMX13 met 90 mm kn en SS11 atraketten, 3) Radar d'Artillerie de Campagne

Afb. 7 Amfibisch vlot Gillois

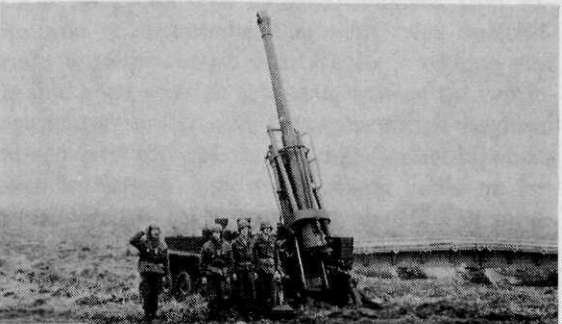

Afb. 8 AMX30-tanks van een tankbataljon in actie

Afb. 9 AMX13 met 90 mm kanon en SS11-raketten

Afb. 10 155 mm kanon op AMX-chassis in stelling

redenen zijn vervallen, zullen mortieren in de organisatie worden opgenomen.

De staf en stafcompagnie en de verbindingscompagnie van de brigade beschikken over personeel en materieel om één vooruitgeschoven en twee normale commandoposten in te richten. De twee commandoposten zijn geheel identiek voor wat betreft het materieel, echter niet voor wat betreft het personeel: indien de „sluimer”commandopost actief moet worden, bv. tijdens de verplaatsing van de „actieve” commandopost, is enig personeel van de actieve commandopost nodig om de sluimercommandopost te versterken. In noodgevallen kan de sluimercommandopost zonder versterking opereren.

De verkenningscompagnie blijft voorshands uitgerust met jeeps. Behalve drie verkenningspelotons heeft deze compagnie nog een radarpeloton bestaande uit drie radarploegen, die elk met een draagbare radar type RASURA zijn uitgerust. De pantsergeniecompagnie bestaat uit 3 pantsergeniepelotons van 2 groepen. De 2 groepen zijn uitgerust met een pri-AMX, die speciaal voor het geniewerk is uitgerust. In het uitrustingspeloton bevinden zich enkele brugleggende tanks (zie afb. 5), dozertanks, boten enz.

In het treinenbataljon bevinden zich de logistieke eenheden van de brigade. Ten einde de brigade zoveel mogelijk te verlichten in de logistieke taak, zijn de logistieke middelen slechts in

beperkte mate aanwezig. Het treinenbataljon omvat slechts een technische-dienstcompagnie van 150 man en 50 voertuigen, een geneeskundig peloton en een staf, staf- en verzorgingscompagnie. Indien de brigade behoefte heeft aan transport-, geneeskundige- of technische-dienststeun kan zij de divisie hierom verzoeken; laatstgenoemde heeft in het transportbataljon en het divisietreinenbataljon de middelen om deze steun te verlenen. De commandant van het treinenbataljon is verantwoordelijk voor het inrichten van het treinengebied en de nabijbeveiliging hiervan, alsmede voor het handhaven van de discipline.

De Franse landstrijdkrachten van de Forces de Manoeuvre beschikken in de divisie type 1967 over een goed hanteerbare, van moderne materieel voorziene divisie, die zowel in een nucleaire als in een conventionele oorlog kan optreden. De voornaamste kenmerken zijn:

- geen pantser- of pantserinfanteriebrigades, maar gemechaniseerde brigades;
- menging van pantser- en pantserinfanterieelementen op bataljonsniveau;
- vier-indeling voor de bataljons;
- tankpelotons van 3 tanks;
- vuurmondbatterijen van 5 stukken;
- geen mortieren;
- beperkte logistieke middelen voor de brigade.

De krijgsmacht is een bedrijf

drs. J. Th. W. Hendriks

Docent KMA

De bedrijfshuishoudkunde omvat hoofdzakelijk vraagstukken met betrekking tot de kosten verbonden aan de activiteiten, de organisatie en de financiering van een bedrijfshuishouding.

Een bedrijfshuishouding, eenvoudigheidshalve veelal afgekort tot „bedrijf”, is een eenheid met verschillende aspecten, waarvan het bedrijfseconomische, de bedrijfshuishoudkunde, er een is. Zonder te willen stellen dat dit aspect van primaire betekenis is, zal verwaarlozing hiervan zeer ernstige consequenties voor een bedrijf kunnen hebben. Hierdoor is de vraag van belang, in hoeverre het bedrijfseconomische aspect bij de krijgsmacht aandacht krijgt.

Bij het stellen van deze vraag kan worden opgemerkt, dat de krijgsmacht, de defensiehuishouding, niet als een bedrijfshuishouding kan worden aangemerkt. *Bogaert* [1] meent:

Ondanks het feit dat er in de defensiehuishouding kan worden gesproken van een verbijzonderde produktieve functie, kan deze huishouding niet worden gerangschikt onder het begrip bedrijfshuishouding, omdat door haar niet volwaardig wordt deelgenomen aan het maatschappelijk economisch ruilproces. Deze uitspraak baseert hij onder andere op de volgende mening van Mey [2]:

... Essentieel voor een bedrijfshuishouding is, dat er voor de ruil geproduceerd wordt; niet dát er geproduceerd wordt.

Het is de vraag, of het deelnemen aan het ruilproces inderdaad zo essentieel is. *Limperg* [3] definieert de bedrijfshuishouding als:

... het samenstel van handelingen en middelen gericht op een bijzonder deel van de maatschappelijke voortbrenging.

Het oogmerk, waarmee de bedrijfshuishoudingen aan de maatschappelijke voortbrenging deelnemen, zegt *Van der Schroeff* [4], kan van tweeërlei aard zijn:

1. het doel kan zijn uit de produktie (en distributie) een inkomen te verkrijgen en derhalve winst te maken;
2. het doel, dat de bedrijfshuishouding nastreeft, kan ook zijn in een maatschappelijke behoefte

te voorzien, waarbij niet het verwerven van een inkomen op de voorgrond staat, maar de verzorging van de behoeften zelf.

Bij de tweede categorie, vervolgt hij, is de voorziening in de behoefte primair, de inkomensverwerving secundair of het inkomensstreven ontbreekt geheel.

De omschrijving die *Lubbers* [5] geeft van de defensiehuishouding als het gedeelte van de overheidshuishouding, dat specifiek met de verzorging van de collectieve dienst nationale veiligheid in zijn militaire aspecten is belast, maakt een rangschikking van de defensiehuishouding onder de door *Van der Schroeff* genoemde tweede categorie bedrijfshuishoudingen mogelijk.

Overigens is het niet zo essentieel of de defensiehuishouding wél of niet een bedrijfshuishouding is, om de vraag te kunnen beantwoorden of zich in deze huishouding de noodzaak tot economisch handelen voordoet, meent *Bogaert* [1]. Het antwoord op deze vraag ligt — zoals hij constateert — opgesloten in de omstandigheid dat zich in de defensiehuishouding relatieve schaarste voordoet. De noodzaak tot economisch handelen doet zich in de militaire organisatie dus evenzeer voor als in de civiele huishouding. Uiteraard moet hierbij de doelstelling van de organisatie, de verzorging van de nationale veiligheid in zijn militaire aspecten, duidelijk voor ogen staan.

Het financieringsvraagstuk

De schaarse middelen kunnen op verschillende wijzen worden besteed. Alternatieve mogelijkheden doen zich bijvoorbeeld voor, zegt *Bogaert* [1] v.w.b. verdeling over krijgsmachtdelen, over exploitatie en investeringsuitgaven, over verschillende wapensystemen enz. Bij de verdeling van de middelen over de krijgsmachtdelen zal een integrale toepassing van het economisch beginsel tot een gunstiger resultaat leiden dan het bij voorbaat vastleggen van de verdeling zoals nu gebeurt. De simpele formule, $\frac{1}{4}$ marine, $\frac{1}{2}$ landmacht en $\frac{1}{4}$ luchtmacht kan alleen al vanwege haar starheid niet tot een optimaal resultaat leiden. Men zal zich moeten afvragen wat de effec-

tiviteit¹ is van ieder project afzonderlijk, daarbij overwegende, dat elk investeringsproject de effectiviteit van andere projecten kan beïnvloeden. Toepassing van uniforme investeringscriteria is noodzakelijk. Aanpassing aan gewijzigde strategisch-tactische concepties moet daarbij uiteraard mogelijk zijn.

Deze toepassing is realiseerbaar door te komen tot een centrale coördinatie van de investeringen, door de vorming van een instituut, dat boven de krijgsmachtdelen staat en op basis van effectiviteiten en kosten de prioriteiten voor de krijgsmacht bepaalt. De leden van dit instituut dienen uiteraard de bekwaamheden te bezitten om tot een optimale investeringsselectie te komen. De omvang van het fonds dat per krijgsmachtdeel moet worden toegewezen om te kunnen voorzien in de exploitatiekosten die uit de investeringen voortvloeien, is dan tevens bepaald. Bij de selectie, waarbij uiteraard wordt uitgegaan van een *doelmatige* exploitatie, kunnen deze kosten immers een belangrijke rol spelen. Door deze procedure wordt een harmonische verhouding bereikt tussen de investeringen en de hoogte van de exploitatiekosten. Door het ontbreken van een duidelijk inzicht in de effectiviteiten van de verschillende projecten en het in het algemeen niet beschikbaar zijn van de noodzakelijke kosteninformatie, is het onzeker of de huidige investeringsprocedure voor de krijgsmacht tot een optimaal resultaat leidt.

Het kostenvraagstuk

Het in het algemeen niet beschikbaar zijn van de noodzakelijke kosteninformatie is niet aan de aandacht onttaan. In juli 1965 stelde de Chef van de Generale Staf in een schrijven dat betrekking heeft op de vermindering van exploitatiekosten door kostenbesef onder andere:

Immers de kostenvermindering en efficiency-verbodiging moeten in eerste aanleg worden gerealiseerd op de plaats waar wordt beslist inzake het al dan niet maken van kosten en de grootte daarvan.

Uit dien hoofde is het zeer nuttig om de commandanten inzicht te geven in de kosten van hun eenheid.

De vorderingen die sindsdien zijn gemaakt ten aanzien van de kosteninformatie zijn onbevredi-

¹ De mate van waarschijnlijkheid waarmee een bepaald militair subdoel kan worden verwezenlijkt; zie: Bogaert — Het besluitvormingsvraagstuk in de militaire organisatie. Rotterdam (1968)17: „Het economisch criterium alsmede beslissingsmotief in de militaire organisatie”.

gend. Voor zover mij bekend is alleen in de vervoerssector door een daartoe ingestelde studiegroep een rapport uitgebracht dat betrekking heeft op het zichtbaar maken van de vervoerskosten. Daar het zichtbaar maken van de kosten nog slechts een eerste fase is tot het uiteindelijk komen tot onderdeelbudgettering en met de vervoerskosten nog maar één aspect van de totale kosten is bezien zal de wens, onderdeelbudgettering zodanig te verwezenlijken, dat zij binnen een redelijke termijn vruchten zal afwerpen, bij de huidige aanpak niet te vervullen zijn. Gesteld kan worden dat ook het vraagstuk van de kosten niet de aandacht krijgt, die voor het doelmatig functioneren van de krijgsmacht nodig is. Het in onvoldoende mate aanwezig zijn van functionarissen die de vereiste kundigheid op dit terrein bezitten en voorts de beperkte tijd die zij voor dergelijke vraagstukken ter beschikking hebben, brengen mee dat het kostenvraagstuk ook niet die aandacht *kan* krijgen.

Het organisatievraagstuk

Zoals bekend heeft het organisatievraagstuk niet alleen een bedrijfseconomisch aspect, maar ook technische, sociologische, psychologische en andere aspecten. De vraag is in hoeverre bij de bepaling van de organisatiestructuur al deze aspecten zijn betrokken, c.q. kunnen worden betrokken.

Een organisatie is een dynamisch geheel, dat zich met een zekere flexibiliteit moet kunnen aanpassen aan gewijzigde omstandigheden en inzichten. De voortdurende, vaak tegengestelde ontwikkelingen bij, in het bijzonder, de landmacht zou een aanwijziging kunnen zijn dat de verschillende aspecten die invloed kunnen uitoefenen op de organisatiestructuur niet steeds in voldoende mate in aanmerking worden genomen bij het tot stand komen van organisatiewijzigingen.

Resumerende zou ik willen stellen dat de krijgsmacht een bedrijf is, doch dat momenteel geen van de vraagstukken met betrekking tot de kosten verbonden aan de activiteiten, de organisatie en de financiering van de krijgsmacht dié aandacht krijgen, c.q. kunnen krijgen, die voor een moderne bedrijfsvoering noodzakelijk wordt geacht.

Het is niet mijn bedoeling te poneren dat andere aspecten aan het bedrijfseconomische aspect ondergeschikt zouden moeten worden gemaakt, doch wél, dat bij de besluitvoorbereiding het bedrijfseconomische aspect mede in aanmerking

moet worden genomen, ten einde het nemen van rationele beslissingen te bevorderen.

Economisch instituut

Overwegende dat bij de krijgsmacht momenteel:

1. nog een aanzienlijke kloof bestaat tussen theorie en praktijk;
2. de praktijk dringend vraagt naar het kunnen hanteren van de uitkomsten van wetenschappelijke analyses voor de oplossing van de dikwijls nog weinig doorzichtige problemen;
3. incidenteel wetenschappelijke analyses worden gemaakt, die in onvoldoende mate worden gehanteerd omdat zij niet bij de juiste functionarissen terechtkomen, „onvertaald” worden voorgelegd en niet worden gedocumenteerd;
4. de communicatie tussen de enkele, verspreid aanwezige, wetenschappelijke functionarissen onvoldoende is, waardoor de analyses doorgaans partieel zijn en integrale problemen niet of nauwelijks de aandacht (kunnen) krijgen; bovendien geen duidelijk inzicht in de vereiste prioriteit bestaat;

stel ik voor te komen tot de stichting van een „Economisch instituut voor de krijgsmacht” met als taak:

1. het verrichten, doen verrichten, resp. bevorderen van praktisch gerichte en wetenschappelijk verantwoorde economische studies en experimenten ter zake van belangrijke problemen bij de krijgsmacht;

2. het bevorderen van de communicatie en de samenwerking van de wetenschappelijke functionarissen en het analyseren van meer gecompliceerde vraagstukken, die slechts in teamverband in studie kunnen worden genomen;
3. de documentatie, de verspreiding en de „follow-up” van wetenschappelijke analyses.

Hoewel politieke invloeden en niet-economische factoren in het algemeen een belangrijke rol spelen bij de besluitneming in de krijgsmacht zal een dergelijk instituut bijdragen kunnen leveren om tot een meer rationele besluitvoorbereiding te komen.

Literatuur

1. K. A. M. Bogaert — *Economie* (1965)(8).
2. J. L. Mey — *Theoretische bedrijfseconomie* (1960) 16.
3. Th. Limperg jr. — *Het object der bedrijfshuishoudkunde*, 4e dr. Purmerend (1952).
4. H. J. van der Schroeff — *Leiding en organisatie van het bedrijf* (1961)(1)20.
5. J. H. Lubbers — *Van overloop naar overheveling*. Leiden (1962).

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u om uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van ten minste 3 cm, met dubbel regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Bij het opgeven van geraadpleegde literatuur dienen de respectieve verwijzingen als volgt te worden opgesteld: bij boeken: Auteur - titel. Uitgever, plaats, jaar, blz.; bij tijdschriften: Auteur - naam tijdschrift, Jaargang, jaar, nummer, blz.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze

illustraties tussen die tekst moeten worden opgenomen. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- en calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog ten minste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot ten hoogste 15 cm breedte.

Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten zeerste, vooral indien zij origineel zijn.

De herstructurering van de Koninklijke Landmacht

3. Taak en werkwijze van de topleiding

M. H. von Meyenfeldt en H. Volten

Majoor der Infanterie (gsb) en Majoor van de Militaire Administratie (register-accountant)

De in het vorige artikel (*Mil. Spect.* 138(1969) (5)233) ontwikkelde aanbevelingen voor een nieuwe structuur:

- de losmaking, in algemene zin, van beleid-bepalende en uitvoerende werkzaamheden;
- een duidelijker onderscheid tussen nationale en internationale verantwoordelijkheden;
- de tijdige aanpassing aan een reeks van geschetste ontwikkelingen;
- de voortzetting van de functionele verbijzondering van de topleiding, zo diep mogelijk in de organisatie;

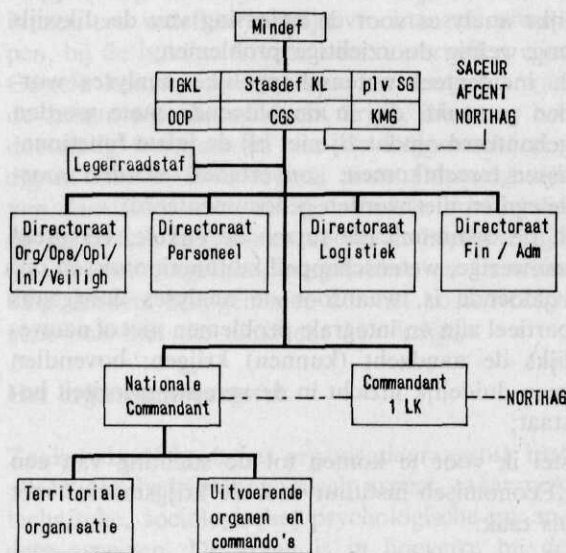
verschaffen een gedegen grondslag voor de groepering van de organisatorische eenheden; het schema van afb. 1 is de resultante van een consequente hantering van deze hoofdpunten.

De voorgestelde structuur laat verschillende mogelijkheden van uitwerking toe, zoals tot uitdrukking is gebracht in het onbenoemd laten van stafsecties en eenheden. Zullen bepaalde opleidingseenheden of werkplaatsen worden geplaatst onder de directoraten of onder de (Commando's van de) Nationale Commandant; welke werkzaamheden vallen toe aan de legerraadstaf en aan de directiestaven; hoe is de taakafbakening tussen de directoraten onderling; hoe zal de territoriale organisatie zijn geëchelonneerd, enz.? Deze vraagpunten zijn niet essentieel voor de nieuwe structuur. Zij vormen een gebied van verdere uitwerking, waarop in de volgende bijdragen meer in detail zal worden ingegaan.

Thans zijn wij voornemens enkele kanttekeningen te plaatsen bij de functionering van de nieuwe organisatie. In het centrum van de belangstelling zal daarbij staan de werkwijze van de topleiding. Daar bevindt zich immers het „zenuwcentrum” van waaruit de organisatie in de richting van de doelstelling wordt gestuurd.

Bij een beschouwing over de topleiding is het goed op twee zaken te letten, die in de nieuwe structuur van veel betekenis zijn.

In de eerste plaats het samenspel en de wissel-

Afb. 1 Schets voor de structuur van de Koninklijke Landmacht

werking tussen de verschillende functionele aspecten (operationele, personele, materiële en financiële), die in de gehele organisatie een rol spelen (verticale doorsnede).

In de tweede plaats is de horizontale doorsnede van belang. Hierbij gaat het om de afbakening tussen de verschillende niveaus van leiding, zoals deze tot uitdrukking komen in de afstemming van hiërarchiek niveau en de mate van betrokkenheid bij de uitvoering; de constituerende leiding aan de top, de directoraten daaronder en de uitvoerende leiding aan de voet.

De problematiek kan vanuit deze verschillende invalshoeken onder de loep worden genomen.

Ter inleiding evenwel nog twee algemene opmerkingen die een goede achtergrond vormen voor de te ontwikkelen gedachten.

De eerste betreft de voorwaarden voor een goede organisatie, die de toenmalige minister van defensie in 1963 in de Tweede Kamer der Staten Generaal noemde:

1. wie men verantwoordelijk houdt moet men bevoegdheden geven;

2. er mag geen invloed zijn zonder dat men verantwoordelijk is;

3. men moet niet te veel in één hand verenigen. De tweede betreft een persoonlijke visie. De gedachte, dat een organisatie, die is gebaseerd op het meest gecompliceerde geval, zeker in staat is de eenvoudige problemen te behandelen, delen wij beslist niet. Een vergelijking dringt zich op met Eisenhowers uitspraak: „If you could win a big war, you would certainly win a little one”. De onhoudbaarheid van deze stelling is bevestigd door de overgang van „massive retaliation” naar „flexible response”. Evenzo kan de organisatie op de problematiek een „afgepast” antwoord geven door een basisstelsel van eenvoudige procedures voor de doorsneevraagstukken, gepaard aan procedurele voorzieningen voor de oplossing van meer complexe problemen.

De bestuursvorm van de topleiding

De Legerraad vormt de topleiding van de Koninklijke Landmacht. Formeel is dit een bestuursvorm van eenhoofdige leiding. De beslissingsbevoegdheid ligt bij één persoon (de staatssecretaris), alhoewel het beraad en de beslissingsvoorbereiding collegiaal zijn. Men moet aan de regel „deliberation should be joint, decision single” (Drucker) evenwel geen overdreven betekenis toekennen. Frequent meningsverschil en niet-unanieme besluiten verhinderen een goede besturing en zeker de goede samenwerking van een aantal topfunctionarissen. In hoeverre er voorts sprake is van een collegiaal bestuurskarakter, hangt af van de wijze waarop het eenhoofdige beslissingsrecht wordt gehanteerd. In de praktijk wordt echter van deze bijzondere bevoegdheid vrijwel geen gebruik gemaakt. Natuurlijk is het mogelijk, dat er desondanks van de bevoegdheid zelf enige invloed op de besluitvorming uitgaat. Wanneer het college bij zijn beraadslagingen ervaart dat de voorzitter niet voor een bepaalde beslissing is geporteed, zal het misschien terughoudend zijn voor een besluit in deze richting. Maar in het algemeen zal ieder van de functionarissen die aan het gemeenschappelijk beraad en overleg heeft deelgenomen, toch ook een aandeel hebben in de besluitvorming.

Daarom is het, zeker voor onze doeleinden, geoorloofd bij de Koninklijke Landmacht te spreken van een collegiale bestuursvorm, waarbij het college als geheel achter de genomen besluiten staat.

In grote en gecompliceerde organisaties moet het uitgesloten worden geacht dat op topniveau één persoon alle voorwaarden, nodig voor het bereiken van de doelstelling, kan over- en doorzien. Dit geldt te sterker indien, zoals bij de Koninklijke Landmacht het geval is, vele van de nodige kenniselementen voor de beslissing niet kwantificeerbaar zijn en door informatief overleg ook niet kwantificeerbaar kunnen worden gemaakt. Onder deze omstandigheden is de gemeenschappelijke besluitvorming, hoewel dikwijls tijdrovend, steeds in het voordeel.

De bij de topleiding aan de orde komende problematiek is nu eenmaal in essentie anders dan die welke op pelotons- en compagniesniveau de gemoederen bezighoudt. Dit heeft consequenties, zowel voor de organisatie van de leiding, als voor de procedures met betrekking tot de besluitvorming. Helaas ziet men dit in de praktijk nog te veel over het hoofd.

De taak van de topleiding

In het algemeen zijn de werkzaamheden van de topleiding van constituerende (plannende), coördinerende en controlerende aard. Met uitzondering van enkele bijzondere aangelegenheden, zoals het contact met het parlement en de representatie, zijn alle daadwerkelijk vervulde bezigheden wel onder de noemer van deze opsomming te brengen.

De taak van de topleiding bestaat uit de volgende essentiële hoofdelementen:

— de bepaling van het beleid van de organisatie binnen het kader van het door de minister vastgestelde defensiebeleid en de zorg voor de realisatie daarvan, een en ander bij voorkeur in het kader van een systematisch opgezette, continue, integrale planning op lange termijn;

— de ontwikkeling en vaststelling van organisatorische methoden voor zover dit de hoofdlijnen van de structuren, systemen en procedures betreft;

— het leiding geven aan het functioneren van de organisatie in al haar deelfuncties en wel in het bijzonder het inspireren en coördineren van de beleidsbepaling op deelgebieden en het uitoefenen van controle op de realisatie daarvan;

— representatie zowel naar binnen als naar buiten;

— bijzondere onderwerpen, zoals het contact met het parlement.

De primaire taak van de leiding ligt ongetwijfeld bij de *beleidsbepaling*. De constituerende ar-

heid van de beleidsvorming, de beleidsvaststelling en de beleidsformulering vormen het zwaartepunt van het collectieve optreden. Dit behoort dan ook het zwaarste beslag te leggen op de schaars beschikbare tijd. De topleiding is verantwoordelijk voor de reactie op de snelle wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen hetgeen in toenemende mate noopt tot een integrale planning op lange termijn. Van hieruit wordt richting gegeven aan o.a. de planning op kortere termijn.

Het zal duidelijk zijn, dat deze taak alleen dan doelmatig kan worden vervuld, als de topleiding midden in de werkelijkheid staat, m.a.w.: indien een goede communicatie tussen de leiding en het bedrijf is verzekerd. In dit verband valt met name te denken aan de binding met de planningsorganen bij de directoraten. Aan de andere kant mogen de vorming van beleidsgedachten en de fundering van het algemene beleid niet in het gedrang komen. Met andere woorden, het contact met de uitvoering en de oplossing van bij de uitvoering gerezen vraagstukken behoren niet te veel aandacht en tijd te vragen. Nu staat iedere leiding aan deze (latente) bedreigingen bloot. Het is daarom van bijzonder belang de gewenste tijdsbesteding van de leiding zoveel mogelijk te bevorderen door benutting van de aanwezige organisatorische mogelijkheden.

Hieruit volgt dat het aandeel van de topleiding inzake de *vaststelling van organisatorische methoden* weliswaar minder omvangrijk dan t.a.v. de beleidsbepaling, maar toch intensief behoort te zijn. Deze methoden monden uit in systemen, structuren en procedures, die beogen voorwaarden te scheppen om de bemoeienis met de uitvoering zo beperkt mogelijk te houden. In het algemeen zullen de methoden erop zijn gericht de coördinatie op het uitvoerende niveau te verzekeren, de mogelijkheden voor delegatie van bevoegdheden te creëren en een informatieverstrekking tot stand te brengen die niet meer bevat dan het hoogste niveau voor een goed inzicht in de gang van zaken nodig heeft en die dus vooral kan zijn gebaseerd op het uitzonderingsbeginsel.

Voor de goede orde zij opgemerkt, dat dezelfde organisatorische methoden ook het tegengestelde doel kunnen hebben, nl. te bewerkstelligen dat bepaalde aangelegenheden in het overleg van de topleiding worden gebracht. Een belangrijk voorbeeld hiervan zou kunnen liggen bij het (personeels)beleid m.b.t. het topkader

dat de hogere functies bezet resp. zal bezetten. In het algemeen ligt de betekenis van de activiteiten van de leiding op organisatorisch gebied echter hierin, dat het tijdsbeslag voor uitvoeringsvraagstukken wordt beperkt en de grondslag wordt gelegd voor ruime aandacht in de beleidbepalende sfeer.

Toch is het onontkoombaar dat een deel van de activiteiten van de topleiding zich richt op de *besturing van de uitvoering*. Het zwaartepunt ligt hier op het oplossen van vraagstukken die van de organisatie uit bij de Raad op tafel komen en op de controle. Zelfs bij een goede werking van de eerdergenoemde coördinatie is het onvermijdelijk dat gedelegeerden zullen terugvalen op de topleiding. De behoefte spruit niet alleen voort uit de noodzaak organisatorische lacunes op te vullen, maar ook uit de omstandigheid dat bepaalde problemen zonder overleg in de Raad onoplosbaar zijn.

De geschetste taakelementen hebben een paar gemeenschappelijke eigenschappen.

In de eerste plaats is de aandacht vooral gericht op het *collectieve* optreden, op de teamgewijze, interdisciplinaire samenwerking van de leden van de Legerraad, en niet op hun daarnaast aanwezige individuele taken op een specifiek terrein. Dit vraagt de bereidheid over de grenzen van het bijzondere belangstellingsgebied heen te zien naar de centrale gemeenschappelijke doelstelling.

In de tweede plaats moet de topleiding zich met de vermelde taken *zelf* bezighouden. Geen van de elementen leent zich voor volledige delegatie. Dit vraagt een nauwkeurige afbakening van wat voor behandeling op ieder hiërarchiek niveau in aanmerking komt.

De samenwerking van de functionele deelgebieden

De leden van de topleiding hebben, behalve een individuele taak als verantwoordelijke autoriteit voor de vervulling van een bepaalde functie, een collectieve taak. Het collectieve element wordt formeel gemaakt door de opneming van de Raad — in dit geval dus de Legerraad — in de organisatiestructuur. Zo ontstaat een meervoudige structuur, waaraan in de moderne organisatie van een zekere omvang behoefte bestaat. Hierin weerspiegelt zich min of meer de eis dat de complexe problematiek slechts kan worden opgelost door een samenspel van deskundigen of

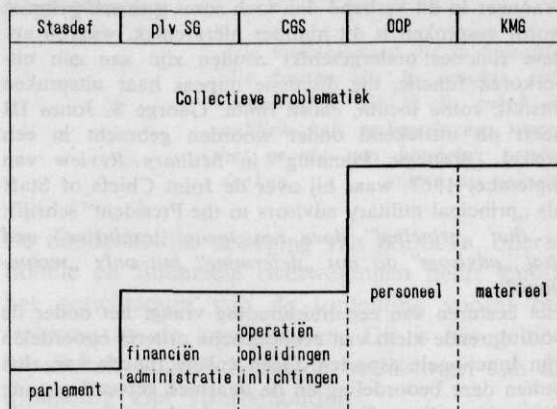
disciplines. Er is geen leider meer die, gehoord de adviezen van de experts, een autonome beslissing neemt. Men is afhankelijk van een tot elkaar komen van de meningen in wat men dan hoopt een optimum te zijn.

Hetzelfde verschijnsel kan ook op een lager hiërarchie niveau optreden, steeds als functionarissen behalve een eigen individuele taak deel hebben in de verwezenlijking van bepaalde taken samen met anderen. Legerplanning, operationele research en automatisering zijn voorbeelden van onderwerpen, die zich voor zo'n aanpak lenen. De raad of de commissie, opgenomen in de organisatiestructuur, moet daarbij scherp worden onderscheiden van wat thans veelal wordt aangetroffen: een adviserend college, dat zelf geen uitvoeringsbevoegdheden of beslissingsrecht bezit. Het gaat in de meervoudige organisatie om lichamen, die dezelfde taakomschrijving kunnen hebben als functionarissen. Het enige onderscheid is, dat hun problematiek interdisciplinair is.

De gevolgtrekking, dat een collectieve taak en verantwoordelijkheid de voortgang zouden stagneren, is niet gerechtvaardigd. Het zij toegeven, dat voor het werken in teamverband zonder eenhoofdige leiding een zekere instelling nodig is, die misschien niet steeds zal worden aangetroffen. Dit blijkt evenwel snel genoeg, en het is een zaak van goed beleid dat personen, die bij voortduring het bereiken van oplossingen en besluiten in de weg blijken te staan, althans van hun collectieve functie worden ontheven.

In de Legerraad behoeft intussen voor een overzoenlijke functionele prioriteitenstelling ten koste van de gezamenlijke doelstelling niet te worden gevreesd. De binding tussen de topautoriteiten en hun specifieke belangstellingsgebied is lossler geworden. Zij benaderen de collectieve vraagstukken niet meer uitsluitend als rechtstreekse leider van het functionele deelgebied. Deze leiding wordt door de directeuren gegeven.

De leden van de Legerraad zijn voorts niet in gelijke mate en op dezelfde wijze betrokken bij de interdisciplinaire problematiek. De initiële planning en het vastleggen van de begrenzungen daarvan zien wij vooral tot stand komen in het triumviraat van staatssecretaris, plv. secretaris-generaal en chef van de Generale Staf. Want in deze planning zijn de politieke, financiële en operationele overwegingen doorslaggevend. De Opperofficier Personeel en de Kwartiermeester-Generaal kunnen in wezen niet meer

Afb. 2 Collectieve en individuele taken van de topleiding

doen dan de grenzen aanwijzen van de mogelijkheden die resp. in het personeelsbestand en in de stand van de techniek liggen opgesloten. In afb. 2 is de mate van betrokkenheid van de topleiding bij de collectieve en de individuele problematiek schematisch weergegeven. De Opperofficier Personeel KL en de Kwartiermeester-Generaal, wier lidmaatschap van de Legerraad overigens op grond van de wens tot meerzijdig advies van de politieke leiding een organisatorisch uitgangspunt vormt, zoals in het vorige artikel is uiteengezet, hebben een belangrijke bijdrage in het beleid te leveren. Maar de primaire bedrijfsfuncties zijn te vinden bij de staatssecretaris (de „commerciële” directeur), de chef van de Generale Staf, die de operationele alternatieven aangeeft en de plv. secretaris-generaal KL die daarop technieken van kosteneffectiviteit toepast.

Een huishouding — zoals Defensie of, indien men wil, de Koninklijke Landmacht er een is — heeft als essentie een bepaalde doelstelling. Het bereiken van de doelstelling verloopt langs onderscheidene functies — in alfabetische volgorde de financiële, materiële, operationele en personele — die door de leiding van de huishouding in hun verband worden gebracht. De leiding *beheerst* de functies. Deze tracht de gemeenschappelijke doelstelling optimaal te bereiken en stelt zich daarbij — nolens volens — onder het beslag van het economisch motief.

Het omgekeerde, dat een bepaalde functie de leiding zou beheersen, is onvoorstelbaar. Niet slechts organisatorisch, omdat van leiding dan geen sprake meer zou zijn, maar ook uit overwegingen van doelmatigheid: in iedere functie werkt de wet van de afnemende meeropbrengsten. In de produktiehuishouding ziet men dit het duidelijkst. Maximalisering van de verkopen (het primaat van de verkoopfunctie) leidt zelden tot winstmaximalisatie (een mogelijke gezamenlijke doelstelling). Evenzo bij de Koninklijke Landmacht; vanaf een zeker optimum voegt een toegeven aan operationele eisen steeds minder toe aan het gemeenschappelijke doel: te zijn, te leven en te overwinnen.

Wanneer in dit verband dan toch soms van een *primaat* wordt gesproken is dit nimmer hiërarchiek, waarbij andere functies ondergeschikt zouden zijn aan een uitverkoren functie, die discussie nopens haar uitspraken uitsluit: *roma locuta, causa finita*. George S. Jones III heeft dit uitstekend onder woorden gebracht in een artikel „Strategic Planning” in *Military Review* van september 1967, waar hij over de Joint Chiefs of Staff als „principal military advisors to the President” schrijft: „... that „principal” does not mean „exclusive” and that „advisors” do not „determine” but only „recommend”.

Het besturen van een huishouding vraagt het onder de voortdurende klem van economische criteria beoordelen van functionele aspecten. Geen enkele functie kan zich buiten deze beoordeling en de daarmee gepaard gaande discussie stellen. Er zijn geen absolute operationele eisen, maar operationele linialen, met schaalverdelingen van kosten, effectiviteiten en waarschijnlijkheden.

Er kan wel worden gesproken van primaire functies, indien daarmee wordt bedoeld op de oorsprong van het interdisciplinaire planningsproces. Wanneer een productiehuishouding zich zet aan het bereiken van haar doelstelling, doet zij er goed aan (de Amerikaanse benadering kan het Westeuropese bedrijfsleven tot lering strekken) met marktonderzoek aan te vangen; daarna komt eerst de verkoopbegroting. De productiebegroting, de inkoopbegroting en het personeelsplan worden daaruit afgeleid en te zamen worden zij overkoepeld door een financiële begroting. Eigenlijk behoren er alternatieve marktstrategieën te zijn, die ieder op de verschillende terreinen worden uitgewerkt, waarna de keuze zich richt op de optimale combinatie. Evenzo bij de Koninklijke Landmacht: het *primaat* van de volgorde kan liggen bij de opstelling van operationele alternatieve modellen. Alle worden zij uitgewerkt naar de overige functionele aspecten. Dit is een essentieel onderdeel van de beslissingsvoorbereiding, in welk stadium discussie nog is toegestaan.

Tenslotte: ook in oorlogstijd werkt het economisch principe. De gradaties van de functionele aspecten veranderen weliswaar, de factoren worden anders gewaardeerd, maar het besluitvormingsproces en de beheersing van het richten van de huishouding op haar doelstelling verlopen langs dezelfde principiële lijnen.

De Legerraadstaf

Zoals eerder opgemerkt zijn de in het voorgaande opgesomde taakelementen zo essentieel dat de topleiding zich zelf collectief ermee moet bezighouden. De tijd van de topleiding is echter te kostbaar om te worden besteed aan de *persoonlijke* uitwerking of aan voortdurende *persoonlijke* aandacht voor het totale coördinatievraagstuk.

De acties van de topleiding vereisen voorbereiding, begeleiding, en/of nazorg, waarbij in vele gevallen niet kan worden teruggevallen op organen van het dirigerend niveau. De taak van de leden van de Raad heeft immers een bij uitstek interdisciplinair karakter en betreft de in-

tegrale problematiek. Bovendien omvat een deel van de werkzaamheden van de topleiding juist problemen die in de dirigerende sfeer niet tot een oplossing kunnen worden gebracht.

Eén en ander leidt tot een groep van medewerkers in een legerraadstaf. Het accent van de werkzaamheden van deze staf ligt op het uit handen nemen van werk en op het organiseren van de arbeid van de topleiding: een „assistant-to”-functie.

De taken van de staf — die uiteraard zijn af te leiden uit de reeds genoemde taakelementen van de topleiding — zijn o.a.:

— het, al of niet met inschakeling van dirigerende en andere organen, opstellen van studies aangaande lange-termijnvraagstukken;

— de tijdige onderkenning van nieuw ontwikkelde organisatorische methodieken en het bestuderen van de toepassingsmogelijkheden; het doen van voorstellen m.b.t. de tijdige en juiste benutting van deze methodieken;

— de voorbereiding ter oplossing van in de uitvoering gerezen en daar niet oplosbare vraagstukken;

— de zorg voor de juiste tenuitvoerlegging van genomen besluiten;

— overige taken, zoals:

secretariatswerkzaamheden voor de topleiding; bijzondere projecten, die de leiding onder haar collectieve en rechtstreekse toezicht wenst te doen verlopen;

assisteren in de meest ruime zin met betrekking tot de relatie met het parlement.

Bij de vaststelling van de werkwijze van de staf mag de doelstelling van de herstructurering niet uit het oog worden verloren. Een efficiënte werkwijze moet worden bevorderd en doublures dienen te worden voorkomen. De staf zal zijn taak derhalve voor een belangrijk deel uitvoeren met inschakeling van en in samenwerking met de directoraten.

Een dergelijke werkwijze leidt dan tot een kleine staf. De beperkte omvang en de aard van de werkzaamheden vereisen bovendien een ongecompliceerde organisatievorm. De samenstellende delen van de staf behoren evenwel een neerslag te zijn van de in het voorgaande omschreven taken. Een mogelijke samenstelling kan zijn: — een afdeling Plannen en General Management, belast met o.a.

studies betreffende lange-termijnvraagstukken;

onderhouden van contact met planningsorganen op dirigerend niveau; behandelen van ad-hoc zaken, geïnitieerd door de topleiding of voortkomend uit de dirigerende c.q. uitvoerende sector;

— een afdeling Bijzondere Projecten, waarin ondergebracht projecten als: technische specialisten, automatisering enz.;
— een secretariaat.

Voor de General-Managementtaken gaan de gedachten uit naar een aantal functionarissen die kunnen worden vergeleken met de in de literatuur voorkomende „assistants to”: gekwalificeerde medewerkers die door de topleiding kunnen worden ingeschakeld voor de oplossing van bepaalde problemen. Alhoewel in beginsel deze afdeling zal moeten beschikken over allround inzetbaar personeel, d.w.z. personeel dat capaciteiten bezit om problemen van zeer uitlopende aard te behandelen, zal in de praktijk niet kunnen worden voorkomen dat, gebaseerd op genoten opleiding en ervaring in specifieke functies, informeel een zekere taakverdeling ontstaat. Een formele afbakening binnen de afdeling moet echter worden vermeden, o.a. om het streven naar interdisciplinair denken en handelen binnen de staf niet tegen te werken.

Flexibiliteit is een van de kenmerken van de gekozen organisatievorm. Zo is de mogelijkheid aanwezig, een functionaris van de afdeling Plannen en General Management te belasten met de leiding van een bepaald project. Hij wordt dan geplaatst in de afdeling Bijzondere Projecten. In een latere fase van de ontwikkeling van het project — wanneer het directe toezicht van de topleiding niet meer nodig is — kan hij worden geplaatst bij een directoraat dat wordt belast met de verdere doorvoering.

Behalve een continue deskundige begeleiding van het project creëert de beschreven procedure tevens de mogelijkheid personeel van top- naar directieniveau en omgekeerd te verplaatsen. Dit komt de onderlinge verstandhouding en samenwerking zeker ten goede.

Het aandeel van de topleiding en haar staf in de planning en m.b.t. een bijzonder project dat sterke interdisciplinaire aspecten heeft (de automatisering), stellen wij tenslotte in afzonderlijke punten aan de orde. Naar aanleiding van deze onderwerpen is er gelegenheid nader in te gaan op de in de aanhef genoemde horizontale doorsnede van de organisatie, de samenwerking tussen de verschillende niveaus van leiding, en de organisatorische mogelijkheden op dit gebied.

Legerplanning

Alle mislukkingen die ik beleefde, alle fouten die ik maakte, alle dwaasheden die ik in privé en publiek heb gadegeslagen, waren het gevolg van handelen zonder denken.
BERNHARD BARUCH

De noodzakelijke afweging van politieke, operationele en financiële overwegingen heeft vanuit het gezichtspunt van de topleiding vooral betrekking op de legerplannen. Dit is het gebied bij uitstek waarop bepaalde beslissingen aan de topleiding zijn voorbehouden.

De eerste in aanmerking komende mogelijkheid om een doelmatig functionerende legerplanning te verkrijgen is dan ook deze activiteit, ondanks alle voordelen van delegatie en decentralisatie, weer onder centraal beheer te brengen.

De topleiding wordt dan bij de ontwikkeling, vaststelling en uitwerking van een toekomstvisie geassisteerd door een centrale planninggroep. Deze groep bekijkt de problematiek in zijn totale onderlinge samenhang. Voorts kan de groep rechtstreeks leiding geven bij de uitvoering in de verschillende bedrijfssectoren op grond van de bevoegdheid tot het nemen van eigenmachtige, operationele beslissingen op korte termijn. Dit laatste is geheel conform de vermelde grondgedachte van een meervoudige organisatiestructuur, waarbij aan een groep in de organisatie dezelfde taakopdracht kan worden gegeven als aan een individu.

Deze eerste oplossing voor de legerplanning baseert zich op een sterk gecentraliseerde aanpak. Daaraan is vooral behoefte als de ontwikkeling van een toekomstvisie als nieuw element in de organisatie moet worden gebracht of als de onderlinge samenwerking door de complexiteit van de vraagstukken niet meer doelmatig op het niveau van de afzonderlijke deelgebieden kan worden behandeld. De Koninklijke Landmacht beschikt echter over een basisstructuur voor de legerplanning in de bestaande organisatie en daaruit vloeit de mogelijkheid voort van een tweede oplossing, waarbij het leidingniveau van de directoraten meer in het samenspel wordt betrokken.

Deze oplossing houdt nauw verband met een centraal thema van de nieuwe structuur: de driedeling van niveaus van leiding in:

— Legerraad: constituerend;

— C-1LK en Nationale Commandant: uitvoerend;

— directeuren: een tussenvorm zoals de verta-

ling van het beleid in uitvoeringsrichtlijnen en het voorbrengen van uitvoeringsvraagstukken die constituerende aspecten hebben.

De legerplanning, verstaan als het sturen van de organisatie in de richting van een vast te stellen doel, heeft eveneens drie elementen:

— vaststelling van het doel (projecteren van de ontwikkelingen in de toekomst);

— bepalen van de richting c.q. kiezen van de route;

— sturen of bijsturen.

Parallel aan deze elementen kan in een suggestieve vergelijking het verband worden gelegd met drie soorten planning, onderscheiden naar:

— planning op lange termijn (doelbepalend);

— planning op middelbare termijn (5-jaars voorwaarts rollend plan, richtingbepalend);

— plannen op korte termijn (sturend).

De schetsmatige beschrijving kan nu worden afgerond. Er ontstaat een systeem van legerplanning, waarbij de *Legerraad*, bijgestaan door een kleine staf, de planning op lange termijn behoudt. Dit omvat in hoofdzaak de „evaluatie van de evolutie op bv. technisch, politiek, strategisch, maatschappelijk en militair terrein; de medewerking van directoraten door basisstudies binnen hun belangstellingsgebied is mogelijk, zowel op eigen initiatief als naar aanleiding van opdrachten en verzoeken.

De *directoraten* besturen de planning op middelbare termijn, een 5-jaarsplan. Ieder jaar start een cyclus waarbij een nieuw 5e jaar in het plan wordt opgenomen. Bij voorkeur op dit moment kan de *Legerraad* de in de lange-termijnplanning ontstane denkbeelden erin brengen. Tevens biedt dit moment de directeuren de gelegenheid tot om andere redenen noodzakelijk gebleken bijstelling van het plan.

In de ontwikkeling van het middelbare-termijnplan vormt het operationele element één van de belangrijkste factoren, met name omdat daar het startpunt ligt voor de creatie van modellen, zijnde de alternatieve richtingen. Op basis van deze modellen dienen de directoraten alternatieve deelplannen op hun functionele gebied uit te werken, waarbij het logisch is aan de operationele directeur de hoofdcoördinatie op te dragen. Dit is een onderdeel van de beslissingsvoorbereiding, die tot de keuze uit de alternatieve plannen moet voeren. Deze keuze is aan de *Legeraad* voorbehouden. Een doelmatige werkwijze impliceert daarom, dat tijdens de gehele cyclus van de ontwikkeling van het nieuwe 5-jaars

voorwaarts rollende plan niet alleen op directoraatsniveau coördinatie plaatsvindt, maar dat tevens de *Legerraadstaf* het proces, althans in hoofdlijnen, volgt.

In deze gedachtengang staat centraal een systeem van *concurrent planning* tussen niveaus van leiding, die een goede wisselwerking beoogt tussen het beslissingsniveau en het niveau van beslissingsvoorbereiding. Als dit verschillende niveaus zijn, bevordert concurrent planning een ongestoorde besluitvorming.

De plannen op korte termijn tenslotte omvatten het lopende en eventueel het komende begrotingsjaar. Daarvoor bestaat een gedetailleerde vastlegging en de realisatie ervan is opgedragen aan de *uitvoerende leiding* van C-1LK en Nationale Commandant. Inherent daaraan is een stelsel van voortgangscontrole en informatieverstrekking. De directoraten en de topleiding worden met de uitvoering geconfronteerd, maar in beginsel slechts bij uitzondering („management by exception”).

Een verdere delegatie van de legerplanning dan hier werd beschreven zou te kort doen aan de verantwoordelijkheid die de topleiding als hoogste orgaan van constituerende leiding draagt. De gedachte om bepaalde probleemgebieden in hun geheel op directoraatsniveau te laten behandelen in onderling overleg (autocoördinatie) onder supervisie van de meest betrokken directeur kan t.a.v. vele onderwerpen zonder twijfel worden gevolgd. Het is zelfs een organisatorische methode, die bij uitstek geschikt is voor de ontlasting van de topleiding. Maar de legerplanning mag daar niet onder vallen. De topleiding moet juist worden ontlast om tijd vrij te maken voor de ontwikkeling van een toekomstvisie.

Automatisering

De automatisering vormt een ander probleemgebied, waar de samenwerking tussen de functionele deelgebieden van bijzonder belang is, stellig in deze fase van de ontwikkeling. De pogingen van de laatste jaren deze samenwerking in een min of meer op zich zelf staand commissie- en stuurgroepsverband tot stand te brengen hebben niet de beoogde resultaten afgeworpen.

De automatisering mag voorts worden beschouwd als een essentieel element van de herstructurering van de KL. De ontwikkelingen en mogelijkheden op het gebied van de automatisering hebben in de keuze van de nieuwe organisatie-

structuur met zijn functionele specialisatie een belangrijke rol gespeeld. In de automatisering ligt één van de middelen om de toekomstige organisatie te doen functioneren met een dratisch verminderd personeelsbestand. Voorts verschaft automatisering de gelegenheid de bedrijfskosten in de hand te houden door de kwalitatieve verbetering van de procedures en de informatie, die in de besturing van de organisatie op lange termijn een rol spelen. Tenslotte zijn aan de automatisering belangrijke internationale aspecten verbonden, die de operationele en logistieke bondgenootschappelijke samenwerking op een hoger plan kunnen brengen.

De Legerraad acht de aanpak van de automatisering van veel betekenis en wenst deze in de nieuwe structuur vooralsnog onder eigen rechtstreekse supervisie te plaatsen. De vraagstukken liggen in hoofdzaak bij de keuze van automatiseringsprojecten en bij de inzet van beschikbaar personeel. Een beknopte beschrijving van de gekozen benadering is op haar plaats.

De topleiding heeft zich laten leiden door de overweging, dat de opzet van een integraal geautomatiseerd systeem voor de KL een te ambitieus programma zou zijn. De ervaring leert dat het, ondanks de interdependentie van systemen, gewenst is het automatiseringsstelsel op te bouwen vanuit projecten op de afzonderlijke functionele deelgebieden. De KL-automatisering zal zich dus richten op de systemen van elk van de vier directoraten.

Bij de prioriteitenstelling van automatiseringsprojecten is de Legerraad voorts voornemens de systemen, waarbij omvangrijke personeels- of kostenbesparingen kunnen worden verkregen, te laten prevaleren boven systemen, waarmee vooral kwalitatieve verbeteringen worden beoogd. Wat de inzet van personeel betreft, zijn in de organisatie van de directoraten materiedeskundigen nodig, die in de eerste plaats kennis dragen van de systemen in hun ressort en bovendien over automatiseringskennis dienen te beschikken. Zij belichamen de verantwoordelijkheid van de directeuren voor de automatisering van relevante systemen in hun directoraat.

De materiedeskundigen zullen samenwerken met automatiseringsdeskundigen, die gecentraliseerd worden opgenomen in het Directoraat Financien en Administratie en van daaruit technische of functionele bijstand kunnen bieden, zowel bij het onderzoek naar de mogelijkheid van automatisering als bij de uitvoering van automatiseringsprojecten.

De schaarste aan automatiseringsdeskundigen en materiedeskundigen met voldoende automatiseringskennis noopt tot bijzondere aandacht voor de opleidingen op het gebied van de automatisering. Tevens wordt hierdoor de noodzaak onderstreept tot besturing en beheersing van de automatiseringsinspanning door de Legerraad. Dit geschiedt m.b.v. een automatiseringselement in de Legerraadstaf, dat de opdracht heeft de Raad op de hoogte te houden met de voortgang van de automatisering, toe te zien op de uitvoering van de genomen besluiten op automatiseringsgebied en de Legerraad te assisteren en te adviseren omtrent alle aspecten van de automatisering in de meest ruime zin. Het laatste aspect heeft bij het begin van de werkzaamheden de meeste betekenis en leidt tot de volgende specifieke taakopdracht:

- a. een inventarisatie op te stellen van de belangrijkste processen die zich voor automatisering lenen en te adviseren m.b.t. de prioriteit waarmee deze ter hand dienen te worden genomen;
- b. een analyse te maken van de aanwezige en nodige opleidingen op het gebied van de automatisering en te adviseren m.b.t. de wijze waarop de verschillende categorieën van het bij de KL werkzame personeel deze opleidingen behoren te volgen;
- c. het voor automatiseringswerkzaamheden beschikbare personeelsbestand te onderzoeken en te adviseren m.b.t. de inzet van dit personeel, met name t.a.v. de functies, die in de gekozen automatiseringsaanpak bij de directoraten dienen te worden vervuld;
- d. het adviseren m.b.t. de gewenste aanschaffing of huur van computers en bijbehorende apparatuur binnen het kader van de financiële mogelijkheden.

Over de gedachte taak en werkwijze van de topleiding werd bij het ontwerpen van de plannen tot herstructurering tamelijk snel een communis opinio bereikt, en een gedetailleerde uitwerking vroeg weinig tijd. Anders is dit gesteld met de precisering van de vormgeving aan de directoraten en het Nationale Commando, waaraan de volgende bijdragen in deze reeks zullen worden gewijd.

Deze uitwerking is op het moment, dat deze regels worden geschreven, nog in volle gang. Daarom is in overleg met de hoofdredacteur van De Militaire Spectator besloten de artikelenserie tot het najaar van 1969 te onderbreken.

De klassieke strijd van pantser versus projectiel

Les questions

1. *Il est plausible de penser que, durant la période de 1970 à 1980, les recherches techniques actuelles donneront naissance à des armes anti-chars dotées d'une portée supérieure, d'un degré élevé de précision au but, d'une puissance destructive convenable et qui seront à la fois simples dans leur utilisation et relativement peu coûteuses à produire. La possibilité de tirer des armes avec des résultats identiques au départ d'un plan vertical (hélicoptères etc.) au moyen d'équipements optiques et d'équipements de tir ne manquera pas d'exercer une influence considérable sur les opérations tactiques.*

2. *La rivalité classique char-engin semble pencher définitivement en faveur de ce dernier. Quoique les trois caractéristiques principales du char demeurent valides (puissance de feu - mobilité et protection) il a été concédé à cette dernière une importance sans cesse croissante, tout en admettant que la pro-*

tection totale contre les effets balistiques et radioactifs restait illusoire. D'une part la protection est obtenue par la définition d'une silhouette basse, d'autre part par l'augmentation de la vitesse, cependant que le blindage conserve de nombreux partisans.

3. *Dans le domaine de la recherche en matière de chars, on ne peut désolidariser la recherche relative aux véhicules de combat d'infanterie, dont les facteurs puissance de feu, mobilité et protection conservent également leur importance. Toutefois, dans de nombreux pays, ces recherches ont conduit à des résultats différents en rapport avec le développement d'un nouveau type de char. Il existe des tendances perceptibles qui montrent d'une manière évidente que le tank léger d'infanterie n'est pas ignoré.*

4. *Ayant à l'esprit le cadre de L'OTAN, qui est purement défensif, ainsi que les circonstances développées ci-dessus, la question suivante semble se justifier: „Quelle est votre opinion au sujet du rôle du char comme moyen d'appui dans des opérations offensives dans un temps futur et plus précisément pour le début des années 80 et dans quelle mesure, pendant cette période qui verra la nouvelle génération des véhicules de combat d'infanterie, ce rôle du char sera-t-il influencé par l'existence d'hélicoptères blindés, et enfin quelles sont vos vues au sujet des opérations tactiques pendant cette même période?”*

Notice biographique du Général de Brigade R. Y. L. Gallais

Né à Monts (37) le 16 Août
1915

Entré à Saint Cyr en 1936
(major de promotion d'entrée
et de sortie).

Choisit l'infanterie à sa sortie d'école.
Sous-lieutenant au 9ème Bataillon de Chasseurs
alpins en 1938, éclaireur skieur, puis Commandant
de Groupe Franc (campagnes de France et de Nor-
vège).

Lieutenant puis Capitaine au 1er Régiment de Ti-
raillleurs marocains (campagne de Libération puis
d'Allemagne 1945).

En Indochine (1951-1953) au Cabinet du Comman-
dant en Chef puis Commandant le III/4 RTM au
Tonkin.

En Algérie (1957-1959) - Grande Kabylie - où il est
successivement Chef des opérations de la Division
alpine puis Commandant du 7ème BCA.

Commandant le Groupe des Bataillons de Saint-
Cyr-Coëtquidan et Directeur Militaire de l'Instruc-
tion (1959-1962).

Adjoint à l'Inspecteur Général des Réserves de
l'Armée de Terre (1963-1965) puis à la Division
Opérations de Centre Europe (1965-1966).

Instructeur au Centre des Hautes Etudes Militaires
de Paris (1967-1968).

Chef de la Mission Militaire Française auprès de
CINCENT depuis Avril 1968.

Diplômé d'E.M. (1946-47), Brevet de l'Ecole Su-
périeure de Guerre (1955-57) et stagiaire au CHEM
et à l'IHEDN (1966-67).

Les chars ont ils encore un avenir?

R. Y. L. Gallais

Général de Brigade

Quel pourra être le rôle de troupes blindées dans des opérations tactiques d'ici 1980-'85, alors que l'antichar progresse plus vite que le char, s'allège et coûte moins cher?

Voilà semble-t-il la question posée, et je vais m'efforcer d'y répondre d'autant plus de liberté d'esprit que je ne suis pas un spécialiste des blindés, mais plutôt un fantassin mûri par trente années d'expériences diverses et mouvementées.

Il faut sans doute poser d'abord ce problème dans son cadre et avec son actualité.

Il s'agit bien entendu de ce qui pourra se passer en Europe, où se joueront nos libertés. Il y aura sûrement ailleurs d'autres combats, où les chars

auront un rôle. Nous y trouverons matière à réflexion, mais ce n'est pas notre sujet ici.

Or en Europe on sait bien quel est l'ennemi possible: capable d'utiliser toutes situations confuses après y avoir ensemencé la subversion, apte alors à la guerre conventionnelle comme à la guerre nucléaire: ses masses blindées lancées à 80 ou 100 kilomètres par jour, dans des trous éventuellement préparés par des masses de feux, nucléaires et chimiques, sous l'ombrelle d'une puissante aviation, avec une autonomie logistique de 10 à 12 jours.

Il serait absurde de n'opposer que des forces conventionnelles à un tel adversaire. Dire qu'on le fera est ouvrir la porte à l'aventure en attisant la tentation. Le faire donne la certitude d'être à la fois détruit et asservi. Si la guerre devient inévitable en Europe, il faudra qu'elle soit tout de suite nucléaire. L'adversaire doit le savoir, comme il doit se rendre compte que nous forçons les moyens adéquats et que nous sommes résolu à les utiliser. Une telle conception de la dissuasion ne signifie pas pour autant qu'on renonce à tout combat initial de type encore un peu traditionnel: le temps de tester les intentions réelles de l'adversaire. Il y faut alors un savoir faire et une capacité de combat en „conventionnel”. avec des armes nucléaires dites tactiques, qui permettent d'encaisser, de riposter et de durer pour démasquer les véritables intentions: toutes opérations qui n'ont elles-mêmes de sens que dans le cadre de la dissuasion.

C'est donc le feu nucléaire qui doit dicter le choix à faire pour les matériels et les principes d'organisation des nouvelles unités. Mesuré sur des couloirs de rupture ou utilisé en masse sur zones étendues le feu nucléaire, on le sait, a des effets de destruction sinon d'épouvante, dont on n'a pas encore fini de faire le tour. L'homme ne peut plus combattre sans protection. Il lui faut une caisse blindée, étanche et pressurisée. Le feu nucléaire crée l'événement. Il faut ensuite exploiter vite et puissamment. La mécanisation des Corps de bataille s'impose par conséquent. Russes, Américains et Allemands, les trois principaux acteurs de part et d'autre du rideau de fer, s'y emploient avec tenacité et succès depuis plus de dix ans. Il faudrait donc inventer le char aujourd'hui s'il n'existait pas encore.

On peut discuter de la valeur relative des chars entre eux et des antichars modernes comparés aux cibles que leur offrent les blindés nouveaux, et on ne s'en prive pas! En théorie les arguments techniques sont irréfutables. Mais il faut se mé-

fier d'une telle théorie car, dans la pratique, ce qui compte par dessus tout c'est le savoir-faire sur tous les terrains et les nerfs d'acier devant l'inattendu, des chefs et des équipages. Pouvoir bien commander est un des problèmes-cléf de l'heure. Il n'est point besoin d'épiloguer sur tant d'exemples d'un passé récent. Les véhicules blindés doivent être protégés, mais la protection n'est pas l'essentiel. C'est la puissance et la mobilité qui sont déterminantes. On pense aujourd'hui qu'il doit suffire d'assurer les „risques moyens” du champ de bataille, que sont maintenant mitraille, radiation, retombées et explosions nucléaires ennemies. Mobilité et puissance sont garanties autant par ce haut degré d'entraînement des troupes et une bonne structure des unités, que par le choix judicieux des meilleurs matériels. choix qui résulte toujours de compromis, par suite de contraintes industrielles et surtout financières. Les troupes blindées, dites aujourd'hui mécanisées, ne sont donc pas prêtes à disparaître.

Ces Corps de Bataille mécanisés auront encore les reins solides. Ils comprendront sans doute des Groupements (Divisions, brigades, comme on voudra) d'organisation permanente ou au moins stable, très maniables sur le terrain et donc sans hypertrophie, rassemblant toutes les armes traditionnelles autour des rampes nucléaires et des chars principaux, au sein d'une équipe articulée et cohérente comme un bon quinze de rugby.

Pour autant il faudra bien encore que des hommes — fantassins et sapeurs — mettent parfois pied à terre en plein combat: par exemple pour créer un périmètre de sécurité autour des rampes et des chars, pour favoriser une progression nocturne, pour protéger déminage ou déblaiement mécanique, pour „embusquer” à courte portée les gros véhicules (Milan), pour débusquer les résistances éparses après une percée ou un assaut post-nucléaires.

De tels Groupements verront apparaître de nouveaux adversaires, notamment par la troisième dimension. Mais ils comprendront eux-mêmes des hélicoptères blindés (combat, aérotransport) ou bien ils seront appuyés et soutenus par de tels engins. Les expériences de combat aéromobile faites en Algérie, puis sur une large échelle au Vietnam, portent en germe des applications pour une guerre en Europe. Certes les hélicoptères sont vulnérables et leur coût est élevé. Mais le recours à la troisième dimension est impératif si l'on veut contrôler intervalles et vides du champ de bataille et si l'on veut accélérer le rythme des

opérations. D'autant plus que le franchissement des coupures dans le foulée n'est pas encore bien résolu par voie terrestre, qu'il s'agisse de passer à gué avec Schnorchel, à flot par amphibies, ou sur des ponts rapidement assemblés de bacs automoteurs.

Dans l'avenir prévisible (et il faut partout de 10 à 12 ans pour passer de l'étude d'un matériel à sa sortie en série) ce sont donc encore les chars qui vont constituer — après les rampes nucléaires — l'ossature des groupements mécanisés, leur force de poing et d'exploitation. Mais quels chars? Du type de l'actuel char de bataille autour d'une trentaine de tonnes, très apte à durer, à survivre et à détruire, ou bien un char plus lourd? ou plutôt un char plus léger, puisque la protection n'est pas l'essentiel? le problème n'est pas simple, mais on peut déceler d'ores et déjà deux directions de recherche: celle de l'engin moyen, au blindage „composite”, qui réaliserait l'arme essentielle de la mêlée nucléaire et qui serait le char „antineutrons”; celle de l'engin léger, qui sacrifierait beaucoup à la surmobilité en ne mettant l'équipage qu'à l'abri de quelques effets des armes nouvelles (éclair lumineux, flux thermique, poussières radioactives, poisons chimiques, pouvoir sortir d'un incendie), qui serait bien entendu amphibie et qui posséderait quand même une forte capacité antichars instantanée dans le combat de rencontre.

L'évolution a déjà commencé: la silhouette s'abaisse, se profile et peut varier (char S suédois, char KPZ 270). La tourelle oscillante est condamnée et la tourelle même va peut être disparaître ou en tout cas être modifiée profondément, quand il faudra passer du canon de 105 ou de 120 à l'antichar rapide autoguidé (Shillelagh ou Acra). La roue de grand diamètre avec pneu à basse pression risque de chasser enfin une chenille lourde et hélas bruyante, qui fut longtemps le moins mauvais compromis pour le train de roulement. Enfin la nécessité majeure de construire toute une famille d'engins autour d'un même châssis, oblige à chercher la solution autour de 12 à 15 tonnes, plutôt qu'à 30 et au-delà.

Dans tout ce qui précède il est clair que l'efficacité au combat ne sera obtenue que si l'on sait prendre et conserver l'initiative. Le char n'y apparaît pas comme un „moyen d'appui”, mais comme l'arme principale (Hauptwaffe) des Groupements et de l'offensive, directement, ou en exploitation du feu nucléaire.

C'est là, déjà, une réponse nette à la question qui était posée.

Une autre façon d'y répondre me paraît être de présenter maintenant comment la France a fait son choix pour ce qui est du nécessaire Corps de Bataille à conserver dans le tryptique de nos impératifs de défense: dissuasion, intervention, défense du territoire.

Le concept général repose essentiellement sur un Corps de Bataille doté d'un armement nucléaire tactique, conçu pour mener des actions offensives, à l'exclusion de toute idée de défense statique.

L'élément constitutif en est la Brigade mécanisée qui possède à un haut degré la possibilité de combattre en ambiance nucléaire, une capacité de choc égale à la faculté d'agir en souplesse, l'aptitude à mener le combat sur un rythme très vif.

Son régiment de chars en est l'élément de force. Ses régiments mécanisés constituent l'élément polyvalent apte à mener des combats très divers. L'action de la Brigade est centrée sur l'emploi du régiment de chars de bataille, dont l'engagement doit se faire tous moyens réunis, et doit être préparé, appuyé et couvert par les autres éléments. Les hélicoptères sont en mesure d'apporter à cette action une aide précieuse, tant dans le domaine du renseignement que dans celui de l'appui feu air-sol, essentiellement antichars, ce problème de la lutte antichars étant l'autre problème-clef de l'heure.

L'organisation et l'équipement des forces du Corps de Bataille répondent au souci de les mettre en état de remplir au mieux leur mission dans le concept général ainsi défini.

Cette organisation est en cours de réalisation. L'équipement demandera des délais plus importants, puisqu'il porte sur l'ensemble des véhicules blindés.

L'évolution prévue est en effet liée à plusieurs développements: mise au point d'armements nouveaux, notamment dans le domaine des missiles (HOT, qui améliore le SS11, et ACRA, représentatif d'une nouvelle génération); réalisation d'un châssis amphibie donnant naissance à toute une famille de matériels blindés de classe 12 tonnes; développement d'un véhicule de servitude, blindé, pour les besoins de l'avant; réalisation enfin de certains appareils annexes à la technologie poussée, qui doivent permettre d'apporter des solutions aux problèmes particuliers de la télémétrie, du tir et de la conduite de nuit

(télémètre laser, amplificateur de luminance, appareils de navigation).

Ce qui devrait nous conduire, au cours des années 70 et pour les véhicules blindés, à un Corps de Bataille fondé sur deux types principaux d'engins: un char de bataille (AMX 30) valorisé par les améliorations apportées à sa conduite de tir et à son artillerie principale, et dont un châssis porterait les rampes nucléaires, un blindé amphibie de classe 12 tonnes. Ce char léger, construit en version canon et en version missile (HOT ou ACRA), doit équiper les régiments mécanisés et les régiments de cavalerie légère blindée. Un engin d'infanterie, pouvant embarquer une dizaine d'hommes et armé d'un canon de 20m/m, est destiné aux compagnies mécanisées et aux escadrons portés. Un dérivé direct, doté d'un équipement spécial, constitue la version „combat du génie”. Un autre, correspondra sans doute au besoin „PC mobile”.

L'avenir dira sur quel type de châssis automateur il faudra installer une artillerie moderne d'obus révolutionnaire, qui doit sans doute toujours se déplacer plus vite en tout terrain, que les chars appuyés.

Le problème de la défense contre tous aéronefs volant à basse altitude n'est pas négligé: bitubes de 30, missiles Roland et Hawk, radars appropriés, sont nécessaires mais de plus en plus coûteux.

Les études à plus long terme tendent, pour l'instant, à définir et à favoriser les recherches scientifiques ou technologiques devant permettre d'améliorer en particulier l'armement et la mo-

bilité, au profit à la fois d'un engin terrestre puissant et d'un engin aéroterrestre.

Ainsi, pour nous Français, les conséquences du feu nucléaire comme notre expérience et nos études sur l'emploi des blindés nous ont porté à la fois à refondre l'organisation de notre Corps de Bataille et à créer toute une gamme de nouveaux équipements.

Le char de bataille et les châssis blindés y conservent la place de choix et il en sera sûrement ainsi jusque vers 1980. Mais l'évolution technique et les besoins d'équipement dévorent l'argent dont on peut disposer à un point tel qu'on se demande comment faire, puisque le soldat préfère beaucoup de bons engins à quelques outils d'extrême qualité.

Le char de bataille troquera-t-il son canon pour un missile? Le combattant sait pour l'instant qu'il faut des nerfs d'acier pour tirer un missile en combat de rencontre, mais que dans l'embuscade blindée celui-ci est déjà souverain.

Enfin le char de bataille va devoir assez rapidement composer avec d'autres partenaires: chars légers plus mobiles, à véritable capacité antichar et cibles fugitives sur le terrain d'une part; bons fruits que finira par porter l'aéromobilité, d'autre part.

Les dix années à venir devraient donc marquer une transition intéressante et à l'orée de 1980 on devrait savoir si, bien conçue, la mobilité ne peut pas conférer pour un temps toute efficacité. Ce qui ouvrirait au char lourd et à ses succédanés les portes d'un musée déjà encombré et fort respectable.

Gevechtsverkenning en beveiliging op bataljonsniveau

D. B. W. van Ardenne

Kolonel der Grenadiers

Een besluitvorming, gebaseerd op intuïtie in plaats van op feiten, brengt ernstige risico's mee. Het is dan ook van het grootste belang dat vóór en tijdens iedere actie verkenningen worden uitgevoerd ten einde gegevens over de vijand en het terrein te verkrijgen en zodoende de feiten vast te stellen, die de commandant nodig heeft voor het nemen van een beslissing.

Aan de strategische, tactische en technische verkenning is ten gevolge van moderne gevechtsomstandigheden in beginsel weinig veranderd. Evenmin is dit het geval ten aanzien van de gevechtsverkenning op brigade- en hoger niveau, waar het ook vroeger reeds gebruikelijk was gemotoriseerde of gemechaniseerde verkenningssacties op brede fronten en tot grote diepte uit te voeren. Evenzo levert luchtverkenning — zowel door de tactische luchtstrijdkrachten als door lichte vliegtuigen — geen nieuwe aspecten op zolang niet wordt beschikt over moderne gevechtsveldbewakingsmiddelen, zoals Mohawk's, drones enz.

Daarentegen hebben op bataljonsniveau grote veranderingen plaatsgevonden. Het gaat immers niet meer om een min of meer statische strijd om bepaalde terreingedeelten, doch om snelle, beweeglijke gevechten die tot doel hebben de vijand te vernietigen. Om deze reden heeft de voetinfanterie plaatsgemaakt voor gemotoriseerde en/of gemechaniseerde, is het optreden met gemengde infanterie/tankverbanden veel meer dan voorheen een standaardprocedure geworden, en is voorts het gebied waarvoor een infanterie- of tankbataljon verantwoordelijk is, aanmerkelijk breder en dieper geworden dan voorheen.

Nu is in de praktijk gebleken, dat bij aanvals- oefeningen commandanten nog wel de nodige aandacht besteden aan het uitzenden van patrouilles in front en op de flanken voor verkenning- en beveiligingsdoeleinden. In de verdediging echter — en dit is toch in eerste instantie onze taak — bestaat er een tendens aan dit onderwerp in het geheel geen, of in ieder geval te weinig aandacht te besteden. Als reden worden wel eens verontschuldigen aangevoerd als: „te weinig mankracht”, „sparen van mensen

en materieel voor belangrijker opdrachten”, „geen tijd voor gecoördineerde patrouillegang”, enz. Het spreekt echter vanzelf dat dit soort excuses nimmer mag worden geaccepteerd, aangezien de gevolgen van verrassing en een vijandelijke overvalling immers steeds veel erger zullen zijn.

Doel

Uitgaande van de gevechtsvormen die volgens de bestaande voorschriften nog steeds kunnen worden onderscheiden en zonder ons te wagen aan een uitgebreide tactisch-theoretische discussie, is het doel van dit artikel het geven van enkele aanwijzingen voor het uitvoeren van gevechtsverkenning en beveiliging in de verdediging door infanterie en tankbataljons, beide (min) (plus) een compagnie infanterie/eskadron tanks, met gebruik van de thans ter beschikking staande middelen en onder de in West-Europa geldende operationele omstandigheden.

Uitvoering

Algemeen

Zoals in de desbetreffende voorschriften is aangegeven, beoogt gevechtsverkenning de commandanten van infanterie-, cavalerie-, artillerie- en genie-eenheden kort voor en gedurende het gevecht de detail gegevens te verschaffen, die nodig zijn om de gevechtstaak te kunnen uitvoeren. Beveiliging verschaft de commandant de tijd en ruimte, nodig voor het treffen van zijn maatregelen, en heeft tot doel de eigen troepen te vrijwaren voor vijandelijke acties.

De passieve beveiligingsmaatregelen, zoals het innemen van een verspreide opstelling, het aanleggen van hindernissen, enz. buiten beschouwing latende, kunnen in algemene zin — en zeker in de verdediging — op bataljonsniveau verkenning en beveiliging als één geheel worden beschouwd. Beide onderwerpen zijn immers op dit niveau enerzijds bijzonder nauw gelieerd, en anderzijds dwingt een efficiënt gebruik van de steeds slechts in gering aantal beschikbare mensen en middelen hiertoe.

Operationele omstandigheden

Het moderne gevecht, dat noopt tot een zo groot mogelijke beweeglijkheid, leidde onder meer tot de mechanisering (motorisering) van de infanterie. De gebieden, waarin de eenheden opereren, zijn aanzienlijk breder en dieper dan voorheen, en voorts zal het gevecht elastischer worden gevoerd.

Hierdoor is de statische groepering van weleer, die de organisatie van verkenning en beveiliging vergemakkelijkte, vrijwel geheel verdwenen. De planning, de voorbereiding en de rapportage moeten sneller geschieden, de coördinatie is veel moeilijker geworden.

De grote mate van onzekerheid die zal heersen — niet in het minst door een vijandelijk optreden, dat zich kenmerkt door snelle gemechaniseerde operaties, zowel bij dag als bij nacht en infiltratie op die plaatsen waar geen of weinig tegenstand wordt geboden — gevoegd bij het tamelijk overzichtelijke Westeuropese terrein en de grote vakken waarvoor het bataljon tegenwoordig verantwoordelijk is, geven aanleiding tot de op het eerste oog niet ongerechtvaardigde wens meer en betere verkenningorganen bij de bataljons in te delen.

In verband met de prioriteit die zal moeten worden gegeven aan de opbouw van nieuwe, moderne gevechtsveldbewakings- en doelopsporingsmiddelen en de beperkingen die in ieder leger bestaan op het gebied van beschikbaar personeel, kan echter aan uitbreiding van het verkenningspotentieel op bataljonsniveau niet worden gedacht. Wel zullen middelen als infrarood en bewakingsradars een belangrijke hulp bieden bij de uitvoering van deze taak.

Eén van de gevolgen van de mechanisatie is het feit, dat de infanterist met zijn voertuig een team is gaan vormen. Hoewel het voertuig bij nacht — behalve als vuurbasis — niet of moeilijk kan worden gebruikt, brengen het huidige optreden en de organisatie mee, dat het gevormde voertuigteam zo min mogelijk moet worden gescheiden en dit zal van invloed zijn op de wijze van uitvoering van de verkenning.

Zoals hiervoor al werd gesteld, zal op grond van de operationele omstandigheden het pantserinfanteriebataljon normaal een compagnie hebben ingeruild tegen een tankeskadron. Ervan uitgaande, dat de pantserbrigade normaal in reserve zal worden gehouden voor het uitvoeren van tegenaanvallen, zal in de verdediging gewoonlijk de pantserinfanteriebrigade in voorste lijn worden opgesteld. Hoewel de commandant van deze

hogere eenheid het tankbataljon (minus een eskadron en plus een pantserinfanteriecompagnie) om tactische redenen liever in reserve zal houden, kunnen dezelfde operationele omstandigheden — zeker bij het vertragend gevecht en in de beweeglijke verdediging — alsmede gebrek aan troepen, ertoe dwingen dat ook dit bataljon in voorste lijn moet optreden. Behalve de infanteriebataljons zullen derhalve ook tankbataljons zich thans steeds met gevechtsverkenning/beveiliging moeten bezighouden.

Aangezien — zoals gesteld — aan uitbreiding van de verkenningcapaciteit voor wat betreft aantallen personeel noch bij het infanterie-, noch bij het tankbataljon behoeft te worden gedacht, zullen meer dan ooit de pantserinfanteriecompagnieën voor deze taken moeten worden ingeschakeld.

Hoewel de operationele omstandigheden zodoende hun invloed zullen doen gelden op de daadwerkelijke uitvoering, zijn de grondbeginselen van gevechtsverkenning/beveiliging onder deze omstandigheden onveranderd. In dit verband mag worden verwezen naar de bestaande voorschriften.

Optreden bij nacht

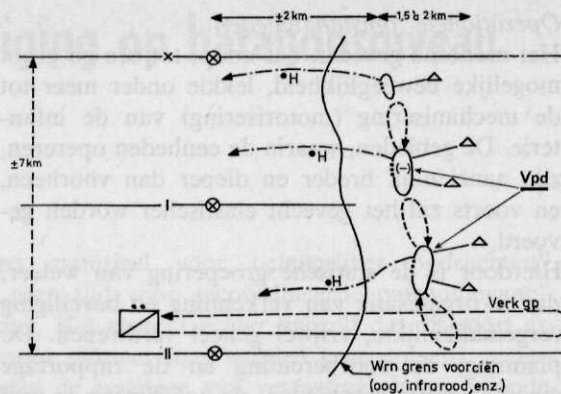
Indien wij de kaart van het Westeuropese operatiegebied bestuderen, blijkt dat er op bataljonsniveau per 1,5 à 2 km frontbreedte moet worden gerekend op één vijandelijke naderingsmogelijkheid. In het kader van gevechtsbeveiliging zal deze dus bij nacht moeten worden geobserveerd. Hiertoe dienen op ongeveer 2 km vóór de voorste lijn eigen troepen punten te worden geselecteerd, die zich lenen voor een bezetting door eigen troepen (voorpostendetachment — Vpd). Van deze lokaties uit worden in de richting van de vijand op 1,5 à 2 km afstand één of twee andere punten uitgezocht, die geschikt zijn om door een waarnemingspost of door een staande patrouille te worden bezet, dan wel door patrouillelegang onder controle te worden gehouden. Het geheel moet worden gecompleteerd door patrouillelegang of staande patrouilles tussen de Vpd'n en hinderlagen op daarvoor in aanmerking komende lokaties.

De gemiddelde duur voor het aan de hand van de kaart samenstellen van bovenstaand verkenning-/beveiligingspatroon bedraagt 10 à 15 minuten en iedere bataljons-S2 moet deze tijd in de loop van de middag uittrekken op een zodanig tijdstip, dat daarna nog tijdig bevelsuitgifte aan, en eventuele verkenning door, de betrokken troepen kan plaatsvinden.

Het bovenvermelde patroon is in afb. 1 schetsmatig weergegeven. Ervan uitgaande dat voertuigen, ingezet voor verkennings-/beveiligingsdoeleinden, nimmer alleen mogen opereren, blijkt uit deze schets dat de gemiddelde sterkte, die per bataljonsvak voor deze taak in de verdediging 's nachts moet worden ingezet, op twee pelotons kan worden gesteld. Bij voorkeur dienen hierbij op de belangrijkste naderingsmogelijkheid waarnemers van de artillerie en/of mortieren te worden ingedeeld. Indien dit noodzakelijk mocht worden geacht, kunnen extra patrouilles worden ingezet vóór de voorste waarnemingsposten, doch dit vergt per patrouille ten minste twee voertuigen. Bij patrouilles te voet kan worden volstaan met 3 à 4 man, doch hierbij moet worden bedacht dat deze slechts tot op een beperkte afstand kunnen worden uitgezonden, zodat zij betrekkelijk weinig nuttig effect zullen sorteren boven de door de Vpd'n uitgezonden patrouilles c.q. bezette waarnemingsposten. Bovendien trekken dergelijke patrouilles een extra wissel op het personeel van de pantserinfanteriecompagnieën, die reeds zwaar genoeg zullen zijn belast.

Wij moeten er dan ook naar streven eerst bij werkelijke noodzaak over te gaan tot het uitzenden van patrouilles tot een sterkte die meer bedraagt dan twee pelotons. Beter is het de bataljonsverkenninggroep (peloton) in te schakelen voor patrouilles vóór de voorste lijn van de Vpd'n, dus in de zone tussen eventuele patrouilles van de brigade en van het bataljon. Deze groep zal uiteraard een taak worden toebedacht op de meest belangrijk geachte vijandelijke naderingsmogelijkheid in het bataljonsvak. Voorts is inzet op een eventueel open flank of als verband met neveneenheden een veel voorkomende taak voor deze groep (peloton). Bij het eventueel opdringen van de vijand moet de bataljonsverkenninggroep (peloton) op diens flank blijven waarnemen, terwijl de door de pantserinfanteriecompagnie(ën) uitgezonden beveiliging kan (kunnen) terugvallen achter de voorste lijn eigen troepen.

Volgens deze werkwijze kunnen wij ervan uitgaan, dat de voorste waarnemingsposten zullen zijn gelegen op ongeveer 4 km vóór de voorste lijn eigen troepen. In het Westeuropese terrein zal een vijandelijke aanval uit de beweging bij nacht een snelheid kunnen ontwikkelen van 12-15 km/h. Dit betekent, dat een waarschuwingstijd wordt verkregen van 15 à 20 minuten. Dit moet aanvaardbaar worden geacht, te meer daar hierbij het tijdverlies dat de vijand door de Vpd'n zal worden opgelegd, niet is inbegrepen.

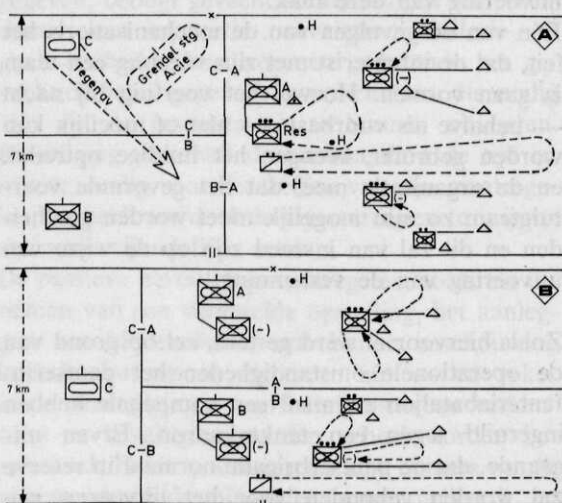
Afb. 1 Gevechtsverkenning/beveiliging (in de verdediging) bij nacht

● H = hinderlaag, ---> = patrouillegang te voet, △ = Wnp, - - -> = terugtochtsweg

Ten gevolge van het optreden van deze detachementen, dat zich o.a. zal kenmerken door een agressieve vuuropening, zal de vijand in deze sector ontplooiën van bataljons- in compagniescolonnen en vervolgens in gevechtsformaties. Hierdoor kan een goede indruk worden verkregen van zijn sterkte en aanvalsrichting. Indien beschikbaar, kunnen hierbij ook infrarood en bewakingsradars een belangrijke rol spelen.

Het is duidelijk, dat tankeskadrons zich minder zullen lenen voor de beschreven verkennings-/beveiligingstaken, zodat deze opdracht in eerste instantie behoort te worden uitgevoerd door pantserinfanteriecompagnieën.

Zowel bij het pantserinfanteriebataljon (—) (+) als bij het tankbataljon (—) (+) zijn hierbij gewoonlijk twee basismethoden mogelijk, die resp. in afb. 2 en 3 zijn weergegeven (varia-

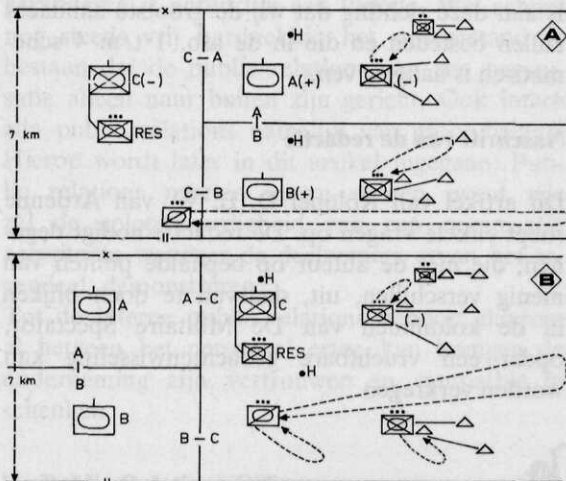
Afb. 2 Verkenning en beveiliging door het Pantbat (—) (+) in de verdediging bij nacht; A mogelijkheid 1, B mogelijkheid 2
● H = hinderlaag, ---> = patrouillegang, △ = Wnp of staande patrouille

ties hierop zijn uiteraard mogelijk). In afb. 2A, mogelijkheid 1, wordt de verkenning/beveiliging geleverd door één pantserinfanteriecompagnie, die terugvalt op bv. een grendelstelling als de vijand opdringt. De bataljonsverkenningsgroep kan opereren onder operationeel bevel van C-ACie, dan wel onder bataljonscontrole; dit laatste zal meestal het geval zijn en zeer zeker als de groep wordt ingezet om contact te onderhouden met nevenbataljons of met vooruitgeschoven verkenningspatrouilles van de brigade.

In afb. 2B, mogelijkheid 2, schuift iedere pantserinfanteriecompagnie een peloton naar voren.

Deze wijze van optreden kan aanbeveling verdienen bij een breed vak of in onoverzichtelijk terrein. Aan mogelijkheid 1 zou de voorkeur kunnen worden gegeven bv. wanneer (in dit geval) BCie onder de sterkste is of het bataljon de volgende dag een (tegen)aanval zou moeten uitvoeren, waarbij ACie als reserve optreedt. In afb. 3 (tankbataljon in de verdediging) is het slechts één compagnie, die de verkenning/beveiliging levert, en het is in feite alleen de lokatie van deze eenheid die een rol speelt. Bij mogelijkheid 1 (afb. 3A) zullen A- en BEsk elk een peloton pantserinfanterie in hun vak toegewezen krijgen. Het is duidelijk dat dit problemen zal opleveren t.a.v. de bevelvoering en — zij het in mindere mate — de verbindingen.

Deze wijze van optreden verdient in feite slechts aanbeveling indien op een breed front verrassend vijandelijke tanksterke eenheden kunnen worden verwacht. De als mogelijkheid 2 (afb. 3B)

Afb. 3 Verkenning en beveiliging door het tkbat (—) (+) in de verdediging bij nacht; A mogelijkheid 1, B mogelijkheid 2
●H = hinderlaag, ---> = patroillegang, △ Wnp of staande patroouille

aangegeven wijze van optreden zal gewoonlijk vaker door het tankbataljon worden toegepast. Het organiek bij het bataljon opgenomen verkenningsspeloton zal meestal op dezelfde wijze worden ingezet als de groep bij het pantserinfanteriebataljon, m.a.w.: met als voornaamste taken verkenning/beveiliging in de zone tussen bataljon en brigade en op de flanken. Gebruikelijk is ook hier directe controle door de bataljons-S2.

Optreden bij dag

Bij de verdediging overdag zullen vele noodzakelijke gegevens over vijand en terrein worden verkregen door de beveiligings- en verkenningsorganen van een hoger echelon, zoals verkenningsskadrons en -bataljons en (lichte) vliegtuigen. Deze verkenningen zullen bovendien sneller kunnen plaatsvinden en zich uitstrekken over veel grotere afstanden.

Voorts blijft echter, evenals 's nachts, het uitzenden van patroouilles en het inrichten van waarnemingsposten door de voorposten geboden, o.a. door de grote gebieden waarvoor de bataljons verantwoordelijk zijn en de verspreide opstelling van de eenheden. Deze patroouilles kunnen het beste opereren vanuit een patroouillebasis op de belangrijkste vijandelijke naderingsmogelijkheden, van waaruit patroouilles, bestaande uit twee voertuigen, het zij- en het voorterrein worden ingezonden ter dekking van de andere mogelijke vijandelijke naderingswegen c.q. bezetting van waarnemingspunten. Deze patroouillebases zijn te vergelijken met de Vpd'n bij nacht, doch hebben een wat minder statisch karakter. De patroouilles kunnen bij dag ook op grotere afstand worden uitgezonden dan bij nacht, wanneer staande patroouilles efficiënter zijn. De patroouillebasis blijft steeds bezet door ten minste twee pantserinfanterievoertuigen; bij voorkeur wordt hierbij steeds een waarnemer van de artillerie of van de mortieren ingedeeld.

Aan de patroouillebasis dient tevens een vertragende taak te worden opgedragen, ingeval de vijand opdringt.

Aan de bataljonsverkenningsgroep (peloton) kan een zelfstandig verkennende taak worden opgedragen op grotere afstand van de voorste lijn eigen troepen of op de flank; bovendien kan het personeel ook worden ingezet voor het bemannen van de bataljonswaarnemingspost(en).

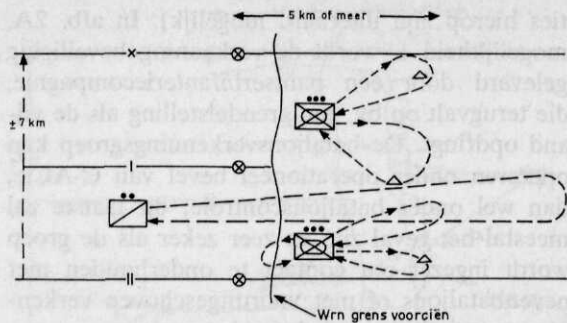
Per patroouillebasis kan een gebied van 2,5 bij 3 km worden bestreken. Indien dit gebied aansluit op de waarnemingsgrens van de voorcompagnieën/eskadrons, betekent dit, dat in totaal een gebied met een diepte van zeker 5 km en

een breedte van 6 à 7 km wordt bestreken (afb. 4).

Indien aan de patrouillebases een verdragende taak wordt opgedragen, is directe aansluiting aan de waarnemingsgrens van de voorcompagnieën/eskadrons in eerste instantie niet noodzakelijk en zij kunnen, afhankelijk van het terrein — indien nodig — nog verder naar voren worden geschoven. De diepte van het gebied onder bataljonscontrole wordt hierdoor vergroot, doch wij moeten bedenken dat de mogelijkheid hiertoe in de praktijk afhankelijk is van de mogelijkheid tot steunverlening door artillerie en/of mortieren.

Een studie van de kaart toont ons, dat bij de bovenbeschreven mogelijke wijze van optreden nagenoeg steeds kan worden volstaan met per bataljon twee patrouillebases, die ieder ten minste één patrouille moeten uitsturen naar een ander waarnemingspunt, in verband met het feit dat de vijand in een bataljonsvak gewoonlijk over vier assen kan oprukken. Ondanks het betere zicht en de steun van hogere echelons zullen derhalve overdag ten minste twee pelotons (—) met de patrouilletaak moeten worden belast. Aangezien het verbreken van het organieke pelotonsverband geen aanbeveling verdient en de pelotons na enige tijd toch gewoonlijk onder sterkte zijn, zullen dus nagenoeg steeds twee pelotons pantserinfanterie moeten worden aangewezen voor verkenning/beveiliging, eventueel — zoals hiervoor reeds opgemerkt — versterkt met de bataljonsverkenningsgroep (peloton).

Aangezien de verdediging beweeglijk zal worden gevoerd, zal het gevecht zich voortdurend in achterwaartse of voorwaartse zin verplaatsen. Hieraan zal de gevechtsverkenning/beveiliging moeten worden aangepast, hetgeen inhoudt dat een deel van de hiermee belaste eenheden zijn taak moet voortzetten op de flanken van de oprukkende dan wel terugtrekkende vijand; het overige gedeelte moet terugvallen op het moederonderdeel om aldaar deel te nemen aan de hoofdtak van het bataljon (er zijn immers geen andere troepen beschikbaar!). Dit terugvallende gedeelte mag niet te zwak zijn, aangezien anders de hoofdtak van het bataljon in gevaar zou kunnen komen en het is een voortdurende zorg van S2 en S3 te zamen hierin de juiste verhouding

Afb. 4 Gevechtsverkenning/beveiliging (in de verdediging) bij dag

→ = patrouillegang met c.q. (deels) te voet, △ = Wnp

te vinden. De eenvoudigste oplossing is — waar mogelijk — de bataljonsverkenningsgroep (peloton), eventueel versterkt, met de flankverkennende/beveiligende taak te belasten en de beide pelotons pantserinfanterie, die aanvankelijk vertragend zijn teruggevallen op de voorcompagnieën/eskadrons, zo spoedig mogelijk na het afslaan van de vijandelijke aanval weer vooruit te schuiven als de vijand zich terugtrekt.

Aan het slot van deze beschouwing zou ik graag nog een algemene opmerking maken ten einde eventuele misverstanden te voorkomen. De tekeningen bij dit artikel zouden de indruk kunnen vestigen, dat de aangegeven gevechtsverkenning/beveiliging nogal statisch wordt gevoerd. Dit is zeker niet de bedoeling en een verdediging naar alle kanten is uiteraard steeds van het grootste belang. Bij deze verdediging nemen wij echter logischerwijs vóór de aanvang van iedere daadwerkelijke gevechtshandeling een hoofdrichting aan, van waaruit wij de vijand verwachten. Het is aan deze richting dat wij de grootste aandacht zullen besteden en die in de afb. 1 t/m 4 schematisch is aangegeven.

Naschrift van de redactie

Dit artikel van Kolonel D. B. W. van Ardenne roept enkele vragen op. De redactie nodigt degenen, die met de auteur op bepaalde punten van menig verschillen, uit, daarvan te doen blijken in de kolommen van De Militaire Spectator, opdat een vruchtbare gedachtenwisseling kan worden verkregen.

De Public Relations Officer in de Koninklijke Luchtmacht

L. J. Meiresonne

Kapitein van de Koninklijke Luchtmacht

Nu de functie van Public Relations Officer (PRO) als organieke functie bij een aantal luchtmachtonderdelen is geautoriseerd en ook het stadium van realisatie hiervan binnen afzienbare tijd zal zijn bereikt, is het dienstig nader in te gaan op de plaats die de PRO op een vliegbasis inneemt en op de verschillende aspecten die aan deze functie zijn verbonden of eraan behoren te zijn verbonden.

Public relations

Zoals in zoveel andere gevallen zijn alle pogingen om het begrip „public relations” een Nederlands equivalent te bezorgen vruchteloos gebleven. Gordon Gilmore, vice-president van de Trans World Airlines omschreef public relations eens als „the production and distribution of a good reputation”. Een andere definitie stelt dat public relations is „het — hoofdzakelijk door voorlichting — stelselmatig bevorderen van goede verhoudingen met die groepen van mensen, van wier oordeel men als organisatie afhankelijk is”. Voor de KLu is dat in feite de gehele burgerij. Uit beide definities wordt voldoende duidelijk wat het doel is van het bedrijven van public relations. Het geven van gestalte aan de plannen die een goede uitvoering ervan moeten garanderen is natuurlijk een tweede. Wel schijnt nog steeds vrij hardnekkig het misverstand te bestaan dat de public relations van een organisatie alleen naar buiten zijn gericht. Ook intern zijn public relations namelijk van groot belang. Hierop wordt later in dit artikel ingegaan. Public relations moeten intern starten, want wie zal de geloofwaardigheid van een organisatie accepteren wanneer de deelnemers ervan het tegendeel demonstreren?

Tot de interne public relations behoort daarom al hetgeen het personeel ertoe kan brengen de onderneming zijn vertrouwen en sympathie te schenken.

De Public Relations Officer

Uit het voorgaande komt duidelijk naar voren dat de PRO op niet geringe wijze door het per-

soneel van de onderneming kan worden gesteund bij het bedrijven van public relations. Als ieder lid van een organisatie — naar buiten optredend — door gedrag en handelwijze kans ziet — bewust of onbewust — het publiek een positieve indruk van die organisatie te geven, levert hij daarbij een wezenlijke bijdrage tot „een goede verhouding met die groepen van mensen van wier oordeel men als organisatie afhankelijk is”. Het *stelselmatig* bevorderen van die goede verhoudingen is echter een zaak waarvoor een professionele aanpak is vereist. De Koninklijke Luchtmacht heeft als eerste krijgsmachtdeel blijk gegeven de noodzaak hiertoe in te zien door de public relations niet langer „part-time” door deze of gene te laten behartigen, maar deze functie organiek in de organisatie van een aantal onderdelen in te voeren. Voorts werden reeds twee officieren in de gelegenheid gesteld een cursus public relations buiten de luchtmacht te volgen.

Het doel van dit artikel is een aantal gedachten rond deze functie te registreren die enerzijds van belang zouden kunnen zijn voor officieren op bevelvoerende posten en anderzijds wellicht hulp kunnen bieden aan officieren die voor de eerste maal worden geconfronteerd met het van de grond helpen van de PRO-functie.

Aan de PRO te stellen eisen

De PRO zal op fantasierijke wijze richting en leiding behoren te geven aan alle activiteiten die zullen kunnen leiden tot het hierboven reeds omschreven doel. Om dit werk met een maximaal effect te kunnen uitvoeren zal de PRO aan enkele belangrijke eisen dienen te voldoen.

a. *Vertrouwen genieten*

Een eerste eis zal zijn dat de PRO qua persoonlijkheid, optreden en wijze van omgaan met mensen het volle vertrouwen zal kunnen verwerven van alle functionarissen met wie hij uit hoofde van zijn functie contacten moet onderhouden of met wie hij intern moet samenwerken. Hierbij valt direct te noemen de commandant, namens wie hij frequent naar buiten op-

treedt als woordvoerder en onder wiens uiteindelijke verantwoordelijkheid hij zijn activiteiten ontplooit. Verder alle ondercommandanten of bureau- en kantoorhoofden van wie de PRO steeds afhankelijk is voor het verkrijgen van de juiste informatie waaraan bv. bij de pers behoefte blijkt te bestaan. Onmiddellijk in aansluiting hierop dient het te winnen vertrouwen van de voorlichtingsdienst van het betrokken krijgsmachtonderdeel te worden genoemd. De militaire sector verlatend moet in de eerste plaats worden gewezen op de noodzaak tot het verkrijgen van het vertrouwen van de pers in de ruimste zin van het woord, waarmee worden bedoeld medewerkers van televisie, radio, schrijvende en fotograferende pers. Hetzelfde geldt voor de civiele overheids- en commerciële instanties. De pers is hierin met name zo belangrijk omdat haar visie op een grote, en als gevolg van haar taakstelling minder populaire, organisatie als de luchtmacht via de beschikbare communicatiemiddelen aan een groot publiek wordt gepresenteerd.

b. *Uitdrukkingsvaardigheid*

Een tweede eis is dat de PRO zich zowel mondeling als schriftelijk goed weet uit te drukken. Enerzijds vergemakkelijkt dit het (mondelijke) contact en anderzijds dient te worden voorkomen dat dezelfde woorden voor meer dan één uitleg vatbaar zijn. Het is duidelijk dat veel misverstanden (en de hieruit voortvloeiende consequenties) zich dan niet zullen voordoen. De schrijver van ieder artikel — en de PRO maakt hierop geen uitzondering — dient steeds te bedenken dat de hierin gelegde tendens niet altijd bij de lezer aankomt zoals hij dat gaarne had gezien. De mondelinge uitdrukkingsvaardigheid is verder van niet te onderschatten betekenis bij het geven van „briefings” en het houden van lezingen. Deze eigenschap is ook vereist bij het afhandelen van klachten, van welke aard ook, die voor de KLu hoofdzakelijk liggen in het vlak van geluidshinder de burgerbevolking aangedaan. Natuurlijk dient ertegen te worden gewaakt dat de spreekvaardigheid slechts wordt aangewend om voorlichtend en niet goedpratend op te treden.

c. *Organisatie*

Uit het voorgaande mag niet worden geconcludeerd dat een PRO die vlot spreekt en een aardig artikel kan schrijven automatisch succesvol is bij het bedrijven van public relations. Daarom

Het afdoen van klachten over bv. geluidshinder begint bij het begin, nl. bij de veroorzaker van het lawaai, het vliegtuig

wordt nog een derde eis toegevoegd aan de beide voorgaande, namelijk die van een goed geoliede organisatie van werkzaamheden. Hieronder valt niet alleen het vasthouden aan een juiste werkvolgorde maar ook en vooral het overzichtelijk sorteren en opbergen van het documentatie- en informatiemateriaal dat regelmatig dient te worden geraadpleegd. Het snel kunnen naslaan van deze documentatie is vooral van belang bij het onmiddellijk beantwoorden van telefonisch gestelde vragen. Deze onmiddellijke afhandeling van telefonische verzoeken ontmoet niet slechts waardering van de vraagsteller, doch voorkomt tevens extra werk in de vorm van een schriftelijke beantwoording of het opnieuw zoeken van telefonisch contact.

Taakuitvoering

Wanneer een PRO kan bogen op het vertrouwen van zijn commandant, (in de KLu zal de PRO waarschijnlijk rechtstreeks onder het bevel van de C-Vliegbasis worden gesteld) houdt dit niet in dat hij door deze volledig kan of zal worden losgelaten. Te veel aspecten van het werk van de PRO zijn immers van directe invloed op de verhouding KLu - burgerij, zodat juist een nauw contact tussen commandant en PRO noodzakelijk is. Eerstgenoemde zal de PRO zoveel mogelijk hem bekende informatie ter beschikking stellen, omdat het juist en tijdig geïnformeerd zijn van de PRO essentieel is voor een goede taakvervulling. Met medewerking van de commandant zal er om dezelfde reden een regeling dienen te worden getroffen dat ook de lagere commandanten en chefs hun informatie

tijdig aan de PRO bekendmaken. Op gevaar af arrogant te worden moet worden gesuggereerd de selectie van de informatie niet op te dragen aan de afzenders, maar aan de PRO, omdat eerstgenoemden mogelijk onvoldoende op de hoogte kunnen zijn over welke informatie met het oog op een goede externe voorlichting moet worden beschikt. De aldus verkregen informatie is niet uitsluitend bedoeld om civiele belangstellenden antwoord te geven op hun vragen, maar zeer vaak in eerste instantie bestemd voor het informeren van hogere instanties, waarvan de Luchtmachtvoorlichtingsdienst als belangrijkste dient te worden genoemd. Onnodig te zeggen dat het niet tolerabel is dat bepaalde informatie het publiek hebben bereikt alvorens de betrokken militaire autoriteiten zijn ingelicht. Aan de pers zal in dit verband enige clementie moeten worden gevraagd, hoewel dit evenzeer zal gelden ten aanzien van de voorlichtingsinstantie van ieder civiel bedrijf, waar het vrijgeven van berichten immers ook zal worden voorafgegaan door het raadplegen van de directie.

Interne public relations

Het tot nu toe besprokene heeft vrijwel uitsluitend betrekking gehad op de zg. externe public relations. De interne public relations werden in het begin van dit artikel even aangeroerd met de belofte dat hierop nader zou worden ingegaan.

Bij het nader onder de loep nemen van deze interne public relations wordt in zijn algemeenheid volstaan met de opmerking dat het gedrag van een willekeurig lid van een organisatie, als gevolg van een vaak onbarmhartige generalisatiezucht van het publiek, bepalend blijkt te zijn voor het oordeel dat men over de totale organisatie velt. Als één militair zich misdraagt deugt de gehele krijgsmacht niet! Er is echter één aspect voor de interne public relations dat naar mijn overtuiging van zo groot belang is dat een bespreking hiervan binnen het kader van dit artikel niet mag ontbreken. Bedoeld wordt de voorlichting aan het dienstplichtig personeel van de krijgsmacht over de diepere achtergronden van het verblijf in dienst en het bestaan van een krijgsmacht in het algemeen.

Geprojecteerd tegen de achtergrond van één van de definities uit het begin van dit artikel behoren de dienstplichtigen immers, zowel tijdens hun diensttijd als na hun afzwaaien, tot „die groep van mensen van wier oordeel men als

organisatie onder meer afhankelijk is.” De praktijk toont maar al te vaak aan dat er tijdens de basisopleiding onvoldoende tijd kan worden uitgetrokken voor de genoemde problemen, en dat in het algemeen niet van een adequate follow-up bij de onderdelen kan worden gesproken. Wel worden bij een aantal KLU-onderdelen de dienstplichtigen betrokken bij de Interne Voorlichting Luchtmacht (INVOLU), maar — zonder te twifelen aan de waarde van de INVOLU voor deze categorie van militairen — het is de vraag of aan deze problemen voldoende aandacht kan worden geschonken, zodat de dienstplichtige hiervan voldoende „mee-neemt” als motivatie voor zijn deelneming aan het krijgsbedrijf. Boze tongen zullen aanstonds beweren dat door mij een leemte wordt gesignaleerd in de *indoctrinatie* van de dienstplichtig soldaat. Een dergelijke bewering behoeft anno 1969 toch niet meer serieus te worden genomen. Men dient te bedenken dat iemand die zijn diensttijd heeft volbracht in eigen kring, en ook daarbuiten, wordt beschouwd als een soort „defensiedeskundige”, aan wiens oordeel daarom een grote betekenis wordt toegekend. Om deze reden is het van het grootste belang dat dienstplichtigen zo objectief mogelijk worden voorgelicht. Wellicht kan deze vorm van voorlichting, die als het bedrijven van interne public relations kan worden beschouwd, worden opgedragen aan de PRO. E.e.a. zou impliceren dat de PRO in de gelegenheid wordt gesteld de hiervoor nodige kennis te verzamelen. Uiteraard zal deze kwestie het beste op onderdeelniveau kunnen worden bezien, omdat veel zal afhangen van de plaatselijke omstandigheden, alsmede van de persoon van de PRO.

Een greep uit de taken

Ten einde de lezer een indruk te geven van de verschillende taken die een PRO zal hebben uit te voeren wordt hieronder een (beknopte) opsomming afgedrukt.

- a. Het voorlichtend optreden naar buiten over gebeurtenissen die de belangstelling van de pers kunnen wekken of reeds hebben gewekt.
- b. Het verzorgen van alle aspecten van excursies naar het onderdeel.
- c. Het onderhouden van de contacten met militaire en civiele autoriteiten en publiciteitsorganen.
- d. Het registreren en overzichtelijk schikken van

de beschikbare documenten t.b.v. geschiedschrijving en voorlichting.

e. Het verzorgen van de noodzakelijk geachte rapportages.

f. Het van dienst zijn van personen die, uit hoofde van welke functie dan ook, werkzaamheden bij het onderdeel verrichten die te maken hebben met de verhouding volk - krijgsmacht.

g. Het vrij frequent representeren van het onderdeel, hoofdzakelijk op plaatselijk niveau.

h. Eventueel het redigeren van het onderdeelsblad, aangezien de PRO reeds over een goede pen beschikt en op de hoogte is van alle gebeurtenissen van bijzondere aard bij het onderdeel.

i. Eventueel het geven van dienstplichtvoorlichting op scholen.

Conclusie

In het voorgaande werd naar voren gebracht dat de KLu — in navolging van het bedrijfsleven — zich vooruitstrevend opstelt waar het de voorlichting betreft. Deze bijdrage worde niet gelezen als een (al of niet wanhopige) poging de lezer ervan te overtuigen, dat de functie van PRO toch echt wel een „full-time job” is. Dit feit is een logische consequentie van het besluit tot een verantwoorde aanpak van in- en externe voorlichting. Wanneer behalve het eerder genoemde doel uit dit artikel naar voren komt dat public relations niet slechts professioneel dienen te worden bedreven door de PRO, maar tevens moeten worden geruggesteund door de positieve instelling van alle leden van het onderdeelspersoneel, dan heeft deze bijdrage aan haar doel beantwoord.

BANDEN 1968

De geheel linnen banden voor de jaargang 1968 zijn nog uit voorraad leverbaar. De prijs bedraagt f 5,35.

Levering uitsluitend na vooruitbetaling per giro (nr 44715) of per postwissel. Bestellingen te richten aan:

MOORMANS PERIODIEKE PERS N.V.
Zwarteweg 1 - Den Haag

De geallieerde mobiele strijdmacht*

C. H. Gelok

Majoor der Infanterie

Wanneer een overzicht wordt gegeven van de NAVO-strijdkrachten — bv. in de Defensienota — dan wordt daarbij veelal melding gemaakt van de Allied Command Europe's Mobile Force (verder afgekort tot AMF), zonder daarbij in detail te treden. Dit is op zich zelf verklaarbaar: de Nederlandse bijdrage tot deze geallieerde mobiele strijdmacht is beperkt.

Schrijver dezes genoot het voorrecht twee oefeningen (SUNSHINE en POLAR EXPRESS) met de AMF mee te maken in een mobilisabele functie bij Staf-AMF. Deze oefeningen vonden resp. plaats in noord-Griekenland (Macedonië) en noord-Noorwegen (gebied Narvik, Tromsø).

Uit enkele voordrachten, die ik over de ervaringen tijdens deze oefeningen mocht houden, bleek dat in het algemeen de doelstellingen, de wijze van optreden e.d. van de AMF niet algemeen bekend zijn. In dit artikel zal worden getracht een indruk te geven van het ontstaan, de samenstelling en de wijze van optreden, waarbij het accent wordt gelegd op het landmachtgedeelte van de AMF.

Ontstaan

In het midden van de jaren '50 kon de periode van militaire opbouw (men denke aan het toetreden van de Duitse Bondsrepubliek tot de NAVO in 1954), waarbij alle aandacht op Centraal-Europa was geconcentreerd, als afgesloten worden beschouwd. In dit gebied was een machtsevenwicht tot stand gebracht. Dit evenwicht diende de waarborg te scheppen, dat het Oosteuropese blok zich aldaar zou onthouden van militaire avonturen; in Centraal-Europa waren immers troepen van verscheidene naties in parate formatie opgesteld. Zulks gold echter niet voor de flankgebieden van Europa, nl. Noorwegen, Denemarken, Griekenland en Turkije, eveneens van grote strategische waarde. Zouden daarom niet juist déze landen — op wier grondgebied slechts eigen (nationale) troepen zijn opgesteld — ten prooi kunnen vallen aan ongewenste militaire acties? Deze bezorgdheid was

voor SACEUR — Generaal Norstadt — aanleiding te ijveren voor de oprichting van de AMF, bestaande uit een landmacht- en een luchtmachtgedeelte, in 1960. In een beknopt communiqué werd deze oprichting bekendgemaakt; hierin werd de AMF als volgt omschreven:

A small but highly mobile force, multi-national in composition, that is capable of quickly reinforcing any threatened point on the flanks of NATO in Europe.

Opdracht

In het algemeen heeft de AMF tot taak de NAVO-solidariteit te demonstreren (vlagvertoon) op de flanken van het NAVO-gebied, dáár waar in normale omstandigheden slechts nationale troepen zijn gestationeerd. Meer direct uitgedrukt betekent dit dat, bij mogelijke vijandelijke acties in deze gebieden vuur, uitgebracht op Griekse, Turkse of Noorse troepen binnen zeer korte tijd tevens zal worden beantwoord door strijdkrachten van andere NAVO-landen. Zodra de NAVO-Raad de beslissing heeft genomen de AMF uit te zenden, is de opdracht:

- op te treden als afschrikwekkende krijgsmacht („deterrent”);
- desnoods het gevecht aan te gaan ter ondersteuning van de lokale nationale strijdkrachten.

Samenstelling

Vanaf het moment van oprichting zijn pogingen in het werk gesteld de deelneming aan de AMF voor de NAVO-landen zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Gevraagd werd gehele parate eenheden ter beschikking te stellen, waardoor de inzet zo soepel mogelijk kan verlopen.

Om reeds in vredetijd zoveel mogelijk voorbereidingen te treffen voor optreden in tijd van spanning c.q. oorlog, is een Vredesstaf-AMF geformeerd. De belangrijkste functies daarin zijn als volgt verdeeld:

Commandant (generaal-majoor) — België
Chef-Staf (kolonel) — Canada;
Hoofd G1 t/m G4 (lt.-kolonels) — resp. Canada,

* Zie ook: *Mil. Spect.* 137(1968)(9)450.

Engeland, Bondsrepubliek Duitsland, Verenigde Staten.

Tot op heden dragen de volgende landen bij tot de AMF (landmachtgedeelte): Italië, België, Canada, Duitsland, Engeland, VS en Luxemburg. De door deze naties ter beschikking gestelde eenheden zijn niet permanent onder bevel gesteld van Commandant-AMF; onderbevelstelling geschiedt slechts voor de duur van de oefeningen, die regelmatig worden gehouden, en uiteraard in geval van daadwerkelijke inzet van de AMF. Een permanente stad voor de AMF (luchtmachtgedeelte) bestaat niet; het luchtmachtdeel komt onder operationeel bevel van de ATAF-commandant van het gebied, waarin wordt opgetreden. Duitsland, België, Italië, Engeland, de VS en Nederland dragen bij tot dit deel van de AMF.

Inzet

a. Transport

Het is duidelijk, dat de missie van de AMF slechts succesvol kan worden uitgevoerd, indien over een grote strategische mobiliteit wordt beschikt. Gezien de taakstelling is het belang van deze mobiliteit veel groter dan die van de tactische.

Onmiddellijk na alarmering begint de verplaatsing — volgens de per eenheid voorbereide plannen — per transportvliegtuig. De nodige vliegtuigen worden deels uit eigen middelen, deels door het Amerikaanse Military Airlift Command geleverd.

Het invliegen van de verschillende eenheden (naar slechts enkele bases nabij het bedreigde gebied) dient uiteraard zorgvuldig te worden voorbereid en gecoördineerd. Hiermee is CINCENTS Air Coordinating Staff (CACS) belast.

b. Aankomst

Zodra de eerste echelons van de diverse eenheden zijn gearriveerd, betrekken ze zg. „staging areas”, die als regel op betrekkelijk korte afstand van het vliegveld van aankomst zijn gelegen. In de staging area treft het 1e echelon (waarin zich enkele staffunctionarissen bevinden) voorbereidingen voor de ontvangst van het gros der troepen. Tevens worden hier, in dit vroege stadium, de eerste operatiebevelen ontvangen en zullen verkenningen worden verricht in het toegewezen operatieterrein, e.e.a. in nauwe samenwerking met plaatselijk aanwezige nationale commandanten.

Afb. 1 Schema van de AMF-bevelsketen

c. Inzet

Na het verrichten van de noodzakelijke verkenningen worden de eerste sub-eenheden, zodra deze in hun geheel zijn gearriveerd, reeds uitgezonden om tactisch belangrijke punten of mogelijke vijandelijke naderingswegen te bezetten. Gezien de doelstellingen van de AMF kan hiermee uiteraard niet worden gewacht tot het tijdstip waarop het gros der troepen is aangekomen en georganiseerd.

d. Bevelsverhoudingen

Het is duidelijk, dat de inzet van de AMF (landmacht- en luchtmachtgedeelte) samen met nationale strijdkrachten en zelfs naast maritieme middelen (zoals bij Polar Express het geval was) het in het leven roepen van verschillende bevelsniveaus eist. In afb. 1 is de bevelsketen schematisch weergegeven. Het zal duidelijk zijn, dat bij oefeningen met een dergelijk heterogene strijdmacht zich uitstekende mogelijkheden voordoen de samenwerking tussen verschillende wapens en krijgsmachtdelen te beoefenen.

e. Logistieke verzorging

De deelnemende landen zijn (en blijven) aansprakelijk voor de logistieke verzorging van de door hen geleverde troepen. Om dit in de praktijk uit te voeren worden „National Support Elements” toegevoegd aan het organieke logistieke commando van de AMF. Er is overeengekomen dat de eenheden bij aankomst in het operatiegebied in het bezit zijn van de nodige basisvoorraden. In de loop van een actie zal een deel van de nodige goederen uit het land worden betrokken, waarin wordt opgetreden. Bij de verwerving hiervan spelen de National Support Elements een belangrijke rol.

Slotsom

Door de regelmatige oefeningen, gehouden in zeer uiteenlopende terreinen en onder de meest

verschillende omstandigheden in zomer en winter, kan de AMF worden aangemerkt als een efficiënt werkende strijdmacht, volledig in staat de haar eventueel te verstrekken opdrachten uit te voeren.

De AMF geniet de (twijfelachtige) eer, tijdens en zelfs vóór de oefeningen in de Oosteuropese pers te worden gesignaleerd. Zo schreef de „Rode Ster”, orgaan van het Russische ministerie van defensie, op 4 juni 1968 over de oefening Polar Express:

NATO has decided to mark the early summer with

dangerous provocation close to the border of the Soviet Union; from 3-22 June NATO forces will carry out a large military manoeuvre called „Polar Express” . . .

Daarna volgde een uitgebreide politieke en zelfs gedetailleerd militaire verhandeling.

De goede samenwerking binnen het AMF-verband is een voorbeeld van wat de solidariteit in de NAVO vermag te bewerkstelligen.

Het grote belang dat aan het optreden van de AMF wordt toegekend, wordt onderstreept door het feit dat de eindbespreking als regel door SACEUR in eigen persoon wordt geleid.

Meningen van anderen

De leeftijdsopbouw van een militair voertuigenpark

Onder deze titel (*Mil. Spect.* 138(1969)(3)109) belicht drs. J. Th. W. Hendriks het systeem van gelijkmatige (gefaseerde) vernieuwing van een militair voertuigenpark, als alternatief voor de methode van volledige vernieuwing in een betrekkelijk kort tijdverloop. Daarbij is niet geheel duidelijk of schr. het oog heeft op een voertuigenpark in zijn totaliteit, dus met alle daarin noodzakelijke capaciteitsklassen, zoals ¼-, 1-, 3-, 6-tonners enz., of op het voertuigenpark van één bepaalde capaciteitsklasse.

In het eerste geval kan ik zijn gedachtengang grotendeels onderschrijven, doch in het tweede geval kan een aantal belangrijke nadelen optreden, waaraan niet mag worden voorbijgegaan.

Toegepast op het voertuigenpark van één capaciteitsklasse dringt zich bij het beschreven systeem een aantal vragen op t.a.v.:

- de prijzen per stuk;
- het standaardisatiebeginsel;
- de exploitatiekosten.

Ad a. Indien met een aantal van (bv.) 6000 voertuigen van dezelfde capaciteitsklasse wil vernieuwen met jaarlijkse hoeveelheden van (bv.) 600 stuks, dan is het, ook wanneer men uitgaat van een gelijkblijvend

merk en type, zeer de vraag of de prijs per stuk dan niet aanzienlijk hoger zal zijn dan bij vernieuwing van 6000 stuks in korte tijd. Een jarenlang voortdurende productie in langzaam tempo of in kleine deelseries is produktietechnisch doorgaans weinig aantrekkelijk, zodat een prijsverhogende werking waarschijnlijk moet worden geacht.

Ad b. Een verdere complicatie kan zich voordoen wanneer tussentijds, en wellicht herhaaldelijk, van fabrikaat en/of type wordt gewisseld, op grond van lagere aanbestedingsprijzen en/of technisch meer geavanceerde ontwerpen. De kans op een ontwikkeling in deze richting is in het beschreven systeem zeer groot, aangezien moeilijk weerstand zal kunnen worden geboden aan de voordelen van lagere prijzen of technische vooruitgang. Een heterogene samenstelling van het voertuigenpark ligt dan in de lijn der verwachtingen.

De uit het voorgaande resulterende en vrijwel niet te vermijden verbreking van de standaardisatie heeft zeer nadelige consequenties op het gebied van de opleidingen en van de logistiek. Bij het herhaaldelijk invoeren van andere merken en/of types zal het noodzakelijk zijn de opleidingen van bedienings- en onderhoudspersoneel af te stemmen op de grotere verscheidenheid; ook kunnen herhaalde aanvullende opleidingen (herscholingen) noodzakelijk blijken.

Evenzo kan een uitbreiding worden verwacht van het aantal noodzakelijke bedienings-, onderhouds-, en bevoorradingsvoorschriften.

De uitvoering van het onderhoud zal worden bemoeilijkt door grotere verscheidenheid; de geoefendheid (routine) neemt af, de hoeveelheid nodige speciale gereedschappen en hulpstukken wordt groter, óf men komt er voor de kleinere in omloop zijnde aantallen niet toe deze arbeidsbesparende hulpmiddelen te maken. De revisieseries van voertuigen of componenten daarvan worden kleiner en doorgaans duurder.

De bevoorrading met reservedelen vergt bij een heterogeen materieelbestand het voeren en beheersen van uitgebreidere assortimenten. Wil men de vereiste servicegraad (verstrekkingspercentage) bereiken, dan zijn behalve grotere assortimenten ook relatief hogere voorraden noodzakelijk. De oorzaak van dit laatste moet worden gezocht in de verminderde werking van de wet van de grote getallen: hoe groter de verscheidenheid van merken en types, hoe meer reservedelen zullen gaan behoren tot de beruchte en moeilijk te beheersen sector van zg. „slow moving“-artikelen, waarvoor de vereiste servicegraad slechts bereikbaar is ten koste van hogere veiligheidsvoorraden. Wenst men aan dit laatste te ontkomen, dan ontstaan lange wachttijden bij het onderhoud en dus capaciteitsverlies, resp. verminderde materiële inzetbaarheid.

Ad c. Tegenover de door drs. Hendriks genoemde bedrijfseconomische voordelen moeten de bedrijfseconomische nadelen worden gesteld die voortvloeien uit de hierboven geschetste ontwikkelingen en die m.i. vrijwel onontkoombaar zouden blijken. Het lijkt mij noodzakelijk hierbij op te merken dat de bedrijfseconomische nadelen die zich voordoen in de gebruiksfase (de exploitatiekosten) minder voor de hand liggen. Bewijzen zijn op dit punt veel moeilijker te kwantificeren dan bij de investeringen, omdat de exploitatie nog te veel schuil gaat in een veelheid van „onzichtbare kosten”.

Met deze globale opsomming van nadelen die kleven aan, of althans dreigen bij, het door drs. Hendriks beschreven systeem wil ik volstaan. In het algemeen kan overigens niet worden gesteld of deze nadelen groter of kleiner zijn dan de aangevoerde voordelen van het systeem van gelijkmatige vernieuwing. Dit is slechts mogelijk wanneer kan worden beschikt over voldoende betrouwbare prognoses het *totale* kostenbeeld voor de verschillende mogelijke oplossingen en tussenoplossingen.

P. C. VAN KERKUM, Luitenant-Kolonel
van de Technische Dienst (HMB)

Antwoord op meningen van anderen

De leeftijdsopbouw van een militair voertuigenpark

Hoewel reeds resultaten ontstaan, door van een voertuigenpark in zijn totaliteit de vervangingsmomenten van de verschillende typen voertuigen te spreiden, kan aanmerkelijk meer worden bereikt door een geleidelijke vervanging per voertuigtype. In hoeverre dit laatste realiseerbaar is hangt ook af, zoals ik reeds in mijn artikel heb gesteld, van andere aspecten.

Of de produktie in korte tijd voordelen biedt boven een continue gelijkmatige produktie is zonder meer niet te bepalen. Ook een continue bezetting kan aantrekkelijk zijn. De mogelijkheden om tussentijds wijzigingen aan te brengen kan ik alleen gunstig noemen. Uiteraard moeten de mogelijke nadelen die daardoor ontstaan worden afgewogen tegen de voordelen, zoals ik aan het eind van mijn artikel ook heb aangegeven.

drs. J. Th. W. HENDRIKS, Docent KMA

Uit de vakpers

De ontwikkeling van de Amerikaanse militaire doctrine na 1945

In de inleiding van dit uitgebreide artikel, voorzien van een ruime bronnenopgave, wordt de fundamentele fout aangeduid die door de VS in het begin is gemaakt, nl. het van elkaar loskoppelen van oorlog en diplomatie, van militaire macht en politiek als principieel gescheiden zaken. Geen recht is gedaan aan Beaufres opvatting van de strategie: „de kunst om bij het bereiken van politieke doelstellingen de macht tot gelding te brengen”. Daar het doel van de oorlog de overwinning en dat van de diplomatie de vrede was, bleven beide ongecoördineerd. Deze scheiding lag ten grondslag aan de militair-politieke acties van de Tweede Wereldoorlog.

De situatie na de oorlog, de verminderde betekenis van de Europese naties, de uitbreiding van de Sovjet-russische invloed naar de statengordel tussen Oostzee en Zwarte Zee, de machtsovername in Tsjecho-Slowakije en de Berlijnse blokkade brachten de VS tot de *containment policy*, waarvan Marshall-plan en NAVO wezenlijke elementen zijn.

De successen van de VS in de Eerste en Tweede Wereldoorlog schenen de traditionele strategische principes te bevestigen. Was reeds tweemaal beslissend ingegrepen nadat de mate van dreiging duidelijk was geworden, met de beschikking over de atoombom kreeg men de illusie de wereld een Pax Americana te kunnen opleggen. Men was in het bezit van het „ultimate weapon”. Wanneer er desondanks oorlog kwam, dan zou deze met machines worden uitgevochten en van zeer korte duur zijn. De demobilisatie was een logisch gevolg, evenals de produktie van atoomwapens en lange-afstandsvliegtuigen. In het strategisch denken werd geen nuance gezien tussen totale vrede en totale oorlog. Dit maakte de VS kwetsbaar voor subversieve of beperkte conflicten, die een „totale oorlog niet waard” zijn. Het is de grondslag voor de massieve vergelding, de *massive retaliation*, die een reeks collectieve en bilaterale (verdedigings)bondsgenootschappen tot politieke consequentie had.

De oorlog in Korea had, gemeten naar de doctrine, niet mogen plaatsvinden en trof de VS dan ook in theorie en praktijk onvoorbereid. De militaire planning was gericht geweest op een verrassingsaanval op de VS of een overval op Europa, waarvoor de totale oorlog was voorzien. Nu rechtvaardigde de Koreaanse strijdzaak de totale oorlog niet en „men spaarde zijn krachten voor de oorlog, die mogelijk in Europa met de SU voor de deur stond” (Kissinger). Korea leerde dat de dreiging met de totale oorlog de beperkte oorlog zonder kernwapens niet uitsloot. In plaats van nu de ontwikkeling van (militaire) machtsmiddelen op deze mogelijke bedreigingen af te stemmen en tot een nieuwe formulering van de strategie te geraken werd weer de afschrikking centraal gesteld.

Intmiddels ging de SU over de H-bom beschikken, zodat in het midden van de jaren '50 een „machtpolitisches Patt” ontstond. De VS waren kwetsbaar geworden en het machtsmonopolie was verloren gegaan.

Het „able to retaliate at once and effectively against any aggression” (Dulles) was echter nog steeds leidend beginsel en het militaire programma bracht dan ook niets nieuws, het was „präkoreanisch”. In Europa had dit tot gevolg dat aan de eisen van een adequate conventionele uitrusting niet werd voldaan. De taak van de strijdkrachten werd in de afschrikking met kernwapens gezien en niet zozeer in het daadwerkelijk keren van eventuele agressie in een defensief.

In de jaren '60 werd het starre principe van de „massive retaliation” in zoverre gedifferentieerd dat atoomwapens, geschikt gemaakt voor *tactisch* gebruik, tot het arsenaal der middelen gingen behoren. De vijand had dan de keuze tussen „failing or initiating nuclear war against the defending country” (Dulles). Deze aanduiding van flexibiliteit leidde tot de wens bij de Europese bondgenoten beschikkingsbevoegdheid over de kernwapens te krijgen.

Met de ambtsperiode van Kennedy begon in de VS een proces, gedurende hetwelk de tot dan geldende militaire strategie grondig werd gewijzigd en vervangen door een meer rationele conceptie. De *militaire macht* werd *afgestemd* op de *wereldpolitieke situatie*, de krachtsverhoudingen en vooral de *politieke doelstellingen*. „Diplomatie en verdediging zijn niet langer elkaar uitsluitende alternatieven... zij moeten elkaar vervolmaken”. Zo ontstaat de MacNamara-doctrine waarvan de *flexible response* de kern vormt: de afschrikking moet op alle niveaus geloofwaardig kunnen worden gemaakt en bij mislukkig ervan dient de politieke vrijheid van handelen, zowel in nucleaire als conventionele conflicten, te zijn gewaarborgd. Volgens deze conceptie hadden de VS behoefte aan sterke conventionele strijdkrachten die beperkte militaire operatiën konden uitvoeren zonder op kernwapens te zijn aangewezen. Zo ontstond een onderscheid in strijdkrachten voor de totale oorlog en voor beperkte conflicten, al zijn dan delen onderling uitwisselbaar.

Thans is de Amerikaanse strategie gebaseerd op de mogelijkheid een groot scala van wapens, in samenhang met diplomatieke actie, weloverwogen en trapsgewijs tot gelding te brengen.

In Europa leidden deze opvattingen tot soms felle reacties: „De doctrine spruit voort uit het nationale belang van de VS”; „De toepassing van deze doctrine in een oorlog, die voor de VS met recht nog begrensd te noemen is kan voor Europa tot een catastrofe leiden”. De Europese wens, zelf over kernwapens te beschikken, werd afgewezen. Dergelijke kernwapenstrijdmachten, met beperkte capaciteit, die onafhankelijk opereren, zijn gevaarlijk, duur, snel verouderd en als afschrikking weinig overtuigend, omdat zij in een „first strike” kunnen worden vernietigd.

Het karakter van de Sovjet-dreiging is veranderd. Er moet rekening worden gehouden met conflicten om Berlijn en confrontaties op dergelijk niveau. De niet-nucleaire strijdkrachten moeten in staat zijn tijd te verschaffen, die nodig is om op diplomatiek terrein de nucleaire chaos te verhinderen. Daarbij moet zo *vermogelijk naar voren* worden verdedigd, o.m. ten einde

de Bondsrepubliek niet aan dit optreden ten offer te doen vallen.

MacNamara was van oordeel dat Europa strijdkrachten moet opbouwen die de tegenstander de hoop ontlenen anders dan d.m.v. een grootscheepse aanval — die tot een nucleaire oorlog zal leiden — enig resultaat in Europa te behalen.

Inmiddels toont Vietnam nogmaals aan dat in een beperkt conflict nucleaire wapens geen geschikt militair instrument zijn, omdat de inzet ervan het conflict naar een niveau doet escaleren waar de politieke doelstelling verloren gaat.

Voor de VS gaat het erom een strategische conceptie te verwezenlijken, waarmee zij beter dan tot nu toe, hun veiligheidsverplichtingen in de gehele wereld kunnen nakomen. Doel is, gelet op de vereiste militaire reactiesnelheid, op tijd op de juiste plaats te kunnen ingrijpen. Stoot deze opvatting in Europa op de kritiek „of de VS wel op tijd zullen zijn”, in de VS doet ze de vrees ontstaan dat deze strategie hen zal dwingen „de (verloren) oorlogen van anderen (naderhand) uit te vechten”.

De mondiale politieke verantwoordelijkheid van de VS eist strijdkrachten die flexibel en gedifferentieerd kunnen worden ingezet, die snel en gelijktijdig op verscheidene, ver van de VS en van elkaar verwijderde plaatsen kunnen worden ingezet en die gedurende lange tijd en over grote afstand kunnen worden verzorgd. De uitvoering van deze plannen is door de crisis in z.o.-Azië weliswaar uitgesteld, doch eenmaal verwezenlijkt zal de doelstelling „flexible response” een stuk dichterbij zijn genaderd.

„Die Entwicklung der amerikanischen Militärdoktrin nach 1945”, door P. Althaus, in „Wehrwissenschaftliche Rundschau”, januari 1969

W. VAN DER HORST, Maj. Inf. (gsb)

Het gebruik van vuurmonden en raketten

Nu de ontwikkeling van raketten een grote vlucht heeft genomen en het gebruik van dit wapen in het middelpunt van de belangstelling is komen te staan, wil schr. tot een uitspraak komen of de artillerie behoefte heeft aan vuurmonden en raketten, of dat met één van beide wapensystemen kan worden volstaan. De kenmerkende eigenschappen van beide systemen worden behandeld, waarbij schr. zich bij de vergelijking beperkt tot tactische grond-grondraket.

De drang tot het bouwen van steeds zwaarder geschut met een grote dracht en uitwerking, leidde in de Tweede Wereldoorlog tot de Dora (kaliber 80 cm). Als laatste lid van deze familie van giganten mag het Amerikaanse atoomkanon van 28 cm worden genoemd. Men heeft echter ingezien, dat deze inspanningen een verspilling zijn van personeel, materieel en geld en dat er v.w.b. dracht, kaliber, gewicht en uitwerking van vuurmonden, grenzen zijn, die niet kunnen worden overschreden. Met de raket zijn dracht en uitwerking onbegrensd op te voeren, zij het dat de ontwikkelingskosten bijzonder hoog liggen. De nauwkeurigheid is evenmin een probleem, doch de kosten van een deugdelijk geleidingssysteem zijn niet te verwaarlozen. De beweeglijkheid van het raketsysteem is daarenboven

aanzienlijk groter dan van zeer zwaar geschut. De zware raket heeft het zware geschut dan ook volledig verdrongen, met dien verstande dat met de beperkingen van dit inzetmiddel rekening moet worden gehouden. Uit één stelling wordt maar één schot afgegeven; de inzet van meer raketten op een doel is niet lonend en de uitwerking van het enkele schot moet, gezien de kosten, groot zijn. Inzet is alleen zinvol tegen oppervlaktedoelen.

Schr. beperkt zich in zijn vergelijking verder tot het niet-nucleaire gebruik van beide wapensystemen tot een dracht van 40 à 50 km. De lt en mb raketwerper zijn bij uitstek geschikt voor het bestrijden van oppervlaktedoelen. De artillerie die binnen de kortst mogelijke tijd het grootste aantal schoten op een oppervlaktedoel kan brengen, wordt beschouwd als de beste. Met vuurmonden vereist dit een grote inspanning t.a.v. organisatie, personeel en materieel. Met een beperkt aantal meervoudige raketwerpers van lichte constructie is vanuit één stelling een gelijk resultaat met aanzienlijk minder inspanning te bereiken.

De reactietijd voor de inzet van een met vuurmonden uitgeruste batterij is kort; de reactietijd neemt echter toe naarmate het aantal op een doel te concentreren batterijen groot is. Automatische dataverwerking en -transmissie kunnen deze tijd aanzienlijk bekorten. Bij de raketwerper oefenen andere factoren een nadelige invloed uit op de reactietijd. Het laden vergt veel tijd en kan, bij een keus uit verscheidene munitiesoorten, pas geschieden als het doel bekend is. Na het afvuren zal bovendien doorgaans van stelling worden veranderd. De meervoudige raketwerper leent zich in tegenstelling tot de met vuurmonden uitgeruste artillerie dan ook niet voor verlenen van doorlopende vuursteun tegen doelen van verschillende aard, die zich binnen korte tijd binnen een groot gebied voordoen.

Met vuurmonden uitgeruste artillerie kan altijd werkzaam vuur uitbrengen, ook al ontbreken kaarten, terreinmeetgegevens en meteogegevens. De spreiding van een vuurmond is tot 75% van de dracht klein, zodat met één of twee stukken kan worden ingeschoten. Zo nodig kan de ligging van het uitwerkingsvuur worden gecorrigeerd. De spreiding van een raket is aanzienlijk groter en bovendien treedt op korte afstand een grote spreiding op tussen de gemiddelde trefpunten van meer raketten. De lengtespreiding is het gunstigst in de laatste 30% van de dracht. Inschieten is derhalve niet mogelijk en het corrigeren van het uitwerkingsvuur is een tijdrovende en zeer kostbare aangelegenheid.

Bij het bestrijden van kleine doelen is de vuurmond zonder meer in het voordeel. Om het doel met een hoge mate van waarschijnlijkheid te treffen, moet nl. een groot aantal raketten worden afgevuurd. De grote spreiding van de raket heeft niet alleen nadelen, want bij de bestrijding van grote oppervlaktedoelen wordt juist door deze spreiding het gehele doel gelijkmatig bedekt. Met vuurmonden kan vuur met directe richting worden afgegeven, men heeft de keus uit verschillende ladingen, waardoor de kromming van de baan kan worden gewijzigd (zo nodig kan in steilbaan worden gevuurd) en het neerhouden van de vijand door het afgeven van langdurig vuur met geringe intensiteit is mogelijk. Bij het gebruik van raketten is dit alles niet mogelijk.

Vuurmond en raketwerper zijn beide eenvoudig en

stevig geconstrueerd, de raket daarentegen is meer gecompliceerd en kwetsbaarder dan artilleriemunitie. Bij geleide projectielen gaat dit nadeel nog sterker spreken.

Tenslotte de kostenfactor: is het verschil in prestatie van beide wapensystemen zo groot, dat aanschaf van beide gewenst is, hoe groot is de vereiste investering en weegt deze investering op tegen de winst aan prestatie? Vuurmonden zijn in het algemeen kostbaar, en artilleriemunitie als massa-artikel is goedkoop. De raketwerper is goedkoop, de raket daarentegen kostbaar (twee- tot driemaal zo duur als een compleet schot van een vergelijkbare vuurmond). Bij intensief gebruik is de vuurmond derhalve duidelijk in het voordeel. De levensduur van een vuurmond is groot en het systeem veroudert slechts langzaam; bij gemechaniseerd geschut wordt de levensduur echter door het voertuiggedeelte bepaald (10—15 jaar). De levensduur van de raketwerper is ongeveer gelijk. De raket veroudert echter aanzienlijk sneller dan artilleriemunitie, en het gebruik in vredetijd zal (gezien de hoge kosten) lager liggen, waardoor de voor oorlogstijd aan te houden voorraden extra kostbaar worden.

Schr. komt tot de conclusie, dat de prestaties van raketten en vuurmonden elkaar slechts gedeeltelijk overlappen. Raketten worden ingezet tegen bepaalde doelen, waartegen met vuurmonden niet of met zeer grote inspanning het gewenste effect kan worden bereikt. Vuurmonden zijn meer algemeen te gebruiken en de inzet kan eenvoudig worden aangepast aan de aard van het doel. Ze kunnen elkaar niet vervangen en de artillerie die haar taak serieus opvat kan niet zonder de raketwerper.

„Rohr- und Raketenwaffen der Artillerie“, door Oberst W. Speisbrecher, in „Soldat und Technik“, februari 1969 J. A. P. DIEBEN, Lt.-Kol. Art.

Het Suezkanaal, factor in de politiek-strategische conceptie van de Sovjet-Unie

Schr. stelt in zijn beschouwing dat in het Arabisch-Israëliësch conflict:

- a. een diplomatieke oplossing steeds minder haalbaar lijkt;
- b. ondanks de problematiek aan de Jordaanse grens, het belangrijkste twistpunt wordt gevormd door het Suezkanaal.

Hij schetst vervolgens de oorspronkelijke economische betekenis van het Suezkanaal:

- Egypte derft sinds de sluiting in juni 1967 \$ 250 miljoen per jaar;
- de olieafvoermogelijkheden uit het Nabije en Midden-Oosten werden sindsdien beperkt, en de langere vaartijden rond de Kaap deden de prijs per ton ruwe olie oplopen van DM 11 tot DM 80;
- Israël heeft gehoopt om deze reden (pressie vanwege de internationale oliehandel) Nasser snel aan de conferentietafel te krijgen.

Schr. wijst echter op de ontwikkelingen sedert 1965;

aan de wens van de oliemaatschappijen, niet meer afhankelijk te zijn van voortdurende ruzies in het Nabije Oosten, zal enerzijds worden voldaan door vóór 1970 ca. 120 mammoettankers in de vaart te brengen, anderzijds door de Israëlische aanleg van een pijplijn door de Negevwoestijn en uitbreiding van Middellandse-Zeehavens. Hij concludeert op die gronden, dat het Suezkanaal als slagader van het wereldverkeer sterk aan economische betekenis heeft ingeboet.

Niet alleen op economisch doch ook op politiek-strategisch gebied zijn de traditionele verhoudingen in het Nabije Oosten en de Middellandse Zee gewijzigd. Sedert 1956 dwongen de twee wereldmachten, de VS en de SU, Frankrijk en Engeland tot de terugtocht. Toonden de VS direct al met hun 6e vloot welk belang zij hechten aan de beveiliging van Europa's zuidflank, de SU ging eigenlijk pas na juli 1967 openlijk over tot uitbreiding van het militaire potentieel in die sector. Schr. is dan ook van mening dat — ook al zouden diverse westelijke waarnemers de groeiende Russische militaire en politieke invloed in het Nabije Oosten overschatten — de toestand in dat deel van de wereld zich zo overrompelend kan ontwikkelen, dat de verhoudingen radicaal tegen de belangen van het westen en ten gunste van de SU zouden veranderen. De Russische admiraal Smirnof motiveert de noodzaak van een sterke Russische Middellandse-Zeevloot als volgt:

1. als Zwarte-Zeemacht is de SU automatisch ook een Middellandse-Zeemacht;
2. de zuidflank van de SU vraagt om een degelijke bescherming;
3. de Amerikaanse 6e vloot vraagt om een tegenwicht.

Schr. meent e.e.a. te mogen zien als bevestiging van de algemene Sovjetstrategie, waarin de Sovjetvloot hoofdinstrument is geworden. De groei van het militaire potentieel van de SU in het Nabije Oosten en in de Middellandse Zee moet worden beschouwd als een component in het Russische streven om na een jarenlange stagnatie als gevolg van de Amerikaanse kernwapendreiging, weer een mondiale beweeglijkheid te verwerven.

Aan de hand van feiten (vlootbezoeken, steun bij havenverbeteringen, levering van onderzeeërs) wordt dan aangetoond hoe Rusland het vacuüm, ontstaan door Englands vertrek uit dat deel van de wereld, bliksemsnel, vooral op maritiem gebied, tracht op te vullen.

Het Kremlin heeft geleerd als maritieme macht te denken en niet louter te vertrouwen op het bezit van zijn grote landmassief, met het voordeel van de beheersing der binnenlijnen. Moskou heeft nl. onderkend, dat zo'n situatie Rusland tegelijkertijd uitsluit van mondiale invloed in de zin van politieke offensieven. De groei van de Russische invloed in het Nabije Oosten ziet schr. dan ook niet louter als een plaatselijk Zuideuropees fenomeen, maar veeleer als een deel van de wereldomvattende conceptie, die zich snel vanuit het Nabije Oosten via de Middellandse Zee kan ontwikkelen, en daardoor direct van invloed is op de Westeuropese veiligheid.

Het Sovjet-optreden in het Nabije Oosten valt bovendien niet los te zien van dat in het Midden- en Verre Oosten: voor een gecoördineerd optreden, het voortdurend veiligstellen en de uitbreiding van de Russische

invloedsfeer in laatstgenoemde gebieden kan de SU — evenmin als destijds het Britse imperium — de verkeersweg Suezkanaal—Rode Zee missen. Deze verkeersweg blijkt dan ook, ondanks zijn economische waardevermindering, opnieuw een strategisch object van de eerste orde te zijn geworden.

„Der Suez-Kanal im politisch-strategischen Konzept der Sovjetunion”, door K. Fischer, in „Wehrkunde”, februari 1969 J. C. M. KNOL, Maj. Inf. (gsb)

Afschrikking of ondergang

De nucleaire strategie van de VS was na de Tweede Wereldoorlog in de eerste plaats gericht op het tegenhouden of voorkomen van een nucleaire ramp, hetgeen tot nu toe gelukte. De huidige situatie is veel moeilijker daar de VS thans twee verschillende, diametraal tegenover elkaar staande strategieën schijnen toe te passen, nl. die van nucleaire ontwapening en daar tegenover de nucleaire superioriteit.

Schr. gaat deze twee strategieën nader analyseren, daarbij uitgaande van drie hypothesen, nl.:

1. het internationale communistische doel blijft de wereldoverheersing en vernietiging van het kapitalistische systeem;
2. dit doel tracht men te bereiken door infiltratie, subversie, propaganda en revolutie;
3. falen deze methoden, dan zullen de communisten overgaan tot nucleaire chantage of een nucleaire oorlog of beide.

Velen denken, dat de Sovjet-Unie niet langer streeft naar een wereldoverheersing; men wil thans vreedzame coëxistentie en spreekt over een „détente”. Indien deze mensen gelijk hebben, behoeft niemand zich zorgen te maken over de „survival”. Hebben zij echter ongelijk en gaat de ontwapening zover dat er geen geloofwaardige afschrikkingsmacht meer bestaat, dan zal een nucleaire chantage of oorlog het einde betekenen van de soevereine natie Verenigde Staten van Amerika. Schr. is van mening dat de enige verstandige en veilige handelwijze om de overleving veilig te stellen, het handhaven van een overweldigend nucleair overwicht is. De VS moeten echter deze wapens uitsluitend voor afschrikking en niet voor agressie bestemmen.

In de laatste jaren tenderen de maatregelen naar een gewijzigde politiek, nl. het nucleaire evenwicht i.p.v. het nucleaire overwicht. Schr. wijst op enkele feiten, nl. de ontmanteling van diverse typen raketten, het weghalen van de strategische bommenwerpers uit Europa en het niet voorzien in mogelijkheden voor optreden in de ruimte van de strategische strijdkrachten. Schr. wijst er nog op dat een land, dat geen scrupules kent om als eerste toe te slaan, dan zijn relatieve nucleaire macht meer dan verdubbeld heeft. Het bestaande evenwicht heeft dan niet gewerkt.

Men zegt wel eens, aldus schr., dat de SU-bewapening het gevolg is van de regel: actie wekt reactie. Indien de VS zouden gaan ontwapenen, zal de SU dit ook gaan doen, maar de geschiedenis leert, dat veel oorlogen zijn gevoerd tegen zwakke landen. Daarom is afschrikking de enige reële politiek voor een land als Amerika. Het werkelijke probleem is daarbij: hoe groot

moet die afschrikkingsmacht zijn? Als uitersten kunnen worden genoemd:

- algehele ontwapening, daarmee vertrouwend op de goede bedoelingen van de rest van de wereld;
- een zodanig sterk militair apparaat, dat elke aanval gelijk staat met zelfvernietiging.

Ergens tussen deze twee uitersten ligt het antwoord op de vraag omtrent de grootte van de afschrikking. De moeilijkheid is echter, dat niemand de minimale afschrikking kan vaststellen. Wat vandaag de leiders van het Sovjetblok zal tegenhouden, kan morgen veranderd zijn, omdat zij grotere verliezen voor het bereiken van hun doel accepteren.

M.b.t. de zg. *beperkte afschrikking* wijst schr. op twee misvattingen: men kan niet bepalen hoeveel vijandelijke doelen moeten worden aangevallen; misschien aanvaardt de aanvaller een veel groter verlies dan men voor mogelijk houdt. Of rekent de vijand er misschien op door als eerste toe te slaan de vergeldingsmacht van de tegenstander grotendeels uit te schakelen? De tweede misvatting is, dat 's vijands *militaire* potentieel niet het belangrijkste doel is en daarom grotendeels in tact blijft. Schr. zegt hierover: *Who ever heard of fighting a war in which you did not plan to attack the aggressor's military?*

Aan de afschrikkingsmacht moeten echter méér voorwaarden worden gesteld, nl. zij moet onder alle omstandigheden kunnen worden ingezet en een potentiële aanvaller moet weten dat deze macht bestaat en zal worden gebruikt. Natuurlijk zal dit reacties uitlokken, ook in de VS. Een deel van het Amerikaanse volk zal geneigd zijn ... *to go over in the corner and hang their heads in shame*. Dit is een bijzonder gevaarlijk tijdverdrijf, zeker indien men werkelijk een oorlog wil voorkomen. Ter illustratie wordt gewezen op de Hitlerperiode. Op grond van bepaalde Amerikaanse reacties, die waren uitgelokt, kwam Hitler tot de conclusie dat Amerika zwak was, geen oorlog wilde en liever in alles zou toegeven dan vechten. Hij had het mis, maar het kostte miljoenen slachtoffers om dat te bewijzen. Daarom mag een potentiële agressor nimmer de indruk krijgen van zwakte of angst: dit zou hem alleen maar aanmoedigen.

Een ander punt is dat men geen afschrikking bereikt met een leger in opbouw, maar met militaire kracht, die — volgens analyse van de tegenstander — nog aanwezig zal zijn na een verrassingsaanval met vliegtuigen en/of raketten.

Al deze overwegingen zijn toegepast en hebben hun waarde bewezen (Libanon, Quemoy en Cuba). Voor het te laat is moet Amerika zijn strijdkrachten weer op peil brengen van een overtuigend nucleair overwicht. Indien landen of groepen van landen zich ernstig voorstellen niet naar de wapens te grijpen om hun verschillen op te lossen of hun doel te bereiken, welk verschil is er dan tussen bewapend en niet bewapend? Maar indien slechts één land dit werkelijk meent, is het punt bereikt, dat de andere partij alles overneemt. Waarom, vraagt schr. zich af, denken sommigen dat een oorlog kan worden voorkomen door afschaffing van het militaire apparaat. Opheffing van de brandweer betekent niet, dat er geen branden meer zullen ontstaan. Steeds is het voorkomen van een oorlog de belangrijkste taak van de strijdkrachten geweest (*Peace is our profession*).

Militairen wensen geen oorlog; zij willen niet eerder dan anderen sterven.

Schr. besluit met de opmerking dat hij niet pretendeert de gehele problematiek waarvoor de VS zich zien gesteld, te kunnen overzien. Maar indien de mogelijkheid van keuze bestaat tussen kracht en zwakheid, dan dient het eerste te worden gekozen.

„Deterrence or defeat”, door Gen. b.d. S. Power, in „Ordnance”, november/december 1968

B. BAKKER, Lt.-Kol. Inf. (gsb)

Aanval door luchtmobiele eenheden

De helikopter is in Vietnam het middel bij uitstek om op snelle wijze het gevecht te kunnen beïnvloeden. De commandant is niet langer beperkt tot zijn kaart om het gevecht te volgen. Samen met zijn S-3 en zijn artlso kan hij, in zijn commandoheli boven het gevechtveld, alle gevechts- en steunende eenheden in zijn gebied overzien en leiden. Achtereenvolgens kan hij helikopters gebruiken voor:

- het invliegen van troepen;
- het verplaatsen van steunende art;
- de (her)bevoorrading van munitie, levensmiddelen en water;
- het verlenen van directe luchtsteun;
- het evacueren van doden en gewonden;
- luchtverkenningen;
- het inzetten van zijn reserves.

In Vietnam spelen de gevechtsacties zich af rondom de helikopter. Er kunnen verschillen zijn in

- aantallen deelnemende troepen;
  - terrein (en weer);
  - de vij situatie;
  - de omvang van de landingszone (LZ);
- maar de grondbeginselen en hun toepassing zijn gelijk voor alle aanvallen met luchtmobiele eenheden.

In het bergterrein met zijn dichte begroeiing zijn weinig geschikte landingszones en ze liggen ver uiteen. Bovendien moet men ervan uitgaan, dat elke LZ in dit gebied onder vijandelijk vuur ligt of op zijn minst is ondermijnd en geboobytrapt. Een aanval door de lucht in dit terrein moet worden voorafgegaan door voorbereidingsvuur van vliegtuigen en artillerie. Vliegtuigen zijn hierbij vooral belangrijk omdat zij de dichte junglebegroeiing kunnen uitdunnen.

In het open laagland en de kustvlaktes zijn er LZ's in overvloed. Hier moet men echter bijzonder attent zijn op dorpen, begroeide terreinafscheidingen e.d. in de buurt van de gekozen LZ. De vijand is een meester op het gebied van camouflage en misleiding.

Een goede samenwerking tussen de actiecommandant (in de verre beschouwing de bc) en de c-gp lt vltgn is uiterst belangrijk. De bc leidt de tactische operatie, maar de c-lt vltgn is verantwoordelijk voor zijn helikopters, moet dus volledig worden ingelicht over de actie en zal van advies dienen omtrent de inzet van de vliegtuigen. Nadat de plannen zijn gemaakt, wordt een tijdschema vastgesteld, bv. als volgt:

06.30	vliegtuigbombardement
06.45	inschieten door artillerie
07.00	opstijgen van troepen in heli's
07.00-07.15	(voorbereidend) art vuur
07.16	beschieting door gevechtsheli's
07.18	landing van troepen

Voorkomen dient te worden, dat bij iedere landing een standaardprocedure wordt gevolgd. De vijand leert snel en past zijn optreden aan bij de tactiek van de tegenstander. Eén van zijn methodes is positie te kiezen op ca. 1000 m afstand van een onderkende LZ en na afloop van de artbeschieting zo snel mogelijk op te rukken om de debarkerende eenheid in de LZ aan te vallen. Een tegenzet van de Amerikanen is, na afloop van de gebruikelijke artbeschieting enkele minuten te wachten en dan het artvuur te hervatten, met gebruikmaking van tijdbuizen om meer effect te sorteren tegen personeel.

Vóór en tijdens de inzet van de eerste avcie bevindt de bc zich in zijn co vliegtuig nabij de LZ. Hij staat in verbinding met de c-lt vltgn en met de FAC; zijn artlso kan het artvuur corrigeren. Wanneer de eerste heli's de juiste landingsplaats moeilijk kunnen vinden, bv. als gevolg van rook en stof veroorzaakt door de artbeschieting, kan de bc de gewenste plaats nauwkeurig aangegeven door het uitwerpen van gekleurde rookgranaten.

Het meest kritieke moment van de aanval ontstaat, wanneer de eerste heli's zijn geland. De troepen moeten er zo snel mogelijk uit en direct daarop moeten deze heli's de LZ verlaten om plaats te maken voor de volgende vliegtuigen. Eenmaal uit de toestellen moet de infanterie agressief aanvallen om de LZ veilig te stellen. Genie met mijnenzoekers dient met het eerste peloton te landen om mijnen en boobytraps op te sporen en onschadelijk te maken.

Een andere kritieke situatie kan ontstaan, wanneer een eenheid die in gevecht is geweest met de vijand, door helikopters moet worden opgepikt. De c-grondtroepen moet de PZ (pick-up zone) veiligstellen en zijn troepen indelen overeenkomstig de laadcapaciteit van de vliegtuigen. De beveiligingstroepen kunnen gebruik maken van mijnen, die tot ontploffing worden gebracht, wanneer het laatste detachement aan boord gaat. Voorts kan artvuur worden voorbereid rondom de PZ, waarbij gevechtsheli's eveneens de nodige dekking kunnen verschaffen.

De gevechtskracht van de helikopter verschaft de Amerikaanse troepen in Vietnam een groot voordeel op de tegenstander.

„Assault by air”, door Maj. G. L. Tippin, in „Infantry”, november/december 1968

G. J. BIJLSMA, Lt.-Kol. Inf.

Terreininvliegen

De helikopter is een teer en kwetsbaar apparaat. De wijze waarop hij zijn taken vervult stelt hem bloot aan dezelfde gevaren, die de met hem samenwerkende eenheden bedreigen.

De reeds van oudsher zo kwetsbare tirailleur ontleent een grote mate van bescherming aan een juist gebruik van het terrein. Het ligt dan ook voor de hand dat de helikopter zal moeten trachten het terrein tot eigen bescherming te gebruiken. Hiertoe is vooraf vereist dat men de helikopter beschouwt als een *luchtvoertuig* dat zo dicht mogelijk bij het aardoppervlak blijft en hem niet blijft zien als een *luchtvaartuig*, dat zich frank en vrij door het luchtruim kan verplaatsen.

Deze wijze van benadering leidde in Frankrijk ertoe dat de idee en de techniek van het „terreinvliegen” („vol tactique”) zich kon ontwikkelen.

De helikopter dient zichtdekking te hebben tegen vijandelijke waarneming. Hij verkrijgt daardoor ook een mate van vuurdekking. Naarmate het toestel meer voorwaarts optreedt, neemt ook de noodzaak toe in het terrein bescherming te zoeken. Terreinvliegen is een inspannende bezigheid, die veel van vlieger en materieel vergt. Men gaat daartoe dan ook eerst over, indien de noodzaak zich voordoet. Bij het terreinvliegen dient een aantal regels in acht te worden genomen.

— Met het oog op de plotselinge manoeuvres dient reservemotorvermogen achter de hand te worden gehouden; dit kan ertoe leiden het vlieggewicht te beperken. — Het toestel moet niet te zwaar worden beladen. Plotselinge manoeuvres gaan gepaard met grote versnellingen of vertragingen, die extra belasting veroorzaken voor rotor, bedieningsorganen en airframe.

— De vlieghoogte dienst steeds afhankelijk te worden gesteld van de mate waarin noodzaak tot zichtdekking aanwezig is.

— Een juiste vliegsnelheid. Een grote snelheid vermindert de trefkans van vijandelijk vuur; de kans een hindernis te laat te bemerken neemt echter toe. Voor een juiste keuze dienen tegen elkaar te worden afgewogen: het tactisch risico, de ruimte die het toestel nodig heeft (rotorvlak), het nodige reservemotorvermogen, zicht, windrichting en -kracht. Deze vaardigheid krijgt een vlieger eerst door veel ervaring. Daarenboven dient hij een terreincompartiment altijd eerst te verkennen alvorens het binnen te vliegen.

— De vliegroute. Open en vlak terrein is altijd riskant, doch hier kan snelheid veiligheid verschaffen. In glooiend terrein bestaat de neiging de diepten op te zoeken. Hoogspanningskabels en telefoonlijnen dwingen hier echter tot zeer langzaam vliegen. Het is zaak langs de hellingen te vliegen, zodat men de masten zich tegen de lucht kan zien aftekenen. Dikwijls kunnen hoogspanningskabels worden gepasseerd door er nabij een mast onderdoor te vliegen.

— Juist manoeuvreren. De vlieger moet te allen tijde in staat zijn snel te landen, stoppen of stijgen. Het kunnen beschikken over reservemotorvermogen is hierbij van veel belang.

Terreinvliegen stelt heel andere eisen aan het kaartlezen dan het vliegen op grote hoogte. Omdat de vlieger al zijn aandacht moet geven aan het vliegen, dient hij te worden vergezeld door een kaartlezer/navigator. Om juiste waarnemingen en meldingen te kunnen doen moeten beiden geheel vertrouwd zijn met de eigenaardigheden van het gevecht te land.

De Franse Legervliegdiens beschikt over een opleidingscentrum waar alle facetten van het terreinvliegen grondig worden onderwezen en beoefend. Het ligt nabij Draguignan, en het bergland van het Departement Var is dichtbij voor allerlei oefeningen. Alle vliegers die hier komen hebben na hun opleiding nog ten minste 200 vliegreuren bij hun squadrons gemaakt.

Onderwerpen, die afzonderlijk later in het kader van tactische oefeningen worden beoefend, zijn:

- verplaatsingen achter verticale dekking;
- het kiezen, betrekken en verlaten van een waarnemingspost;
- route- en objectverkenning;
- radiologische verkenning.

De cursus wordt besloten met het tactisch optreden van een patrouille van drie toestellen bij tactische verkenning, het optreden bij een scherm en bij tankbestrijding.

Door het terreinvliegen verkrijgt de helikopter een grote mate van bescherming. Deze wordt echter niet zozeer nagestreefd uit overwegingen van zelfbehoud, maar om de opdrachten ten dienste van de andere Wapens beter te kunnen uitvoeren

„L'Helicoptère et le vol tactique”, door de redactie van „l'Armée”, december 1968

J. J. M. ANTONIETTI, Maj. GS

De waarde van de satellietlegers

Afgezien van de bijna 90 divisies, die de SU op haar westelijke grenzen kan inzetten, zijn de strijdkrachten van de satellietlanden (ruwweg geschat op 60 divisies en 120 squadrons vliegtuigen) niet zonder betekenis. Om een juiste waardering te verkrijgen mag niet worden volstaan met het geven van een voor alle landen gelijk oordeel, aangezien de situatie per land verschillend is.

Het Warschau-Pact, gesloten in mei 1955, is voor Rusland van bijzonder groot belang. Politiek gezien wenste Rusland na de toelating van West-Duitsland tot de NAVO een tegenzet te doen. Door het militaire verdrag kreeg bovendien het handhaven van Russische troepen in Polen, Hongarije enz., een legale basis. Ondertekenaars van het verdrag zijn: Albanië, Bulgarije, Tsjecho-Slowakije, Oost-Duitsland, Hongarije, Polen, Roemenië en Rusland. Albanië heeft formeel nooit zijn lidmaatschap opgezegd, hoewel het sedert 1961 aan geen enkele bespreking of gezamenlijke oefening heeft deelgenomen.

Het Warschau-Pact en vooral de daarbij behorende organisatiestructuur verschaffen Rusland een uniek middel voor „command and control” over de aangesloten landen. In vergelijking met de NAVO doen zich belangrijke verschillen voor, bv.:

1. de soevereiniteit van de aangesloten landen bestaat slechts in naam; elk land wordt geregeerd door een nationale communistische partij, die sterk onder invloed staat van het centrale comité van de communistische partij in Rusland;
2. bij alle Oosteuropese strijdkrachten zijn Russische adviseurs ingedeeld, evenals bij verschillende ministeries; topfunctionarissen hebben vaak een dubbele nationaliteit;
3. de commandant en de chef van de staf van de WP-strijdkrachten zijn beiden Russische opperofficieren; laatstgenoemde is tevens voorzitter van het politieke consultatieve comité (vlg. NAVO-Raad);
4. de staf van de WP-strijdkrachten bevindt zich in Moskou, is gestructureerd volgens het Sovjetmodel en m.u.v. de liaisonofficieren bemand door Sovjetpersoneel; de planning is ondergeschikt aan de Sovjet militaire planning;
5. alle belangrijke subcommando's worden geleid door Sovjet-generaals;
6. toewijzing van taken geschiedt op basis van de Sovjet-inzichten en -eisen;
7. de tactische doctrines, organisaties, terminologie en het belangrijkste van alles, nl. de wapens, zijn vrijwel geheel gestandaardiseerd;

8. zeer veel landen van het WP hebben afzonderlijk vriendschapsverdrag met de SU gesloten;

9. indien zowel de NAVO als het WP zou worden opgeheven, verandert er in Oost-Europa zeer weinig, daar de SU met vele lidstaten van het WP afzonderlijke verdragen heeft gesloten voor het stationeren van Russische troepen in die landen.

Schr. geeft daarna van elke satellietstaat een korte beschrijving.

Albanië

Een onderontwikkeld land, dat in feite geen lid meer is van het WP. Politiek is het verbonden met communistisch China; twee NAVO-leden (Griekenland en Italië) en Joegoslavië beschermen het land tegen een direct Sovjetoptreden. Het land beschikt over een marinehaven, 6 bergbrigades en 6 jagerbommenwerpers Russische vliegtuigen; thans gebrek aan reservedelen.

Bulgarije

Een tamelijk stabiel land met in het algemeen goede betrekkingen met Rusland. Tijdens de spanningen in Griekenland (1965) ontving het modern Sovjetmaterieel. Vijf Infdivisies werden gemechaniseerd en een tankdivisie werd opgericht. In augustus 1968 namen verschillende legereenheden deel aan de invasie in Tsjecho-Slowakije. De belangrijkste taak van Bulgarije schijnt het neutraliseren van de Grieks-Turkse NAVO-flank te zijn.

Tsjecho-Slowakije

Beschikt over 14 divisies en 12 à 15 squadrons vliegtuigen. Deze strijdkrachten zullen onder de huidige omstandigheden waarschijnlijk alleen worden ingezet indien het land door het Westen zou worden aangevalen. Het leger beschikt over modern materieel en moet als goed opgeleid worden aangemerkt. De strijdkrachten zijn nationalistisch van aard.

Oost-Duisland

Heeft een leger zonder communistische tradities maar wel met Sovjetdoctrines. Door zijn familie- en culturele banden met West-Duitsland neemt het een geheel eigen plaats in. Alle Oostduitse strijdkrachten staan ook in vredetijd onder operationeel bevel van de „Group of Soviet Forces in Germany”. De 6 Oostduitse divisies en de 18 jagersquadrons zijn goed uitgerust en opgeleid, doch hun betrouwbaarheid bij een eventuele inzet in West-Duitsland blijft twijfelachtig.

Hongarije

Heeft de sterkte van het leger van 12 divisies (nov. 1961) teruggebracht tot 6 divisies (thans). Men draagt een eigen Hongaars uniform. In de grote steden zijn geen Russische troepen aanwezig. Het leger en de luchtmacht zijn goed uitgerust; de belangrijkste taken liggen in het Balkangebied.

Polen

Het enige land, waarvan de strijdkrachten, gedurende

de Tweede Wereldoorlog in de SU zijn opgeleid. Tussen 1961 en 1968 verminderde het aantal divisies van 21 tot 15, doch de luchtmacht werd uitgebreid van 60 tot 65 squadrons. De strijdkrachten zijn goed uitgerust en geoefend. De logistieke aanvoerlijn loopt door Polen, hetgeen de officiële reden is waarom 2 Russische divisies in het land zijn gelegerd. Het Poolse leger is betrouwbaarder dan het Tsjechische of Hongaarse, doch, historisch gezien, meer op het Westen georiënteerd.

Roemenië

Beschikt over 9 divisies en ca. 20 squadrons luchtsrijdkrachten. Deze strijdkrachten hebben nimmer een belangrijke plaats ingenomen in de Sovjet militaire planning en, gelet op de voortdurende pogingen om op politiek-militair en economisch gebied zijn eigen weg te gaan, dient Roemenië nu rekening te houden met interventie van de WP-strijdkrachten.

In tegenstelling tot de WP-commandanten mag men aannemen, dat de NAVO-bevelhebbers in het algemeen niet zullen worden geconfronteerd met het probleem van politiek onbetrouwbare troepen. De aard van de betrouwbaarheid van de satellietstrijdkrachten is uiteraard afhankelijk van het doel, waarvoor zij worden gebruikt en van de tegenstander.

Het zou te ver gaan alle Oosteuropese strijdkrachten als niet-betrouwbaar aan te merken, maar: „... analysis of available information shows that the Warsaw Treaty Organization and the Soviet Control of East European armed forces is at best full of surprises — for all sides”.

„Who can count on the Satellite armies?” door J. H. Wagner, in „Armed Forces Management”, december 1968
B. BAKKER, Lt.-Kol. Inf. (gsb)

Rectificatie

Wetenschappelijke vorming in de Koninklijke Luchtmacht

In bovengenoemd artikel (*Mil. Spect.* 138(1969)(5)) is helaas een misstelling voorgekomen. Op blz. 225 dient de 7e regel van onder in de rechterkolom als volgt te luiden:

de KLu is belast, bestaat voor ongeveer een derde.
Red.

Voor goed schilder-, glas-
en behangwerk

G. HOP & ZN.

Mr. Schilder

Kemperbergerweg 52

SCHAARSBERGEN

Tel. (08300) 2 47 00